

הלכות אישות פרק ה' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום מהלימוד בחברותא: רמב"ם הלכות אישות — קידושי כסף (פרטים)

הקדמה כללית

החברותא לומדת ברמב"ם הלכות אישות (ספר נשים), בהלכות קידושין — ספציפית בפרטי קידושי כסף: מה נחשב "שווה כסף" ומה לא, באילו דברים אפשר לקדש ובאילו לא.

הלכה: המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה — אינה מקודשת

דברי הרמב"ם: המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה — אינה מקודשת. ואפילו היה אסור בהנאה מדבריהם, כגון חמץ משעה שישית מיום ארבעה עשר — אינה מקודשת.

פשט: דבר האסור בהנאה אין לו ערך ממוני ליהודי, כי אסור למוכרו ואסור ליהנות ממנו. לכן אינו "שווה כסף" והקידושין אינם חלים.

חידושים והסברות:

1. מדוע אינו שווה כסף: אפילו אם לדבר יש שווי שוק מוחלט (גוי יכול לקנותו), ליהודי הוא "לא תוכל עליו" — אינך יכול לעשות בו דבר, ממילא אינו שווה פרוטה עבורך.

2. אילו איסורי אכילה הם אסורים בהנאה: מכל איסורי האכילה, בעיקר רק חמץ בפסח ובשר בחלב אסורים גם בהנאה. איסורים אחרים כמו נבילה, טריפה, חזיר — אסורים רק באכילה אבל מותרים בהנאה (כמו שנאמר "לכלב תשליכון אותו").

3. איסור הנאה מדרבנן — חמץ משעה שישית: הרמב"ם מביא שאפילו חמץ משעה שישית בערב פסח, שהוא אסור רק מדרבנן (מדאורייתא האיסור מתחיל רק מאוחר יותר), גם בו אינה מקודשת.

4. שני מהלכים בטעם לאיסור דרבנן:

- מהלך א': זהו דבר מעשי — היא אישה כשרה שלא תאכל חמץ בערב פסח, ממילא אינו שווה עבודה פרוטה.

- מהלך ב': תקנת חכמים חזקה כל כך שהיא הופכת את החפץ עצמו לאסור בהנאה — הפקר בית דין הפקר.

5. מחלוקת על המקור: ר' יואל אשר מביא שרש"י בפסחים טוען שהיסוד הוא הפקר בית דין הפקר — הרבנן היה להם כוח להפוך את החפץ לאסור בהנאה. ר' יצחק מעיר שבגמרא עצמה לא כתוב

בבירור הטעם, אלא רק שאינה מקודשת, ואולי אין צורך כלל ביסוד זה — פשוט אינו שווה כסף מבחינה מעשית.

הלכה: עבר ומכר — מקדש בדמיהן

דברי הרמב"ם: אם מכר דבר איסור הנאה (שאינו עבודה זרה) ומקדש בדמים — הרי זו מקודשת, שהרי הדמים אינם תופסים את האיסור. אבל עבודה זרה — שאם קידש בדמיה אינה מקודשת, כי דמי עבודה זרה אסורים.

פשט: ברוב איסורי הנאה, אם עבר ומכר, הכסף מותר בהנאה. אבל בעבודה זרה הדין שונה.

חידושים והסברות:

1. החילוק בין איסורי הנאה רגילים לעבודה זרה: בעבודה זרה נאמר "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם" — גם הכסף נאסר (תופס דמיו).

2. פרש עגל עבודה זרה — אינה מקודשת: אפילו פרש (זבל) של בהמה שהיא עבודה זרה, שהוא רחוק מאוד מהעבודה זרה עצמה ואין לו חשיבות, גם הוא אסור בהנאה. המקור הוא "מאומה" — שמרבה אפילו פרש.

3. פרש שור הנסקל — הרי זו מקודשת: לעומת זאת, בשור הנסקל, שגם הוא אסור בהנאה, הפרש אינו אסור, כי "פרשו אינו אסור בהנאה שאינו דבר חשוב לגבי השור". החילוק: בעבודה זרה נאמר "מאומה" שמרבה הכל; בשור הנסקל אין ריבוי כזה, והפרש אינו חשוב מספיק להיכלל באיסור.

הלכה: המקדש בפירות שביעית, אפר פרה אדומה, מי נידה — הרי זו מקודשת

דברי הרמב"ם: המקדש בפירות שביעית, או באפר פרה אדומה, או במים שמילאן לעשותן מי נידה — הרי זו מקודשת.

פשט: אף על פי שיש הגבלות על דברים אלו, אינם בקטגוריה של "אסור בהנאה" ולכן הקידושין חלים.

חידושים והסברות:

1. פירות שביעית: פירות שביעית אכן שייכים לאדם — יש פטור מבעלות במובן מסוים (צריך להפקיר, אסור לעשות סחורה), אבל אינם אסורים בהנאה. ממילא הם שווה כסף והקידושין חלים.

2. אפר פרה אדומה: לא ברור מדוע מותר — לכאורה שייך להקדש. בגמרא יש טעם ספציפי לכך.

במעשר עני — הרי זו מקודשת.

פשט: אלו מתנות השייכות להם ממש — לא רק לאכילה, אלא בעלות מלאה.

הלכה: מתנות שלא הורמו כמי שהורמו — ישראל שירש טבליים

דברי הרמב"ם: "מתנות שלא הורמו הרי הן כמי שהורמו" — לפיכך, ישראל שנפלו לו טבליים מבית אבי אמו כהן, והפריש תרומות ומעשרות — הרי הן כתרומות ומעשרות שנפלו לו בירושה, ואם קידש בהן אשה הרי זו מקודשת, כי אף על פי שאינן ראויין לו לאכילה יש לו למכרן למי שהן ראויין לו.

אבל: ישראל שקידש בתרומה שהפריש מגרנו — אינה מקודשת, כי אין לו למכרה — יש לו רק טובת הנאה, וטובת הנאה אינה ממון.

פשט: ישראל שירש טבל מסבו (אבי אמו כהן) — רואים את זה כאילו הסב כבר הפריש, ממילא הנכד ירש תרומה עם בעלות ממונית. אינו רשאי לאכול (הוא ישראל), אבל יכול למכור לכהן — זה נותן לו ערך ממוני לקידושין.

חידושים:

1. **המגנון:** הכלל "מתנות שלא הורמו כמי שהורמו" גורם לכך שרואים את הטבל כאילו כבר הופרש. הנכד יורש ממילא תרומה עם בעלות מלאה.

2. **ישראל שמפריש תרומה מגורנו:** ישראל רגיל שמפריש תרומה מגורנו שלו — אין לו בעלות על התרומה, רק טובת הנאה (הוא יכול לבחור לאיזה כהן לתת). אבל טובת הנאה אינה ממון — "הכהן אמנם נעשה ידידו, אבל אין זה שווה כסף".

3. **עיקרון כללי:** לקידושין צריך לתת משהו שהוא "שלך" — בעלות ממונית. ייתכן שזה גם הטעם העמוק יותר לכל ההלכות הקודמות (איסורי הנאה, הקדש, מעשר שני) — "חלק מאיסור הנאה הוא שהוא מפקיע את הבעלות כאילו".

הלכה: קידושין בגזל, גניבה, חמס

דברי הרמב"ם: המקדש את האשה בגזל או בגניבה או בחמס — אם נתיאשו הבעלים ונודע שקנה אותו דבר ביאוש, הרי זו מקודשת. ואם לאו — אינה מקודשת.

פשט: גזלה = לוקח בכוח; גניבה = לוקח בהיסח הדעת; חמס = כופה אותו למכור. לאחר יאוש הגזלן קונה את החפץ, ממילא הוא שלו והקידושין חלים. לפני יאוש אינו שלו.

חידושים:

1. **חמס:** מובא רש"י הקדושים שיש חמס שאינו קונה — בעיקר תלוי זה וזבין. החילוק בין חמס שפועל לחמס שלא — צריך ללמוד בהלכות גזילה.

2. **"נודע"** — מה פירוש המילה? שני פירושים:

3. **מים שמילאן לעשותן מי נידה:** אלו מים שמילא בכוונה לשימוש למי פרה (הזאה). זוהי מעין הזמנה (designation) להקדש, אבל עדיין לא הקדש ממש. אינם בקטגוריה של איסור הנאה.

4. **השגת הראב"ד:** הראב"ד אומר "דוקא בהתחייב" — הוא מגביל את הדין של מים שמילאן, שהוא רק במקרה מסוים.

הלכה: קידושין בהקדש — בשוגג vs. במזיד

דברי הרמב"ם: אם קידש בשוגג בהקדש — הרי זו מקודשת, והוא חייב לשלם קרן וחומש להקדש ולהביא קרבן אשם כמו כל מועל בשגגה. אבל אם קידש במזיד — אינה מקודשת.

פשט: בשוגג פועל דין מעילה — החפץ יוצא לחולין, הוא נעשה שלו, אלא שהוא חייב לשלם. במזיד אינו בגדר מועל, החפץ נשאר הקדש, ממילא לא נתן דבר.

חידושים:

- יסוד המעילה בשוגג הוא שבמעשה המעילה החפץ יוצא לחולין — "זה כבר שלו, אבל הוא מעל, צריך לשלם". במזיד לעומת זאת — "אינך כלל מועל" — החפץ נשאר הקדש, אינו נעשה שלך, ממילא אינה מקודשת.

הלכה: קידושין במעשר שני

דברי הרמב"ם: קידשה במעשר שני, בין בשוגג בין במזיד — אינה מקודשת, כי לפי שאין לו לעשות בו שאר חפציו עד שיתחלל — נאמר "לה' הוא".

פשט: מעשר שני מותר לאדם לאכול בירושלים, יש בו הנאה, אבל אסור להשתמש בו לדברים אחרים עד שיחלל. קידושין לפני החילול אסור.

חידושים:

- דיון מעניין האם מעשר שני הוא "לא שלך" או רק "יש איסור". המסקנה: הוא אכן שלו (הרי הוא עולה לירושלים), אבל יש איסור להשתמש בו לשאר חפציו. הפסוק "לה' הוא" מגביל את השימוש — לאכילה כן, לדברים אחרים רק לאחר חילול.

הלכה: כהן שקידש בחלקו מקדשי קדשים/קלים

דברי הרמב"ם: כהן שקידש בחלקו מקדשי קדשים או קדשים קלים — אינה מקודשת, כי שלא הותרו אלא לאכילה בלבד.

פשט: הכהן מקבל את חלקו מהקרבנות, אבל יש לו רק זכות לאכול, לא בעלות שיכול למסור או למכור.

הלכה: כהן/לוי/ישראל בתרומה, מעשר ראשון, מעשר עני
דברי הרמב"ם: כהן שקידש בתרומה גדולה, תרומת מעשר, וביכורים; לוי שקידש במעשר ראשון; ישראל שקידש

שלא להתבייש עמו... והואיל וקידש בממון חברו שלא מדעת חברו הרי זה גזל ואינה מקודשת. ואם קידשה בדבר שאין בעל הבית מקפיד עליו כגון תמרה או אגוז וכיוצא בהן — הרי זו מקודשת מספק.

פשוט: משהו נכנס לבית חבר, לוקח כלי או אוכל ללא רשות, ומקדש בו אישה. בעל הבית בא ואומר "למה לא לקחת את הכלי הטוב יותר?" — זו אינה ראויה שהוא מסכים, אלא הוא לא רוצה לעשות בושה. לכן אינה מקודשת (כי זה גזל). אבל אם קידש בדבר קטן שבעל הבית אינו מקפיד עליו — היא מקודשת מספק.

חידושים:

1. **"שלא להתבייש" — לא "שלא לביש":** ר' יואל אשר מדייק שהרמב"ם אומר "שלא להתבייש עמו" (הוא מתבייש איתו) — לא "שלא לביש עמו" (הוא לא רוצה לביש אותו). זה אומר שבעל הבית עצמו נמצא במצב פגיע, לא נוח. הוא מתבייש מכל המצב — חברו גנב ממנו בביתו שלו, בפני הכלה. התשובה הסרקסטית ("למה לא לקחת את הטוב יותר?") היא דרך לצאת מהאי-נוחות, לא מחילה.

2. **הכלל שאנשים לא רוצים שיחשבו עליהם:** אפילו כשבעל הבית מדבר ב"דרך מעניינת" (סרקסטית), אי אפשר להניח שהוא מסכים. אנשים אומרים דברים כאלה רק כי הם לא רוצים לעשות למישהו לא נוח.

3. **"מקפיד" אינו "מקנה":** בעל הבית לא צריך להקנות — השאלה היא רק האם הוא מקפיד או אינו מקפיד. אבל אפילו הציטוט "למה לא לקחת את הטוב יותר" אינו ראויה שהוא אינו מקפיד, כי הוא אמר זאת רק מחמת בושה.

4. **האם הגנב יכול לטעון מאוחר יותר בבית דין שבעל הבית הסכים?** ר' יואל אשר שואל: אם חודשים מאוחר יותר הם רוצים לדון, הגנב יטען "הוא אמר לי לקחת." בעל הבית יענה "אמרתי זאת רק כי התביישתי." זו בדיוק ההלכה — מאמינים לבעל הבית שאמר זאת רק מחמת בושה.

5. **מדוע "מקודשת מספק" בתמרה או אגוז — שני פירושים:**

- **פירוש רוב מפרשי הרמב"ם:** הספק הוא האם התמרה/אגוז שווים שווה פרוטה. בדברים קטנים לא יודעים אם שווים מספיק.

- **פירוש ר' יואל אשר (שהוא מעדיף):** אפילו כשהתמרה/אגוז בוודאי שווים פרוטה, הספק הוא האם בעל הבית אכן אינו מקפיד. הכלל "אין בעל הבית מקפיד" אינו ודאי מאה אחוז — זו חזקה/סברה, לא ודאות. לכן מקודשת מספק. **ראיה:** אם הספק היה רק בשווה פרוטה, הרמב"ם היה יכול להפנות ל"ראה לי" שלו (מהלכה קודמת על ספק שווה פרוטה), והוא לא היה צריך להזכיר את הכלל החדש של "אין בעל הבית מקפיד."

6. **חילוק בין שווה פרוטה להקפדה:** שווה פרוטה הוא דין אחד, אבל הקפדה היא דבר רחב יותר. אדם אינו מקפיד אפילו על יותר משווה פרוטה — הוא היה נותן עוגה שלמה לשידוך של מישהו. הספק אינו האם שווה פרוטה, אלא האם בעל הבית מקפיד או לא.

- **נודע ביהודה** (מובא על ידי ר' אברהם בלומן): **העדים צריכים לדעת בשעת קידושין שכבר היה יאוש.** כי אם עדים רואים מעשה קידושין בגזל, הם חושבים שאינו כשר — הם צריכים לראות קידושין כשרים. (עדות אינה רק על מה שרואים בעיניים, אלא על מה שמבינים — כמו שלמדנו בעדות בירור.)

- **פשוט פשוט יותר** (ר' יואל אשר): "נודע" פירושו שהגזלן עצמו יודע שהוא קנה על ידי יאוש — כלומר, היאוש כבר קרה לפני הקידושין, לא אחריהם.

3. **יאוש בגזילה vs. יאוש באבידה:** יאוש בגזילה לעולם אינו אומר שהניגזל לא יקרא לבית דין — הגזלן חייב כסף. יאוש פירושו רק שהבעלים מתייאש מהחפץ עצמו, לא מתביעתו.

4. **שינוי רשות בבת אחת עם קידושין:** חידוש חשוב — שינוי הרשות (הנדרש יחד עם יאוש כדי לקנות גזילה) קורה באותו רגע של הקידושין, כשהוא נותן לאישה. זה אומר שבשעה שהוא נותן, הוא עצמו עדיין לא היה לו קנין גזילה — הגזילה נקנית רק על ידי כך שהיא מקבלת. זהו מצב פרדוקסלי: הוא נותן משהו שעדיין לא קנה לגמרי.

[דיגרסיה: מצוה הבאה בעבירה בקידושין]

5. **האם יש בעיה של מצוה הבאה בעבירה בקידושין בגזילה?** ר' יואל אשר מעיר שאפילו אם קנין הקידושין חל, הרי יש היבט של מצווה בקידושין (הרי מברכים ברכת המצוות), ואולי אי אפשר לברך את הברכה כי זו מצוה הבאה בעבירה. באתרוג גזול לא היו יוצאים — אולי אותו דבר בקידושין?

6. **תשובת ר' יצחק — מצוה הבאה בעבירה היא רק במצוות שבין אדם למקום:** הכלל של מצוה הבאה בעבירה אינו כלל ברור — יש טעמים שונים במקומות שונים בש"ס. הטעם העיקרי הוא "הקריבהו נא לפחתך" — אי אפשר להקריב לה' דבר גנוב. אבל קידושין אינם מצווה כזו שנותנים משהו לה' — זה קנין בין אנשים. שני הצדדים נהנים זה מזה, כך שאין זה ממש "קניית" אישה. לכן כל הנושא של מצוה הבאה בעבירה אינו שייך לקידושין.

7. **ניואנס של ר' יואל אשר — קנין כן, מצווה לא:** ר' יואל אשר מציע חילוק: קנין הקידושין חל (היא מקודשת), אבל האדם לא קיים מצוות קידושין כתקנה. היתה לו חתונה, אבל לא באופן הרצוי. ר' יצחק לא מסכים שזה הגיוני כנפקא מינה מעשית.

8. **[דיגרסיה: האם קידושין הם מצווה לפי הרמב"ם]:** שיטת הרמב"ם שקידושין עצמם הם מצווה (עם ברכת המצוות) היא חידוש — הרא"ש וראשונים אחרים לא מסכימים. הם סוברים שיש מצווה להתחתן, אבל לא שקידושין עצמם הם מצווה ספציפית. הרמב"ם חידש זאת.

הלכה: הנכנס לבית חברו ולקח כלי או אוכל וקידש בו אישה דברי הרמב"ם: "הנכנס לבית חברו ולקח כלי או אוכל וכיוצא בהן וקידש בו אישה... ובא בעל הבית ואמר לו למה לא נטלת דבר פלוני שהוא יפה ממנו... שלא אמר לו דבר זה אלא כדי

ונטלה ושתקה — הרי זו מקודשת.

פשט: כשהוא גזל ממנה קודם לכן ואחר כך מקדש אותה באותו כסף/חפץ — אם הם כבר היו משודכים קודם והיא לקחה ושתקה, היא מקודשת.

חידושים:

1. **מה פירוש "שידוכין":** ראשונים אומרים ששידוך הוא מלשון "ושדכת ארעא" (תרגום על "ותשקוט הארץ") — לשון מנוחה. הר"ן מקשר זאת לפסוק "ומצאן מנוחה איש בית אישה." אבל אחרים (כיום) טוענים שמנוחה אינה פירושה השידוך עצמו, אלא שהגיעו להסכמה — כבר דיברו על הדברים הסובבים (נכסי מלוג, כסף, תנאים). בשפה של היום: אחרי ה"לחיים" (אמירת הדברים), לא רק אחרי כמה פגישות.

2. **שאלה — מהו הקניין?** ר' יואל אשר שואל: כשהוא גזל ממנה ומחזיר — הרי אין שינוי רשות! הכסף הוא שלה, הוא רק מחזיר. איך פועלים הקידושין?

3. **הפשט — "שמחלה לו את הגזלה":** המפרשים אומרים שכאשר היא מסכימה לקידושין, היא מוחלת על הגזילה, ובכך הוא קונה, והוא יכול לתת לקידושין.

4. **סברא אלטרנטיבית של ר' יואל אשר:** כשהוא גזל ממנה ומחזיר, הוא קיים "והשיב את הגזילה" — אבל הוא עדיין חייב לה (נזקים, בוש, כפל וכדומה). ממילא, הוא עדיין צריך לשלם לה. אולי הקידושין הם בכך שהוא קיבל חוב נוסף — כלומר, בכך שהוא מחזיר לה, היא מקבלת משהו חדש (ההשבה), וזה יכול לשמש ככסף קידושין. ר' יצחק שואל אבל: איך זה נעשה שלו? צריך שיהיה יאוש ושינוי רשות כדי שיוכל לתת משהו ש"שלו" לקידושין. ר' יואל אשר עונה שלא צריך שיהיה שלו — היא מקבלת בחזרה את הגניבה באיזה אופן אחר. ר' יצחק מתנגד: בשעת קידושין צריך להיות קנין, הוא חייב לתת משהו שהוא שלו.

5. **"ואם לא שידך אותה מעולם":** אם לא היה שידוך, היא בוודאי לא מחלה על הגזילה. ר' יואל אשר מודה שלפי סברתו אולי אפילו במקרה כזה היה עוזר, אבל הוא מודה שזה לא מתאים לרמב"ם.

6. **"ואם אמרה הן":** כשהיא אומרת במפורש "הן", היא מקודשת, כי זה מוכיח בבירור שהיא מוחלת על הגזילה.

[דיגרסיה: האם הכלה צריכה לומר "הן" בחופה]

ר' יצחק מעיר שכיום לא נוהגים שהכלה תאמר "הן" בחופה. הוא מביא את תורת בעל התניא על "עוד ישמע קול חתן וקול כלה" — שכיום אין "קול כלה" כי היא שותקת, אבל לעתיד לבוא, כש"נקבה תסובב גבר", ישמעו את קולה. ר' יואל אשר משיב שאולי זו דווקא הגנה על האישה — אם מלמדים אותה לומר "הן", זה יכול להיות אותו כפייה כמו שכפו עליה לבוא לחתונה. ר' יצחק עונה שקידושין הם תמיד "מדעתה" — הגיוני שהיא תבהיר את דעתה. ברמב"ם כתוב אכן "בשעת השאלה שיאמרו הן".

7. **הסכמה שלא מדעת (אנלוגיה ליאוש שלא מדעת):** ר' יצחק מביא את המהרי"ט ותוספות תענית על גזילה. לתוספות יש מושג של "יאוש שלא מדעת" — כשבעל הבית היה מתיאש אם היה יודע, אבל למעשה אינו יודע. פוסקים שיאוש שלא מדעת אינו יאוש. ר' יואל אשר מנסח: כשם שיש "יאוש שלא מדעת", יש **"הסכמה שלא מדעת"** — כשיודעים שבעל הבית היה מסכים, אבל בפועל לא הסכים. ספק המהרי"ט הוא אולי האם "הסכמה שלא מדעת" כזו פועלת או לא — וזה היסוד למה היא מקודשת רק מספק.

[דיגרסיה: דוגמאות מעשיות של נהנה מחברו]

דיון חי על מצבים מעשיים — האם מותר להשתמש בדברים של חבר בלי לשאול (חלב מהמקרר, טישו, סבון). ר' יצחק

ק אומר שבין חסידים אין זו שאלה בדברים קטנים (אוכל, טישו), אבל אין לקחת שולחן של חדר האוכל. ר' יואל אשר מביא מעשה מבית הסטייפלר שבו טישו שכב שנה שלמה כי הוא לא ידע מאין הם. שניהם מסכימים שהתורה לא יכולה להסביר כל מצב — אדם צריך להשתמש בשכל. ר' יצחק מזכיר הלכות דרך ארץ שבהן מוצאים הלכות כאלה (למשל, אין לתת לבנו כי אולי לבעל הבית אין מספיק).

הלכה: שותפות — חילקה שלא מדעת חברו

דברי הרמב"ם: "היתה סחורה בינו ובין חברו וחילקה שלא מדעת חברו... הואיל וצריכה שומת בית דין... אינה מקודשת, שאין זה נוטל לעצמו מה שירצה ויניח מה שירצה."

פשט: שני שותפים יש להם סחורה. אחד העריך לבדו ולקח "את חלקו" וקידש בו אישה, ללא ידיעת השותף האחר. אינה מקודשת, כי שותפות צריכה שומת בית דין (הערכה מקצועית) כדי להתחלק.

חידושים:

1. **לשון חריף של הרמב"ם:** "ויניח מה שירצה" — הוא מדגיש ששותפות לא פועלת לפי "לב טוב" של אחד. אפילו כשהוא מתכוון בכנות ל-50/50, זה יכול לצאת 80/20 ללא הערכה מקצועית.

2. **"שומא" אינו דווקא בית דין,** אלא הערכה מקצועית — כשיש מזומנים אפשר לספור, אבל כשיש בית או סחורה צריך שמאי.

3. **אם שני השותפים מסכימים, האם צריך שומת בית דין?** הדין הוא שכאשר אחד דורש שומת בית דין, הוא יכול לדרוש — ולכן אי אפשר להתחלק לבד ללא הסכמת האחר.

4. **אפילו לא מקודשת מספק** (בניגוד להלכה ה), כי כל מעשה החלוקה החד-צדדית פסול — "אין זה נוטל לעצמו מה שירצה."

הלכה: גזל ממנה וקידשה בו

דברי הרמב"ם: הוא גזל (או גנב או חמס) מהאישה עצמה, ואחר כך מקדש אותה באותו חפץ. "אם קדם ביניהן שידוכין

הלכה: פיקדון וקידושין

דברי הרמב"ם: "וכן אם נתן לה פיקדון ואמר לה כנסי פיקדון זה, וחזר ואמר לה הרי את מקודשת בו — אם אמר לה קודם שתיטלנו ונטלתו ושתיקה, הרי זו מקודשת. ואם אחר שנטלתו... שכל שתיקה שלאחר מתן מעות אינה מועלת... אבל אם אמרה הן הרי זו מקודשת."

פשוט: כשאדם נותן לאישה פיקדון, ואחר כך אומר "הרי את מקודשת בו": אם הוא אמר זאת לפני שהיא לקחה, והיא לוקחת ושותקת — מקודשת. אבל אם היא כבר לקחה בתורת פיקדון, ואחר כך הוא אומר "הרי את מקודשת בו" והיא שותקת — לא מקודשת, כי שתיקה לאחר מתן מעות אינה מועילה. אבל אם היא אומרת "הן" — מקודשת.

חידושים:

1. מה קורה לפיקדון כשהוא אומר "הרי את מקודשת בו"? כשהוא אומר "הרי את מקודשת בו" לפני שהיא לוקחת, הוא מושך בחזרה את סטטוס הפיקדון — זה נעשה שלה, לא עוד פיקדון אלא קנין. קידושין חייבים להיות שזה נעשה שלה. ר' יואל אשר הציע שזה נשאר פיקדון רק עם הנאה, אבל ר' יצחק דחה: פיקדון אינו הנאה, זו אחריות.

2. יסוד "שתיקה לאחר מתן מעות אינה מועלת": בדרך כלל בקידושין, כשהוא נותן והיא לוקחת בשתיקה, זו ראייה שהיא מסכימה — כי אם היא לא רוצה, תאמר לא. אבל כשהיא כבר לקחה מסיבות אחרות (בתורת פיקדון), שתיקה אינה ראייה שהיא מסכימה לקידושין — היא כבר לקחה למטרה אחרת.

3. שתי חקירות שמתערבבות בהלכות: הרמב"ם מערבב שתי חקירות נפרדות: (א) האם החפץ "שלו" — האם הוא יכול לתת אותו (ענין של קנין/בעלות), (ב) האם היא מסכימה — האם היא רוצה להתקדש (ענין של דעת). שתיקה שייכת לשניהם: יכול להיות חסרון בדעת (היא לא יודעת מה קורה), ויכול להיות חסרון בקנין (כי היא כבר לקחה בתורת פיקדון).

4. מדוע שתיקה לא טובה כאן אבל כן טובה בחופה רגילה? ר' יואל אשר שואל: בחופה רגילה החתן אומר "הרי את מקודשת" אחרי שהוא נותן את הטבעת — זו גם שתיקה לאחר מתן מעות? ר' יואל אשר עונה בעצמו: שם זה שונה, כי בשעה שהוא נתן כבר היה ברור מה קורה. כאן החילוק הוא שבשעת מתן עדיין לא היה ברור — היא חשבה שזה פיקדון.

5. "אבל אם אמרה הן" — מדוע "הן" עוזר? כשהיא אומרת במפורש "הן", זה מוכיח בבירור שהיא מבינה מה קורה והיא מסכימה — אפילו אם היא כבר לקחה בתורת פיקדון. זה פותר את שתי החקירות: היא יודעת מה קורה, והיא מסכימה.

הלכה: החזיר לה חוב שהיה לה אצלו

דברי הרמב"ם: החזיר לה חוב שהיה לה אצלו ואמר לה הרי את מקודשת בו — אם אמר קודם שתיטלנו, ושידך, הרי זו מקודשת. ואם לא שידך, אינה מקודשת עד שתאמר הן. ואם

אמר לה אחר שנטלה — אפילו אמרה הן, אינה מקודשת, שהרי לא הגיע לידה ממנו כלום, אלא שלה נטלה, וכבר נפרע חובו משעה שנטלה, ואינה יכולה לחזור ולתבעו בחוב פעם אחרת.

פשוט: הוא חייב לה כסף (היא השאילה לו), והוא מחזיר את החוב. אם הוא אומר "הרי את מקודשת בו" לפני שהיא לוקחת, והיו שידוכים — היא מקודשת (כי רואים שהיא מוחלת על החוב ולוקחת בתורת קידושין). אם לא היו שידוכים — היא צריכה לומר "הן". אבל אם הוא אומר "הרי את מקודשת לי" אחרי שהיא כבר לקחה את החוב — אפילו היא אומרת "הן", אינה מקודשת, כי היא לא קיבלה ממנו דבר — היא רק לקחה את שלה.

חידושים:

1. שתי בעיות בקידושי חוב: (א) בעיית השתיקה (כמו בהלכות קודמות), ו-(ב) שזה הכסף שלה — הוא רק משלם חוב שהוא חייב בכל מקרה, אז הוא לא נותן לה דבר חדש.

2. איך פועלים קידושין כשיש שידוכים: כשכבר היה קשר שידוכים, רואים שהיא מוחלת על החוב ולוקחת את הכסף בתורת קידושין (בתורת מתנה). כלומר, הסכמתה (בשתיקה) עושה כאילו היא מקבלת משהו חדש.

3. מדוע "הן" לא עוזר אחרי מתן מעות: במתנה רגילה, אם הוא כבר נתן לה את הכסף ואחר כך אומר "הרי את מקודשת לי" — למדנו קודם ש"הן" עוזר כן (דיבור לאחר מתן מעות). אבל בחוב זה שונה: אפילו "הן" לא עוזר אחרי מתן מעות. מדוע? כי במתנה רגילה, כשהוא כבר נתן לה את כספו, היא אכן קיבלה משהו — השאלה היא רק האם היא מסכימה. אבל בחוב, אחרי שהיא לקחה, החוב כבר שולם — זו היסטוריה. אין עוד חוב למחול עליו, ואין כסף שהוא נתן לה. "שלה נטלה" — היא לקחה את שלה.

4. הווה אמינא שהחוב נשאר: אפשר היה לחשוב שכאשר הוא אומר "הרי את מקודשת לי בו", הוא מתכוון שהכסף הוא כסף קידושין (כסף נוסף), והחוב נשאר עדיין חוב — כך שהיא יכולה לתבוע אותו שוב. הרמב"ם שולל זאת במפורש: "ואינה יכולה לחזור ולתבעו בחוב פעם אחרת" — אנו מבינים שהכסף הוא תשלום החוב, לא כסף קידושין נפרד. ממילא, אחרי שהיא לקחה, זה שולם, ואין במה לקדש.

5. המנגנון כשזה לפני מתן מעות עם שידוכים: כשהוא אומר "הרי את מקודשת לי" לפני שהיא לוקחת, והיו שידוכים — הפשוט (כמו כיוון של רש"י): היא מוחלת על החוב (זה נעשה כאילו שלו), ואז היא לוקחת בתורת קידושין. בלי מנגנון זה זה לא עובד — אי אפשר פשוט לומר "יש לה כסף, כאילו נתקדשתי בו."

6. האם צריך צורה של נתינת ממון: אפילו כשבתוכן אין כלום (הוא מחזיר לה את שלה), צריך לפחות צורה של נתינת ממון — מעשה של נתינה — כדי שרצונה להתקדש יפעל. בלי מעשה פורמלי של נתינה, לא עוזר רק הסכמתה.

דברי הרמב"ם: "כגון שהלוח איתה עתה מאתים זוז ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת זמן שארויח לך במלוה זו, שתהיה בידך כך וכך יום ואיני תובעה ממך עד זמן פלוני — הרי זו מקודשת, שהרי יש לה הנאה מעתה להשתמש במלוה זו עד סוף זמן שקבע."

פשט: הוא משאל לה עכשיו מאתיים זוז ואומר: את מקודשת לי בהנאה של הזמן שאני נותן לך על ההלוואה — את יכולה להשתמש בכסף עד זמן מסוים. היא מקודשת כי יש לה עכשיו הנאה להשתמש בהלוואה.

חידושים:

1. **הבנת הרמב"ם היסודית ב"הנאת מלוה":** לפי הרמב"ם, "הנאת מלוה" אינה פירושה שמוסיפים זמן על ההלוואה קיימת. הרמב"ם מתכוון **שעצם ההלוואה** — זה שהוא משאל לה עכשיו — היא ההנאה. כל מלוה היא באופן אינהרנטי "הרווחת זמן": כשאני משאל לך כסף לשבוע, אני נותן לך את הזכות להשתמש בכספי לשבוע. זה מה שמלוה שווה — והראיה שמשלמים ריבית על כך. אז "הנאת מלוה" אינה משהו נוסף על המלוה, אלא זה מה שמלוה היא.

2. **החילוק בין "מקדש במלוה" ל"מקדש בהנאת מלוה" לפי הרמב"ם:** שלוש הלכות מוסכמות בגמרא: (א) מקדש במלוה — אינה מקודשת; (ב) מלוה במשכון — מקודשת; (ג) מקדש בהנאת מלוה — מקודשת. הרמב"ם מפרש: "מקדש במלוה" פירושו הוא **מוחל על מלוה ישנה** — זה לא עובד (כי מלוה להוצאה ניתנה, זה כבר הכסף שלה). "מקדש בהנאת מלוה" פירושו הוא **נותן לה עכשיו ההלוואה חדשה** — זה עובד כן, כי היא מקבלת עכשיו הנאה.

3. **מדוע "כגון שהלוח איתה עתה" פירושו בשעת מעשה:** ר' יואל אשר שואל האם "עתה" פירושו שהוא כבר השאל קודם ועכשיו מוסיף זמן. ר' יצחק מבהיר שלא — "עתה" פירושו **בשעה** שהוא נותן לה את הכסף הוא אומר את נוסח הקידושין. זה כל החילוק: ב"מקדש במלוה" הכסף כבר מזמן אצלה; ב"מקדש בהנאת מלוה" הוא נותן לה עכשיו.

4. **"ואסור לעשות כן" — כריבית:** הרמב"ם אומר שלמרות שהיא מקודשת, זה אסור כי זה **

כריבית. ר' יואל אשר שואל מדוע רק "כריבית" ולא ממש ריבית? ר' יצחק עונה: ריבית היא כשקונים משהו — משלמים על הזמן שיש לאדם את כספו של מישהו אחר. קידושין אינם מקח וממכר אמיתי — זה קנין פורמלי. שני הצדדים נהנים זה מזה, כך שזה לא ממש "קניית" אישה. ר' יואל אשר מוסיף: **אם זו היתה שפחה (שרק האיש נהנה) זו היתה ממש ריבית, אבל אישה — שניהם נהנים, כך שזה רק כריבית**.**

ביקורת הרמב"ם על רבותיו — "דברים שאין ראוי לשמען" **דברי הרמב"ם:** "ופירשו רבותי בענין הנאת מלוה דברים שאין ראוי לשמען."

הלכה: המקדש במלוה — אינה מקודשת

דברי הרמב"ם: המקדש במלוה, אפילו היתה בשטר, אינה מקודשת. כיצד? כגון שהיה לו אצלה חוב דינר, ואמר לה הרי את מקודשת לי בדינר שיש לי בידך — אינה מקודשת, שהמלוה להוצאה ניתנה, ואין כאן דבר קיים ליהנות בו מעתה, שכבר הוציאה אותו דינר ועברה הנאתו.

פשט: כשהיא חייבת לו כסף (הוא השאל לה), והוא אומר "היי מקודשת עם הדינר שאת חייבת לי" — אינה מקודשת, אפילו עם שטר. כי "מלוה להוצאה ניתנה" — ההלוואה ניתנת להוצאה, ממילא רואים שהכסף כבר אינו קיים, ואין דבר קיים לקדש בו.

חידושים:

1. **מה פירוש "מלוה להוצאה ניתנה" למדנית:** כשאני משאל לך כסף, הכסף נעשה **מיד שלך**. "יש לו אצלה" פירושו רק שאני יכול **לתבוע** אותך — את צריכה לשלם לי — אבל **הכסף שלי לא מונח אצלה**. הכסף הוא שלך. ממילא, כשהוא אומר "היי מקודשת עם הדינר אצלה", אין "דינר אצלה" — זה **הדינר שלה**.

2. **לשון הרמב"ם של "הנאה":** הרמב"ם מכניס את המושג **הנאה**: "ואין כאן דבר קיים ליהנות בו מעתה... ועברה הנאתו." היתה הנאה כשהיא קיבלה את ההלוואה, אבל **עכשיו** ההנאה כבר עברה. ומחילת **חוב** לא נחשבת הנאה למטרות קידושין — למרות שבפועל זו הנאה גדולה (לא צריך לשלם!), אבל הלכתית זה לא נחשב "הגיע הנאה לידה".

הלכה: מלוה על המשכון

דברי הרמב"ם: היה לו אצלה מלוה על המשכון, וקידשה באותה מלוה והחזיר לה את המשכון — הרי זו מקודשת, שהרי היא נהנית במשכון מעתה, והרי הגיעה הנייה לידה.

פשט: אם הוא השאל לה כסף עם משכון (היא נתנה לו חפץ כבטחון), והוא אומר "אני מוותר לך על המלוה, והנה המשכון שלך בחזרה" — היא מקודשת. כי היא מקבלת **עכשיו** הנאה מהמשכון שהוא מחזיר.

חידושים:

1. **החידוש העיקרי — מה עושה את ההבדל:** בעיית הרמב"ם העיקרית עם מלוה היא **שבשעת מעשה** היא לא מקבלת דבר. במלוה על המשכון, למרות שהעיקר שהוא חושב עליו הוא מחילת המלוה (שזה "עסקה גדולה"), אבל **למעשה** היא הולכת הביתה **עם המנורה** (המשכון). היא מקבלת **עכשיו** משהו פיזי — "הגיעה הנייה לידה" — וזה מספיק לקידושין.

2. **העיקרון:** לא משנה מה האיש **חושב** שהוא נותן (מחילת חוב), אלא מה היא **מקבלת למעשה** בשעת מעשה. במלוה פשוטה היא לא מקבלת דבר עכשיו; במלוה על המשכון היא מקבלת את המשכון בחזרה — וזה דבר קיים ליהנות בו מעתה.

הלכה: המקדש בהנאת מלוה

פשט: הרמב"ם אומר שרבותיו (הרי"ף ואחרים) פירשו "הנאת מלוה" בדרך שאינה ראויה לשמיעה.

חידושים:

1. **למי מתכוון הרמב"ם ב"רבותי":** המגיד משנה וכל המפרשים לומדים שהרמב"ם מתכוון לרי"ף. פירוש הרי"ף היה שהנאת מלוה" פירושה שהוא כבר השאיל קודם ועכשיו מוסיף זמן — "ארכה לזמנו כפשוטו". הרמב"ם סובר שלא ברור מדוע זה צריך להיות טוב יותר ממחילה על המלוה לגמרי, ולכן הוא לומד לגמרי אחרת.

2. **עמדת הראב"ד:** הראב"ד מביא את פירוש "רבותיו של הרמב"ם" ואומר שהראשונים כך פירשו, ואולי זה עדיף. הראב"ד מסכים שהמקרה של הרמב"ם גם יעבוד, אבל הוא חושב שאפילו רק הוספת זמן על הלוואה ישנה גם עזרת. ר' יואל אשר שואל: אולי כשיש לה את הכסף מוכן לשלם והוא מוסיף זמן, היא יכולה להשתמש בכסף שוב — כך שאין כאן בעיה של "מלוה להוצאה ניתנה"?

3. **מה פירוש "אין ראוי לשמען":** שני מהלכים: (א) זה פירוש כל כך גרוע שאין צורך אפילו לשמוע אותו; (ב) "לשמע" יכול להיות פירוש "לקבל" — כמו "כי שמעת לקול אשתך" שהתרגום מתרגם "קבלת" — כלומר אין לקבל זאת כהלכה, לא שאסור ללמוד זאת. בוודאי מותר ללמוד את פירוש הרי"ף.

4. **מדוע הרמב"ם מביא זאת בכלל:** כולם היו לומדים את הרי"ף, כך שהרמב"ם היה צריך לרמוז שאין ללמוד את הגמרא בצורה שגויה. ר' יואל אשר שואל: הרמב"ם הוא ספר הלכה, מדוע הוא מביא פירושים שהוא לא מחזיק בהם? ר' יצחק עונה: הרמב"ם הוא ספר של כל ההלכות שכתובות בגמרא — מה שלא כתוב הוא לא צריך לומר, אבל הוא רוצה למנוע לימוד שגוי.

5. **האם הרמב"ם חולק על ההלכה:** ר' יואל אשר שואל: לפי הרמב"ם, אם מישוה עושה כמו המקרה של הרי"ף (מוסיף זמן על הלוואה ישנה), האם היא מקודשת או לא? ר' יצחק אומר: לא ברור — הרמב"ם לא נכנס לדין של אותו מקרה. "אין ראוי לשמען" יכול להיות פירושו שהוא סובר שזה פירוש גרוע בגמרא, אבל לא בהכרח שהוא חולק על ההלכה עצמה. אם כי סביר להניח, אם הוא אומר "אינו ראוי לשמען", הוא כנראה לא מסכים.

6. **החילוק בין מחילת חוב לנתינה:** ר' יואל אשר מנסה להבין: ביטול חוב הוא במובן מסוים "יותר" מהנאת מלוה, כי מקבלים יותר ממנו. ר' יצחק מביא שזו היתה סברת רבותיו של הרמב"ם — שיש חילוק האם זה כבר עבר או שהוא נותן עכשיו.

הלכה: מלוה ופרוטה

דברי הרמב"ם: אמר לה "הרי את מקודשת לי בפרוטה זו ובחוב שיש לי אצליך" — הרי זו מקודשת.

פשט: למרות שהמלוה שווה יותר, אבל כיון שמלוה להוצאה ניתנה, רק הפרוטה חשובה. הגמרא קוראת לזה "מלוה ופרוטה — דעתה אפרוטה."

חידושים:

- אפשר היה לחשוב שהפרוטה הקטנה בטלה למלוה, ומכיון שמלוה אינה מקודשת הכל לא יעבוד — אבל הרמב"ם אומר לא, היא מקודשת בפרוטה.

הלכה: חוב שיש לו ביד אחרים — במעמד שלשתן
דברי הרמב"ם: היה לו חוב ביד אחרים, ואמר לה "הרי את מקודשת לי בחוב שיש לי ביד זה" — במעמד שלשתן.

פשט: אדם שלישי חייב לו כסף. הוא אומר לאישה: את מקודשת עם החוב שמישהו אחר חייב לי. זה צריך להיות במעמד שלשתן — האיש, האישה, ובעל החוב עומדים כולם שלושה ביחד.

חידושים:

1. **מדוע זה עובד, למרות מלוה להוצאה ניתנה:** מלוה להוצאה ניתנה פירושו רק כשהכסף אצלה — אז אין דבר ממשי, רק חוב. אבל כשהחוב נמצא אצל אדם שלישי, היא מקבלת שווה פרוטה אמיתי — כי במעמד שלשתן בעל החוב נעשה מחויב לשלם לה, וזה כאילו היא מקבלת משהו ממשי.

2. **השוואה לצ'ק:** ר' יואל אשר ור' יצחק משווים זאת לצ'ק — צ'ק הוא בעצם שטר שאומר לבנק (שהוא בעל החוב): שלם למישהו אחר. זה "חוב שיש לי ביד אחרים." ר' יצחק גם מעיר שאולי עם שטר לבדו זה גם עובד בלי מעמד שלשתן.

הלכה: קידשה בפיקדון או בשאלה שבידה

דברי הרמב"ם: קידשה בפיקדון שיש לו בידה, או בשאלה שהשאלה — אם היה הפיקדון והשאלה או שוה פרוטה מהם קיים ברשותה, הרי זו מקודשת.

פשט: יש לו אצלה פיקדון (משהו שהוא נתן לה לשמור) או שאלה (משהו שהיא השאלה לו). אם החפץ או חלק ממנו (שווה פרוטה) עדיין קיים אצלה — היא מקודשת.

חידושים:

- **מדוע פיקדון/שאלה שונים ממלוה:** במלוה "להוצאה ניתנה" — אין דבר ממשי, רק חוב. אבל בפיקדון/שאלה החפץ האמיתי נמצא אצלה, וכשהוא מקנה לה את החפץ, משהו ממשי עובר אליה. פיקדון = שומר (הוא שומר על הדבר שלה), שאלה = שואל (היא השאלה לו).

הלכה: מקדש בשכר שאדבר עליך לשלטון

דברי הרמב"ם: "הרי את מקודשת לי בשכר שאדבר עליך לשלטון" — ודיבר עליה לשלטון, והניחה השלטון ולא תבעה — אינה מקודשת, אלא אם כן נתן לה פרוטה משלו. שההנאה שבאה לה מדבריו הרי היא כמלוה.

פשט: הוא דיבר בפני הממשלה שהיא לא צריכה לשלם, והממשלה אכן ויתרה. אבל היא לא מקודשת כי ההנאה היא כמו מלוה — הוא

הוריד לחץ/חוב, לא נתן משהו.

חידושים:

1. **יסוד "חסכון אינו נתינה"**: באופן מופשט הוא אולי חסך לה מאה אלף דולר במיסים — הרבה יותר מפרוטה! אבל "חסכון אינו נתינה". חסרה צורת הנתינה — שום דבר לא עבר ממנו אליה. זה הצד השווה של כל המקרים: בלי מעשה נתינה — בלי העברה ממשיית ממנו אליה — זה לא עובד לקידושין, אפילו כשהערך הרבה יותר גדול.
2. ר' יצחק רומז שכאן טמון "סוד" — סברא עמוקה יותר — אבל הוא לא רוצה לומר זאת על המצלמה, רק לקבוצה קטנה פנים אל פנים ("סוד חכמים ונבונים").

הלכה: מקדש במלאכה — שכירות נשכרת מתחילה ועד סוף דברי הרמב"ם: "הרי את מקודשת לי במלאכה זו שאעשה עמך" — אינה מקודשת, אלא אם כן נתן לה פרוטה משלו. שהשכירות יזכה בה הפועל מתחילה ועד סוף — כל זמן שיעשה מקצת מן המלאכה, יזכה במקצת מן השכר, ונמצא השכר כולו מלוה.

פשט: הוא אומר: את מקודשת עם העבודה שאני אעשה עבורך (למשל לבנות מטבח). היא לא מקודשת בלי פרוטה נוספת.

חידושים:

- **מדוע שכירות היא כמו מלוה:** יסוד הרמב"ם הוא ששכירות נשכרת מתחילה ועד סוף — כל דקה שהוא עובד, היא חייבת לו קצת יותר. עד שהוא מסיים, הכל כבר מלוה אצלה. ר' יואל אשר מבהיר: כשהוא עבד שתיים עשרה שעות, משלמים לו עכשיו מלוה של שתיים עשרה שעות אחורה, מלוה של עשר שעות אחורה, מלוה של חמש דקות אחורה. אפילו חמש הדקות האחרונות — זו כבר גם מלוה (כל שהוא). ממילא כל השכר "כולו מלוה" — ומקדש במלוה אינה מקודשת.

הלכה: תן דינר לפלוני ואתקדש אני לך — קידושין בהנאה ממתנה לשלישי

דברי הרמב"ם: האשה שאמרה תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש אני לך, ונתן ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך — הרי זו מקודשת, אף על פי שלא הגיע לה כלום, הרי נהנת ברצונה שנעשה ונהנה פלוני בגללה.

פשט: אישה אומרת לאיש "תן דינר מתנה לפלוני, ואני אתקדש לך." הוא עושה כך ואומר "את מקודשת עם ההנאה של המתנה שנתתי על פי בקשתך" — היא מקודשת, למרות שהיא לא קיבלה שום ממון, כי יש לה הנאה מכך שרצונה נעשה.

חידושים:

1. אותו דין עובד גם הפוך: אם היא אומרת "תן דינר לפלוני ואני אתקדש לו*" (לא לנותן), אותו פלוני צריך לומר "הרי את

מקודשת לי בהנאת מתנה זו שקיבלתי ברצונך." המקדש חייב בעצמו לומר "הרי את מקודשת לי."

הלכה: הנאה שבאה מצד המקדש

דברי הרמב"ם: אמר לה הא לך דינר זה מתנה והתקדשי לפלוני — הוא אינו שליח, אלא הוא נותן לה מתנה — ופלוני אמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו הבאה לך בגללי — הרי זו מקודשת אף על פי שלא נתן לה המקדש כלום.

פשט: שלישי נותן לה דינר מתנה ואומר "התקדשי לפלוני." פלוני אומר אחר כך "את מקודשת לי עם ההנאה שקיבלת בגללי." היא מקודשת למרות שהמקדש עצמו לא נתן דבר.

חידושים:

- זה עובד בשני הכיוונים — או שהוא יכול לתת לכבודה למישהו אחר, או שהיא יכולה לקבל משלישי בגלל המקדש.

הלכה: אדם חשוב — כשהאישה נותנת לאיש

דברי הרמב"ם: אמרה לו הא לך דינר זה מתנה ואתקדש לך, ולקחו ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו שקיבלתי ממך מתנה — אם אדם חשוב הוא, הרי זו מקודשת, שהנאה יש לה בהיותו נהנה ממנה, ובהנאה זו תקנה עצמה לו.

פשט: כשהאישה נותנת לאיש דינר מתנה והוא אומר "את מקודשת עם ההנאה שקיבלתי את מתנתך" — רק אם הוא "אדם חשוב" היא מקודשת, כי יש לה הנאה מכך שהוא לוקח ממנה.

חידושים:

1. **לקיחת מתנה היא גם מעין נתינה** — הוא נותן לה משהו בכך שהוא לוקח.
2. **חידוש ר' יואל אשר — "אדם חביב" במקום "אדם חשוב"**: ר' יואל אשר שואל האם דין "אדם חשוב" יכול להיות מיושם גם על "אדם חביב" — אדם שהיא מאוד אוהבת, למרות שהוא לא אדם חשוב בציבור. סברתו: ההנאה מכך שאדם אוהב לוקח את מתנתך יש לה גם ערך ממשי. הוא משווה זאת למפטיר יונה — אנשים משלמים על הכבוד לתת לאדם חשוב.

3. **דחיית ר' יצחק:** הוא לא מסכים. "חביב" פירושו רק שעבורה אישית יש לזה ערך, אבל זה לא שווה פרוטה שאפשר למכור בשוק. הגמרא אומרת ספציפית "אדם חשוב" — אדם עם חשיבות אובייקטיבית.

4. **שאלה מעשית של ר' יואל אשר:** הוא מביא שהר' משה (אגרות משה) יש לו שאלה על כשהכלה נותנת לחתן את הטבעת (כמו שנהוג כיום בחתונות מודרניות). הוא טוען שבמציאות שלנו, כל כלה "מתרגשת" מהחתן שלה — זו מעין חביבות. ר' יצחק עונה שהרמב"ם אומר בבירור שזה לא מספיק — זה חייב להיות אדם חשוב.

3. **שאלה על הנאה:** ר' יואל אשר שואל — צריך לדעת כמה הנאה צריך להיות מהמתנה. ר' יצחק עונה: בדינר לא מדברים על הנאה — דינר הוא כסף, זה ממון, לא צריך הנאה מיוחדת.

הלכה: אגודה של הדס עם מטבעות מוסתרים

דברי הרמב"ם: נתן לה אגודה של הדס ואמר לה הרי את מקודשת לי בזו, וקיבלה אותו, אמרו לו והלא אין בה שוה פרוטה, ואמר תתקדש בארבעה זוזים המוחבאים בתוך האגודה... אם אמרה הין הרי זו מקודשת; ואם שתקה אינה מקודשת במעות אלו, שהשתיקה שלאחר מתן מעות לידה אינה מועלת. ותהיה מקודשת בספק מפני האגודה שמא תשוה פרוטה במקום אחר.

פשוט: הוא נותן לה צרור הדסים עם ארבעה זוזים מוסתרים — אם היא אומרת "הין" (כן), היא מקודשת. אם היא שותקת, היא לא מקודשת במעות, כי שתיקה אחרי מתן מעות לא עוזרת. אבל היא מקודשת בספק בגלל האגודה עצמה — אולי היא שווה פרוטה במקום אחר.

חידושים:

1. **המנגנון:** כשהוא אמר "הרי את מקודשת לי בזו" (על האגודה), עדיין לא היה שווה פרוטה בשום מקום (כי ההדס עצמו לא שווה פרוטה). ארבעת הזוזים התגלו רק אחר כך — אבל זה כבר "שלאחר מתן מעות", כי המעות כבר בידה. שתיקה בשלב כזה אינה הסכמה.

2. אם היא אומרת "הין", זה מתחבר לדבריו על ארבעת הזוזים, וזה נעשה קידושין תקפים.

3. הספק נשאר רק בגלל האגודה עצמה — שמא היא שווה פרוטה במדינה אחרת. זה מתחבר להלכה הקודמת ש"שווה פרוטה במקום אחר" נחשב רק כשאפשר באמת ללכת למכור שם.

הלכה: התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו — תמרים אחד אחד

דברי הרמב"ם: **האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו, התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו — אם יש באחת מהן שוה פרוטה הרי זו מקודשת. ואם לאו,

אינה מקודשת אלא מספק, שמא תשוה תמרה אחת פרוטה במדינה אחרת.**

פשוט: כשהוא אומר "התקדשי לי בזו" בנפרד על כל תמרה, כל תמרה היא ניסיון קידושין נפרד. אי אפשר לצרף אותן. צריך שאחת לבדה תהיה שווה פרוטה.

חידושים:

- החילוק בין "בזו, בזו, בזו" (בנפרד) ל"בזו ובזו ובזו" (ביחד) הוא קריטי: כשהוא אומר בנפרד "התקדשי לי בזו" על כל אחת,

הלכה: קידושין במשכון

דברי הרמב"ם: האומר לאשה התקדשי לי בדינר והרי זה המשכון בידך עד שאתן הדינר — אינה מקודשת. לא הדינר הגיע לידה, ולא המשכון נתן להיותו שלה.

פשוט: הוא אומר "התקדשי עם דינר" אבל נותן לה רק משכון עד שיביא את הדינר — היא לא מקודשת, כי הדינר לא הגיע אליה, והמשכון לא ניתן להיות שלה.

הרמב"ם (המשך): היה בידו משכון על חוב שיש לו אצל אחרים... אף על פי שאינו שלו הרי זו מקודשת, לפי שבעל חוב יש לו מקצת קנין בגופו של משכון.

פשוט: אם יש לו משכון שלוה נותן לו על חוב, והוא נותן את המשכון לאישה — היא מקודשת, כי לבעל חוב יש "מקצת קנין" במשכון.

חידושים:

1. **מה פירוש "מקצת קנין"?** ר' יואל אשר שואל האם זה אומר שמותר להשתמש בו, או רק שיש זכות עליו. ר' יצחק מסביר: "בעל חוב קונה משכון" הוא דבר למדני ישן — זה אומר שהמשכון ממש שייך למלווה. כשמישהו נותן משכון, זה כאילו הוא החליף את המשכון בכספו לעת עתה. המלווה יכול לתת אותו כי הוא שלו.

2. **מה כשהלווה משלם בחזרה?** ר' יואל אשר שואל: אם הלווה בא שעה מאוחר יותר ומשלם את החוב בחזרה ולוקח את המשכון — במה היא מקודשת? ר' יצחק עונה שזה לא בטל למפרע — זה היה שלו בזמן הנתינה, ומאוחר יותר זה מוחזר, אבל זו טרנזקציה חדשה.

3. **חילוק בין משכון ל"על מנת להחזיר":** משכון אינו "נתינה על מנת להחזיר" — משכון הוא ממש שלך (מצד בעל חוב קונה משכון), בעוד "על מנת להחזיר" הוא תנאי על הנתינה עצמה.

הלכה: על מנת שתחזיריהו לי

דברי הרמב"ם: האומר לאשה הרי את מקודשת לי בדינר זה על מנת שתחזיריהו לי — אינה מקודשת, בין החזירה בין לא החזירה. שאם לא החזירתו הרי לא נתקיים התנאי, ואם החזירה — לא הגיע לידה כלום.

פשוט: הוא נותן לה דינר בתנאי שהיא תחזיר אותו — היא לא מקודשת בשום מקרה. אם היא לא מחזירה — התנאי לא התקיים. אם היא מחזירה — היא לא קיבלה דבר.

חידושים:

1. זה ענין "מתנה על מנת להחזיר" שמכירים מהלכות אתרוג (שם זה עובד — באתרוג זו נתינה טובה, אבל בקידושין לא).

2. **החילוק בין משכון לעל מנת להחזיר:** במשכון זו ממש נתינה (בעל חוב קונה משכון), לא נתינה על מנת להחזיר. המשכון הוא שלך.

הוא מתכוון שכל אחת לבדה תהיה מספיקה לקידושין. לא מצרפים אותן.

הלכה: התקדשי לי בזו ובזו ובזו — תמרים ביחד

דברי הרמב"ם: אמר לה התקדשי לי בזו ובזו ובזו — אם יש בכולם שוה פרוטה מקודשת. ואם לאו, אינה מקודשת אלא מספק.

פשוט: כשהוא אומר "בזו ובזו ובזו" במשפט אחד, מצרפים את כולן. אם בין כולן שלושתן יש שווה פרוטה, מקודשת.

הלכה: היתה אוכלת ראשונה ראשונה

דברי הרמב"ם: היתה אוכלת ראשונה ראשונה — אם יש באחרונה שוה פרוטה מקודשת. ואם לאו, אינה מקודשת אלא מספק. שאותן תמרים שאכלה הרי הן כמלוה, והמקדש במלוה אינה מקודשת.

פשוט: אם היא אוכלת כל תמרה כשהוא נותן לה, התמרים שנאכלו כבר הם כמו מלוה (חוב שהיא חייבת לו). קידושין במלוה לא פועלים. רק התמרה האחרונה שעדיין קיימת יכולה לפעול.

חידושים:

1. התמרים שנאכלו מסווגים כ"מלוה" — הוא רוצה שמה שהיא כבר אכלה יהיה עכשיו חלק מהקידושין, אבל זו בעצם רק מחילה על חוב, שזה "מקדש במלוה אינה מקודשת".

2. שאלה מועלית: אולי ההנאה של השובע שווה משהו? זה נדחה — הוא לא התקדש "בהנאה", הוא התקדש "בכסף" (עם התמרים כחפץ).

הלכה: אמר לה באלו — והיא אוכלת ראשונה ראשונה

דברי הרמב"ם: אמר לה הרי את מקודשת לי באלו — אם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת, אף על פי שהיא אוכלת ראשונה ראשונה, שלה היא אוכלת.

פשוט: כשהוא אומר "באלו" (עם כל אלה), כל התמרים נעשים שלה בבת אחת. אפילו אם היא אוכלת אותם אחד אחרי השני, היא אוכלת כבר את שלה — כי הקידושין כבר פעלו מהרגע הראשון.

חידושים:

- החילוק בין "באלו" ל"בזו בזו בזו": ב"באלו" כל התמרים נעשים שלה בבת אחת, והאכילה היא כבר משלה. ב"בזו בזו בזו" בנפרד, כל תמרה נעשית שלה רק כשהוא אומר זאת, ועד אז הקודמת כבר נאכלה (= מלוה).

הלכה: התקדשי לי בכוס זה — כוס עם תכולות שונות

דברי הרמב"ם: האומר לאשה הרי את מקודשת לי בכוס זה — אם היה מלא מים, הרי זו מקודשת בו ובמה שבתוכו. ואם היה מלא יין, הרי זו מקודשת בו ולא במה שבתוכו. ואם היה מלא שמן, הרי זו מקודשת במה שבתוכו ולא בו. לפיכך אם לא היה בשמן שוה פרוטה הרי זו מקודשת בספק, ואם היה בשמן שוה פרוטה הרי זו מקודשת ודאי ואין משגיחין על הכוס.

פשוט: כשהוא אומר "בכוס זה", תלוי מה פירוש "כוס" לפי התוכן:

- **מים:** שניהם ביחד (כוס + מים), כי מים אינם חשובים ובטלים לכוס.

- **יין:** רק הכוס (לא היין), כי יין חשוב מספיק שהוא לא בטל, אבל שותים אותו מיד, והוא אמר "בכוס" לא "ביין".

- **שמן:** רק השמן (לא הכוס), כי שמן מאוד חשוב ולא שותים אותו — הכוס בטל לשמן.

חידושים:

1. **הסבר המגיד משנה לשיטת הרמב"ם:** מים אינם חשובים והם בטלים לכוס — לכן מצרפים שניהם. יין אינו חשוב (כמו שמן) אבל גם לא בטל — לכן מונים רק את הכוס עצמו (הוא אמר "בכוס"). שמן כל כך חשוב שהכוס בטל לשמן — לכן מונים רק את השמן.

2. **רש"י פירש אחרת** — המגיד משנה מביא שפירוש רש"י שונה מהרמב"ם.

3. **שאלה קשה על הרמב"ם:** מדוע ביין הוא אומר "בו ולא במה שבתוכו"? כשנותנים כוס יין, בדרך כלל מתכוונים ליין! התירוץ שמוצע: כיון שיין חשוב מספיק שהוא לא בטל, הוא "דבר נוסף" — הוא אמר "בכוס" לא "ביין", ממילא הוא מתכוון לכוס.

4. **שאלה על שווי הכוס:** מדוע הרמב"ם לא אומר במים "אם יש בו שווה פרוטה" — אולי גם הכוס לא שווה פרוטה? התירוץ: כוס רגיל (לא פלסטיק) תמיד שווה שווה פרוטה. אבל זה לא לגמרי ברור (כוס חרס?).

5. **מעניין:** בשמן הרמב"ם אומר במפורש "ואין משגיחין על הכוס" — מתעלמים מהכוס לגמרי. אבל ביין הוא לא אומר את ההפך — "ואין משגיחין על היין" — מה שמצביע על חילוק עדין.

בזה מסתיים הפרק החמישי של הלכות אישות.

תמלול מלא

הקדמה: מבנה הלימוד

קידושין בדבר שהוא אסור בהנאה — הלכות קידושי כסף

ר' יואל אשר: כגון, מה זה אסור בהנאה? לא משנה, יש בגלל הזמן, זה חמץ ועכשיו פסח, או כי זה בשר בחלב. וכיוצא בהן, יש הרבה איסורי הנאה.

ר' יצחק: מאיסורי אכילה יש רק שניים מהם שאסורים בהנאה, אלה כל מה שיש. רק חמץ בפסח, ובשר בחלב יש איסור הנאה? כל האחרים חזיר...

ר' יואל אשר: מה זה הולך להיות יותר קשה?

ר' יצחק: נלמד מיד, יש עוד אופנים. אני אומר, מאיסורי אכילה, זה בעצם מה שיש.

ר' יואל אשר: נבילה וטריפה רק אסורים באכילה.

ר' יצחק: לכלב כתוב מפורש שמותר ליהנות. כן, כן.

ר' יואל אשר: מצוין. אבר מן החי?

ר' יצחק: בוא נראה. אבר מן החי מותר... אוקיי. אפילו...

חידוש: אפילו איסור הנאה מדרבנן – אינה מקודשת

ר' יואל אשר: אוקיי, אומר הרמב"ם חידוש. זה פשוט, כי זה מדבר על דברים שאסורים מדאורייתא, ואסורים בהנאה. אבל ואפילו היה אסור בהנאה מדבריהם, אפילו דברים שלא אסורים בהנאה מן התורה, אלא מדבריהם, מדברי חכמים, כגון חמץ, בספר זמנים ובהלכות פסח למדנו, שמוסיפים, החכמים מוסיפים, במקום חצי יום ערב פסח, ארבעה עשר ביום הראשון, מחצי יום, מתחילים לא משעה קודם, משעה שישית ביום ארבעה עשר, שזה רק איסור מדבריהם. גם אינה מקודשת, כי זה אסור בהנאה.

ר' יצחק: מצוין.

דיון: מדוע איסור דרבנן פוסל קידושין

ר' יצחק: כך כתוב בגמרא, שהחכמים הבינו, לכאורה יש לזה קשר לזה. אני לא יודע, אפשר ללמוד בשני אופנים. או אפשר לומר כי איסור הנאה הוא יותר דבר מעשי. היא הרי אישה יהודיה ישרה, היא לא תאכל עכשיו חמץ אפילו ערב פסח, למרות שמדאורייתא מותר, אז זה לא שווה פרוטה. או אפשר לומר שהחכמים, תקנתם כל כך חזקה שהיא עושה גם את איסור ההנאה. בשני האופנים אפשר לומר.

ר' יואל אשר: לא, הגמרא עומדת על איסור ההנאה.

ר' יצחק: לא אומרים כך בשביל זה.

ר' יואל אשר: זה מה שזה אומר. הפקר בית דין הפקר אומר שהם עשו דבר אסור בהנאה.

ר' יצחק: כתוב בגמרא על זה?

ר' יואל אשר: כן. אפילו המקדש בחיטי כלאים, תרומה דרבנן, הקידושין לא מקודשים. על זה אומרת שם הגמרא, הראשונים, כי הפקר בית דין הפקר.

ר' יצחק: לא כתוב בגמרא.

ר' יואל אשר: הפקר בית דין רבנן לקידושין מנועה, ובמסכים. המקדש בשעה ששית זה נורמלי, אפילו אם אני זוכר בנשיא, בחושש בקידושין.

ר' יצחק: טוב, אנחנו לומדים את התורה הקדושה. בתורה יש הרבה חלקים, כולם טובים באותה מידה, אפילו חלק קטן ממנה הוא טוב, אז בואו נלמד חלק קטן.

ר' יואל אשר: מצוין. פרטים נוספים, אנחנו לומדים בספר נשים, ברמב"ם בספר משנה תורה. ובספר נשים אנחנו לומדים אישות. נשים פירשו כל המצוות שבין איש לאשתו. ואנחנו נמצאים באמצע הלכות קידושין. כבר למדנו את יסודות הקידושין, שונים מי יכול לקדש, במה אפשר לקדש. וכאן ממשיכים להרחיב על דברים שאפשר או לא אפשר לקדש בהם, דברים שנחשבים כסף או לא, וכן הלאה.

ר' יצחק: נכון, בעצם כל הפרק, אפשר לקרוא לו הלכות שווה פרוטה או הלכות ממון של קידושי כסף. הכל פרטים בקידושי כסף.

ר' יואל אשר: נכון? כן, צריך להיות כסף שאפשר להשתמש בו, צריך להיות שהנותן הוא בעלים עליו, וכדומה.

ר' יצחק: מגיעים שאלות וחקירות שונות לגבי מה נחשב כסף.

ר' יואל אשר: וכדומה. כשמדברים על כסף,

ר' יצחק: בוודאי, אנחנו צריכים להתחיל בהכרת הטוב לספונסר **ר' יואל אשר:** החשוב שלנו שעושה שהשיעור יתקיים ושאפשר להרביץ תורה. הזכות תעזור לו, שיהיה לו הרבה כסף.

ר' יצחק: והקב"ה יעזור שלא יהיה שום בחינה של מקדש במלווה, אם מבטיחים כסף וזה רק מושאל, גם לא. שיבוא למעשה. זה מאוד חשוב, כי קמפיין במלווה זה לא קמפיין, אתה יודע. בכל אופן, אז כך, המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה.

הלכה: המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה – אינה מקודשת

ר' יואל אשר: למדנו שאפשר לקדש בכסף או בשווה כסף. אבל דבר שאסור בהנאה אי אפשר לעשות איתו כלום. אפילו למכור אי אפשר ללכת למכור אותו, כי אסור, כי אסרו ליהנות ממנו. זה מאוד שונה ממקומות אחרים, כי זה שווה כסף. אבל מאחר שיהודי אסור לעשות ממנו כסף, זה כאילו לא תוכל עליו, כאילו אתה לא יכול.

ר' יצחק: זה אומר שזה לא שווה שום כסף בשבילך.

ר' יואל אשר: כי אנחנו יודעים שאתה יהודי ישר שרוצה לבדוק מה הרמב"ם פוסק.

ר' יצחק: זה אומר שאתה מחויב לתורה. לא, לא, לא, קודם כל, זה לא נכון. המקדש בדבר שהוא אסור בהנאה, בפשטות, אתה יהודי ישר, והיא לא תקבל את זה.

ר' יואל אשר: אתה באמת תציית, לדברי חכמים. אבל אפילו במקרה שהיא לא תציית, זה לא משנה.

ר' יצחק: זה לא לגיטימי. החכמים אומרים, מיד נדבר על מכירה. לא, עבר ומכר זו שאלה אחרת. אבל אני אומר שאם אתה נותן לגוי שאוכל איסורי הנאה, החכמים אומרים שזה בכל זאת לא שווה כלום. זה פשוט כך, נכון?

אילו איסורי אכילה הם אסורים בהנאה

ר' יצחק: כן. למה?

ר' יואל אשר: אומר רש"י, הוא אומר...

ר' יצחק: לא כתוב בגמרא מה שאתה אומר, לא בגמרא שלי, צריך לבדוק אולי משהו אמר את זה. רואה? לא, כתוב שם שזה לא קידושין. לא כתוב בגמרא למה.

ר' יואל אשר: הגמרא אומרת אחר כך פשוט.

ר' יצחק: הגמרא אומרת שזה לומדים מה... לא, לא. מתחילים את התשובה איך זה אומר אחר כך? המשנה אומרת שאסור בהנאה אומר אפילו זה. לא כתוב שם ברור למה. אני לא רואה שכתוב ברור למה. ואני לא יודע אם צריך את זה. אסור בהנאה זה מעשית אסור בהנאה, כמו שאתה אומר. זה הרי פשוט. מבין?

ר' יואל אשר: אוקיי, בסדר.

הלכה: עבר ומכר – מקדש בדמיהן, חוץ מעבודה זרה

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, מה קורה במקרה כזה? עבר, דבר שאסור בהנאה, זה אומר שגם אסור למכור אותו.

ר' יצחק: לא, לא כל הדברים. רוב הדברים, זה אומר אסור למכור, אבל רוב הדברים, רוב איסורי הנאה, הכסף שלהם לא אסור.

ר' יואל אשר: אה, לא, השאלה היא אם תופס את הממון. זו השאלה הבאה, אבל אסור ללכת למכור. מה קורה שהאיש, המקדש, היה לו את הדבר, שאם היה מקדש עם זה לא היו קידושין, אבל הוא עשה חכם, הוא הלך והוא כבר מכר את זה לגויים, והוא קידש עם הכסף שהוא עשה מזה. היית יכול לחשוב, מאחר שהוא עשה כאן עבירה, הכסף בא מעבירה של עובר על איסור ההנאה, אבל הכסף לא תופס, הכסף החדש כבר לא כסף שלא שווה כלום, מותר ליהנות מהכסף החדש.

ר' יצחק: הכסף הזה נשאר מותר בהנאה.

ר' יואל אשר: אז ממילא הרי זה מקודשת. אומר הרמב"ם, אבל הדבר עוזר רק לאיסורי הנאה אחרים, כמו שהוא התחיל חמץ בפסח, בשר בחלב, וכדומה. אבל עבודה זרה יש לה הלכה חדשה. **שאם קידש בדמיה**, אפילו לא קידש עם עבודה זרה, אלא עם כסף שמכר עבודה זרה, אינה מקודשת, כי יש דין נוסף. עבודה זרה, כשעבודה זרה תופסת, הכסף גם נאסר. אם מכר עבודה זרה, לא אומרים שהכסף כבר דור הבא מותר, זה אסור. ממילא, בעבודה זרה אפילו זה לא היו קידושין.

ר' יצחק: כן? מעט יותר?

פרש עגלי עבודה זרה – אינה מקודשת

ר' יואל אשר: רגע אחד. המקדש בפרש עגלי עבודה זרה. מה קורה כך?

ר' יצחק: מעשה מאוד מעניין.

ר' יואל אשר: יש תעשייה שנקראת מכירת פרשים, לדשן את השדות, לעשות חקלאות עם פסולת של בהמות, שהבהמה הייתה עבודה זרה. המקדש בפרש עגלי עבודה זרה הפשט הוא שיש לו

עכשיו הנאה מעבודה זרה. אז אינה מקודשת, שהכל מעבודה זרה אסור בהנייה. ותופסים סתם את הדבר הכי רחוק מעבודה זרה, אין לזה שום כבוד, עבודה זרה יש לה איזה כבוד מסוים, אין לזה קשר, זה כבר פרש עגלי עבודה זרה, מאוד רחוק. אבל שהכל מעבודה זרה אסור בהנייה, ולא ידבק בידך מאומה מן החרם. כבר אמרנו שהכסף תופס, וגם כל מה שמעבודה זרה אסור בהנאה, ולא ידבק בידך מאומה מן החרם.

חילוק: פרש שור הנסקל – הרי זו מקודשת

ר' יואל אשר: זו עבודה זרה, אבל יש דברים אחרים שהדבר עצמו אסור. שור הנסקל אסור בהנאה, אבל המקדש בפרש שור הנסקל הרי זו מקודשת.

ר' יצחק: כי זה לא הלך... למה?

ר' יואל אשר: הרמב"ם אומר, אף על פי ששור הנסקל אסור בהנייה, אבל פרשו אינו אסור בהנייה, שאינו דבר חשוב לגבי השור. השור עצמו, כל מה שחשוב לגבי שור, אומר שיהנה מהשור, אבל פרש לא.

ר' יצחק: מה שאין כן בעבודה זרה, כתוב פסוק מיוחד מאומה. מאומה מרבה אפילו פרש, אומר כלום.

ר' יואל אשר: כלום אפילו לא הפרש שלו. ובגלל זה, אם אוכלים סעודת יום טוב עם אורח, זה לא פרש שור הנסקל. אני זוכר שהרמב"ם שם מדבר על פרש עגל עבודה זרה.

ר' יצחק: הוא לא אומר פרש עבודה זרה, הוא אומר פרש חגיכם.

ר' יואל אשר: פרש חגיכם, כן. הרמב"ם אומר שם שכאילו אכל מעי זבחי מתים.

ר' יצחק: לא, לא, לא כתוב פרש עבודה זרה. אוקיי. אז יש תורות אחרות שאיסור הנאה לא שייך לאדם וכדומה.

ר' יואל אשר: תורות אחרות.

ר' יצחק: מה הבעיה של איסור דרבנן? אה, רש"י, כמו שהוא אומר, רש"י בפסחים טוען מה שאתה אומר, שמאחר שהוא קידש את החכמים, אם החכמים אמרו שאיסור הנאה זה כך. אבל יש בכלל מה להתווכח על ההלכה, וזה בכלל לא... אני לא רואה שצריך לומר את הסברא. מה אם יהודי מקדש עם דברים אחרים שאסורים בהנאה לכאורה.

ר' יואל אשר: או לא אסורים בהנאה, סליחה.

ר' יצחק: איסור אכילה, או דברים אסורים, דברים שהם מוקצה, דברים שלא אסורים בהנאה, או שהקידושין לא מפריעים?

הלכה: המקדש בפירות שביעית, אפר פרה אדומה, מי נידה – הרי זו מקודשת

ר' יואל אשר: המקדש בפירות שביעית, שלכאורה לא יכול להיות בעלים עליהם, צריך להיות הפקר בשדה. או באפר פרה אדומה, שלכאורה שייך להקדש. או במים שמילאן לעשותן מי נידה, המים שהשתמשו בהם בתהליך של עשיית אפר פרה אדומה.

ר' יצחק: מילאו אותם, זה הולך להיות מי פרה.

ר' יואל אשר: זה עדיין לא, אוקיי.

ר' יצחק: ייעדו אותם, הזמנה להקדש. ועם זה יזו מאפר הפרה.

ר' יואל אשר: זה סוג של הזמנה כזו. אז הרי זו מקודשת. למה? כי יש באמת איסור ליהנות מהדברים האלה, אבל ההלכה היא שאתה קונה אותם, אתה לקחת את פירות שביעית שאתה צריך.

ר' יצחק: פירות שביעית שייכים לאדם, לא לגמרי.

ר' יואל אשר: רק יש לך

ר' יצחק: פטור מלנהוג בעלות, לא לעשות סחורה, אבל אולי קידושין זה לא בעיה. מי נידה אני לא יודע מה הסיפור באמת.

ר' יואל אשר: זה לא בגדר איסור הנאה, אלא יש אולי מצווה שלא ליהנות מהם.

ר' יצחק: לא ברור. אוקיי.

ר' יואל אשר: אפשר להבין, זה דבר שיש לו היתר, זה דבר שהוא זמני, זה לא כמו דבר מכוער.

ר' יצחק: אפר פרה?

ר' יואל אשר: אפר פרה מותר להשתמש בו בבית המקדש, והוא נעשה מאוד חשוב.

ר' יצחק: לא ברור. בגמרא כתוב טעם לזה. הראב"ד כאן אומר משהו דומה, נכון? הראב"ד אומר, במים שמילאן, אומר הראב"ד, דווקא בשכר הבאה ואין פון ואין, או בשכר מילוי המים. לא המים עצמם, כי המים עצמם הם בעבודת הקודש. אבל השכר שהוא סוחר את המים, משלמים לו כאילו על זה. אבל יכול להיות שהראב"ד חשב שאם מותר לקחת שכר, בזה כבר יש איזה...

ר' יואל אשר: דרך ליהנות מזה. יש איזה היתר הנאה מפתח של הנאה.

ר' יצחק: לא לגמרי ברור.

דין מעילה בשוגג ובמזיד

ר' יואל אשר: אוקיי. אז אם עשו בשוגג הרי זו מקודשת. ומה צריך לעשות עוד? נעשית עכשיו ההלכה כך, היא מקודשת. ומה קורה עכשיו עם העבירה שעשו? צריך לשלם קרן וחומש להקדש, כמו דין כשמישהו מעל בהקדש, צריך להביא קרן וחומש להקדש, ויביא, הוא צריך להביא קרבן אשם, כמו כל מועל בשגגה. אבל הקידושין הם קידושין. למה? כי אתה קנית אותו, בגדר גביית, יכול להיות של האדם.

ר' יצחק: צריך רק לשלם על ההלכה, רק לעשות תשובה. מעילה עובדת. צריך רק לשלם. הפשט הוא כבר שלו, אבל הוא מעל, צריך לשלם.

ר' יואל אשר: אבל אם קידש בו במזיד, זה אסור לעשות. אדם לא יכול במזיד להוציא מרשות הקדש.

ר' יצחק: למה לא? כי אז זה לא יוצא לחולין. אז זה לא נקרא מעילה. מעילה זה כשזה בטעות, בשוגג, אז הוא מביא קרבן. במזיד אתה כלא מועל, אתה עובר, אבל זה לא נעשה שלך, לא צריך סתם לשלם, זה דבר משלו. ממילא אינה מקודשת.

הלכה ב (המשך) — קידושין מיט מעשר שני

ר' יואל אשר: קידשה במעשר שני, אז כך, בין בשוגג בין במזיד אינה מקודשת.

ר' יצחק: אומר למרות שמעשר שני הוא

ר' יואל אשר: הרי משהו שאדם מותר לאכול בעצמו, הוא עולה לירושלים, יש ממש הנאה בזה, אבל כאן יש לימוד חדש, לפי שאין לו לעשות בו שאר חפציו עד שיתחלל. יש איסור להשתמש במעשר שני עצמו להנאה, אני לא יודע, לעשות עם זה קידושין, אלא צריך קודם לחלל. והאדם הלך וקידש עוד עם מעשר שני עוד לפני החילול. כתוב הרי בפסוק "לה' הוא", שזה רק לה'. ממילא האיסור לא מאפשר, כמו קודם, כמו איסורי הנאה, כמו שאמרנו, כולי עלמא לא מאפשרים.

דיסקוסיה: האם מעשר שני הוא "לא שלך" או רק "יש איסור"

ר' יצחק: זה של הקב"ה,

ר' יואל אשר: זה לא שלך. לא, לא כתוב שזה לא שלך. יש איסור. זה הרי שלו, הוא הרי עולה לירושלים. יש איזה איסור.

ר' יצחק: הוא מחלל אותו. לפדיון זה נקרא חילול,

ר' יואל אשר: מותר לו באמת.

ר' יצחק: לפדיון זה לא נקרא חילול. אפילו שהוא מותר להשתמש בו לא לחפציו, לאכול מותר לו באמת, אבל סתם דברים אחרים מותר רק כשתחלל אותו. אם לא, זה של הקב"ה, כסף של הקב"ה, אין לך זכות לקדש עם זה. דומה לזה, כן, תראה את הדבר הבא.

הלכה ב (המשך) — כהן שקידש בחלקו מקדשי קדשים או קדשים קלים

ר' יואל אשר: כהן שקידש בחלקו מקדשי קדשים או מקדשים קלים.

ר' יצחק: הוא כהן, הוא מותר,

ר' יואל אשר: הוא מקבל את חלקו, לוקחים הרי חלקים שונים מהקרבנות.

ר' יצחק: חלקו אומר אפילו החלק שלו,

ר' יואל אשר: קיבלו הרי את הבשר שהוא מותר לאכול. אינה מקודשת,

ר' יצחק: למרות שזה לגמרי שלו,

תרגום לעברית

ר' יואל אשר: מפני שלא הותרו אלא לאכילה בלבד. הכהן יש לו זכות לאכול מזה, אבל אין לו בעלות
ר' יצחק: שהוא יכול למסור.

הלכה ג — כהן/לוי/ישראל עם תרומה, מעשר ראשון, מעשר עני

ר' יואל אשר: אבל כהן שקידש בתרומה גדולה ובתרומת מעשר וביכורים, כהן שקידש בתרומה גדולה שהכהן מקבל, או תרומת

כבר לקח, כאילו זה היה "מתנות שלא הורמו", ועל ההלכה הזו הוא נכנס "שהורמו". רואים את זה כאילו הסבא כבר הפריש את זה, ממילא כן הכהן ירש את זה, כלומר הנכד הישראלי ירש, ממילא הוא יכול למכור את זה לכהן, יש לו זכות ממונית בזה, הוא כן יכול לקדש בזה.

לשון הרמב"ם

ר' יואל אשר: זה אצל... בדבר כזה, "והפריש מהן תרומה ומעשרות הרי הן כתרומות ומעשרות שנפלו לו בירושה מאבי אמו", רואים את זה כאילו הוא ירש תרומות ומעשרות, "ואם קידש בהן אשה הרי זו מקודשת", למה? "שאף על פי שאינן ראויין לו לאכילה יש לו למכור למי שהן ראויין לו", אף על פי שהוא לא יכול לאכול את זה, אבל הוא כן יכול למכור את זה, יש לו ערך בזה.

חילוק: ישראל שהפריש תרומה מגרנו

ר' יואל אשר: אבל מה שאין כן ישראל שקידש בתרומה שהפריש מגרנו, הוא עכשיו לקח תרומה,

ר' יצחק: ישראל, לא נכד של כהן.

ר' יואל אשר: יש לו אמנם הנאה מזה, הוא יכול להחליט לאיזה כהן לתת, אבל הוא לא יכול למכור את זה. אינה מקודשת, שהרי אין לו למכרה, אין לו

ר' יצחק: זכות למכור את זה.

טובת הנאה אינה ממון

ר' יואל אשר: מה יש לו כן? טובת הנאה.

ר' יצחק: טובת הנאה פירושה שיש לו זכות לתת לאיזה כהן שהוא רוצה, אז משהו זה שווה,

ר' יואל אשר: אבל לא מספיק. טובת הנאה אינה ממון,

ר' יצחק: זה דין בממון. הכהן נעשה חבר שלו אמנם, אבל כסף זה לא שווה.

ר' יואל אשר: לקידושין זה אומר לא מספיק נתינת כסף.

יסוד כללי: קידושין צריך להיות עם "שלך"

ר' יצחק: כן, הם למדו שצריך לתת כסף, כסף צריך להיות שלך. זה פשוט. יכול להיות שההלכות הקודמות שראינו, יכול להיות שההלכות הקודמות זה גם הסיבה למה לא יכול להיות עם איסור הנאה, כי זה אומר לא שלך, או למשל קודש,

ר' יואל אשר: או הקדש, לה' הוא.

ר' יצחק: כן, אבל אפילו לא הקדש, איסור הנאה, פשט, חלק מאיסור הנאה הוא שזה מפקיע את הבעלות כביכול.

הלכה ד — קידושין בגזל, גניבה, חמס

היסוד: יאוש קונה

ר' יואל אשר: המקדש את האשה, מהסיבה, המקדש את האשה בגזל או בגניבה או בחמס. גזלה פירושה לוקחים מהאחר בכוח,

מעשר וביכורים שהכהן מקבל, וכן לוי שקידש במעשר ראשון, או לוי מקבל מעשר ראשון, וישראל שקידש במעשר עני שהוא קיבל, הרי זו מקודשת, כי שם אין את האיסור שזה רק לאכילה בלבד. זה מותר לאכילה, מותר להנאות. כן, שלו,

ר' יצחק: זה עובר אליו. לחזיר זה לא מותר, אבל לו זה מותר, ממילא הוא יכול.

הלכה ג (המשך) — מתנות שלא הורמו כמי שהורמו

היסוד של מתנות שלא הורמו

ר' יואל אשר: נלך עכשיו ללמוד הלכה מעניינת כזו. מה זה מתנות? אומר הרמב"ם כך, "מתנות שלא הורמו", כשאחד צריך לתת מתנות כהונה, הוא יודע שהוא צריך לתת את המעשר, תרומה, אבל הוא עדיין לא הפריש, הוא עדיין לא עשה את הפעולה של להרים אותו ולהקדיש לתרומה, "הרי הן כמי שהורמו", יש הלכות מסוימות שבהן רואים את זה כאילו כבר עשה זאת.

לגבי מה? אומר הוא כך, "לפיכך, ישראל שנפלו לו טבליים מבית אבי אמו כהן", ישראל שירש מכהן. איך ירש ישראל מכהן? סבו, אבי אמו, היה כהן, אז טכנית הוא לא כהן, אבל הוא כן יורש של כהן.

ר' יצחק: אבל הוא לא ירש,

ר' יואל אשר: הוא ירש טבל. אז עכשיו יש לו תרומה שצריך להפריש. ובטבל יש שם תשעים אחוז מזה, ועשרה אחוז, מה שלא יהיה, יוצא כמה ושמונים אחוז שיהיה חולין, ויש שם אולי חמישה עשר אחוז או משהו שהוא, לא, יותר. בקיצור, יש שם תרומות ומעשרות שצריך עדיין להפריש. אז הוא הלך,

ר' יצחק: מי כבר מפריש את התרומות ומעשרות.

ר' יואל אשר: ומה עם התרומות ומעשרות עכשיו? התרומות ומעשרות, הוא צריך להוריד את שלו. אה, הוא לא יכול לאכול את זה. כלומר, כבעלים, כממון, זה שלו, כי הוא ירש. אבל הוא לא רשאי לאכול את זה, הוא צריך לתת את זה לכהן, אבל הוא יכול למכור את זה לכהן.

דיון: מדוע הישראל יכול למכור את התרומה?

ר' יצחק: אז בואו נבין פשוט מאוד. כשהוא ישראל, התרומות ומעשרות לעולם לא שלו,

ר' יואל אשר: הוא צריך לתת את זה לכהן. ישראל לא יכול למכור את התרומות ומעשרות שלו לכהן.

ר' יצחק: מה זה אומר למכור? הוא צריך לתת. כן, מי אומר שהוא לא יכול למכור? כשהוא היה יורש תרומות ומעשרות מסבו, זה שלו. הוא לא רשאי לאכול את זה, זו בעיה שלו, אבל זה שלו. סבו היה כהן, הוא ירש את זה. היהודי ירש לא תרומות ומעשרות, הוא ירש טבל, הוא בעצמו לקח תרומות ומעשרות. אם לוקחים "מתנות שלא הורמו כמי שהורמו", זה כאילו הוא ירש כבר את התרומות ומעשרות מסבו, ממילא זה שלו.

ר' יואל אשר: כשלא רואים את זה כישראל לוקח עכשיו תרומה, כשישראל לוקח תרומה זה לא שלו. רואים את זה כאילו הסבא

הגזלן או החמסן קונה. **ואם לאו**, אם עדיין לא היה יאוש, הבעלים עדיין לא ויתר על הבעלות שלו על זה, והוא עדיין לא קנה את זה, היא לא מקודשת כי הוא לא נתן לה כלום.

מה פירוש יאוש?

ר' יצחק: כן, יאוש לא פירושו טכנית שהוא ויתר. זה פירושו שהוא הולך לקרוא לו לבית דין, אבל גזלן נעשה חייב כסף. זה הכלל לכאורה של יאוש בגזילה. זה לא פירושו שהוא יקרא לו לתורה הוא יקבל בחזרה את הכסף שלו, אבל הוא לא הולך דווקא לקבל בחזרה את החפץ שלו.

ר' יואל אשר: הוא כבר הפסיק לרדוף אחריו, זה פירושו. כתוב שכשנאחד גנב עכשיו מאחד בבית דין, ואחד רץ אחריו,

קידושין בגזילה – יאוש ושינוי רשות, מצוה הבאה בעבירה, והנכנס לבית חבירו

המשך: יאוש ושינוי רשות בקידושין

ר' יואל אשר: ואם לאו, אם עדיין לא היה יאוש, הבעלים עדיין לא ויתר על הבעלות שלו על זה, והוא עדיין לא קנה את זה, היא לא מקודשת, כי הוא לא נתן לה כלום.

ר' יצחק: כן, יאוש לא פירושו טכנית שהוא ויתר, זה פירושו שהוא הולך לקרוא לו לבית דין, אבל גזלן נעשה חייב כסף. זה הכלל לכאורה של יאוש בגזילה, זה לא פירושו שהוא יקרא לו לבית דין הוא יקבל בחזרה את הכסף שלו, אבל הוא לא הולך דווקא לקבל בחזרה את החפץ שלו.

ר' יואל אשר: הוא כבר ויתר לרדוף אחריו, זה פירושו. כלומר, כשאחד גנב עכשיו מאחד בבית דין, ואחד רץ אחריו עדיין, עדיין לא קרה כלום, עדיין לא קנה. אם אתה נותן את זה עכשיו מאחד, הוא יתפוס את זה מהשני. יאוש פירושו כנראה על העניין המעשי שהאחר כבר נוח עם זה. הוא יכול למצוא לו דרך לקרוא לבית דין, לקרוא למשטרה.

ר' יצחק: לא, יאוש בגזילה לעולם לא פירושו שהוא לא הולך לקרוא לבית דין, אין לזה שום קשר לזה. זה כלל שנקרא יאוש ושינוי רשות, ושינוי רשות הוא אומר קורה כשהוא נותן את זה לאישה.

ר' יואל אשר: אה, זה מעניין. שינוי הרשות והקידושין קורים באותו זמן.

ר' יצחק: בבת אחת. וכביכול, אה, יוצא שכשהוא נתן את זה עדיין לא היה לו קנין גזילה, ורק היא מקבלת את זה. הגזילה ניתנת לקידושין בעצם.

ר' יואל אשר: נכון.

דיון: מצוה הבאה בעבירה בקידושין

ר' יואל אשר: אז בטוח שזה מצוה הבאה בעבירה, כן? אז חשבתי למשל, אולי ברכת הקידושין הוא לא יוכל לעשות, כי על גבי זה זה יהיה מצוה הבאה בעבירה. כלומר, קידושין זה קנין, אז למשל כשהמשמש לברך על אתרוג, אולי היה אפילו זה בבת אחת, ממש

גניבה פירושה לוקחים מהאחר בלי שהוא שם לב, וחמס זה כשכופים על האחר למכור.

ר' יצחק: כן, זה מאוד מעניין, כי בדרך כלל חמס צריך לעבוד. כלומר, צריך להיות קונה. חמס זה בעצם תליוהו וזבין,

ר' יואל אשר: שלמדנו קודם.

ר' יצחק: לא ברור מתי זה חמס. הוא מביא שרש"י הקדושים אומר שיש חמס שלא קונה.

ר' יואל אשר: אוקיי, במקרה שצריך ללמוד הלכות גזילה נדע פשוט יותר טוב. ובמקרה שחמס לא...

ר' יצחק: זה דבר מעניין לי, כי כביכול הוא אומר שאתה זורק שני דולר כסף ואתה לוקח את החפץ שלו, שילמת, אתה חמסן. כמו מה שהעיר עושה, יודע? הם לוקחים את...

ר' יואל אשר: תראה, בוא נראה. ההלכה האחרונה תבהיר לנו.

ר' יצחק: אוקיי, בוא נראה.

לשון הרמב"ם: יאוש ו"נודע"

ר' יואל אשר: אם נתיאשו הבעלים... גם אצל חמץ או נתיאשו אנחנו שונים, אבל אם נתיאשו הבעלים קיבלנו את המציאות כמו שהיא, זה כבר לא הכסף שלי. הם ויתרו. זה סוג של הפקר או זה סוג של יאוש. **ונודע שקנה אותו דבר בייאוש.** נודע זו מילה מעניינת. יש מה שפירושו לומר שצריך לדעת,

דיון: מה פירוש "נודע"?

ר' יצחק: צריך להיות ברור. הוא מביא מנודע ביהודה, ש"נודע" — אני לומד ר' אברהם בלומן היום — ש"נודע" פירושו שבשעה שעושים את הקידושין, העדים צריכים לדעת שכבר היה יאוש.

ר' יואל אשר: יאוש סתם או המקדש והמקודשת?

ר' יצחק: הנודע ביהודה אומר שהעדים,

ר' יואל אשר: כי המקדש והמקודשת צריכים בכלל לדעת על המעשה לפני כן. הוא מדבר באופן שהעדים יודעים שזה גזל, ממילא הם חושבים שזה לא קידושין אמיתיים,

ר' יצחק: הם צריכים לדעת שזה כשר. העדים צריכים לראות קידושין כשרים. אם אתה רואה, רואה לא פירושו העדים, פירושו לדעת. יודעים, כך למדנו אצל עדות בירור, נכון? לא צריך לראות ממש. העדות היא לא על העניינים, נכון? עדות היא על מה שאתה מבין שקורה כאן קידושין. אם אתה רואה, זה חידוש של נודע ביהודה, אני לא יודע אם זה הפשט.

ר' יואל אשר: הייתי אומר יותר פשוט, "נודע" פירושו שהגזלן יודע שהוא קנה את זה ביאוש. כי אם בשעה שהוא נתן את זה עדיין לא היה בטוח, כן, נניח שהיה יאוש מאוחר יותר מהקידושין, אולי זה לא קידושין. "ונודע שקנה אותו דבר בייאוש" פירושו יודעים שהיה יאוש.

הדין: מקודשת או לא

ר' יואל אשר: אוקיי. "הרי זו מקודשת". למה? כי אף על פי שהיתה עבירה גדולה, אבל זה שלו. צריך להיות שלו. אחרי יאוש

ר' יואל אשר: אני כבר יודע שזה אמת. והנושא מופקע מכל הדין של מצוה הבאה בעבירה, גם לגבי...

ר' יצחק: יש דבר שעושים לקב"ה. יש מצוה שיהיו חתונה עם קנין לפני כן. כמו שהרמב"ם אומר, דרך אגב, רוב ראשונים אחרים לא מסכימים לזה גם לא. זה חידוש של הרמב"ם, אנחנו לומדים עכשיו רמב"ם, אבל הרא"ש ואחרים בכלל לא חולקים על זה. הם אומרים מצות חתונה להיות, אבל לא יודעים שיש מצוה של קידושין. הרמב"ם חידש משהו.

ר' יואל אשר: נכון, מדברים שהרמב"ם עשה ברכת המצות, יש מצוה.

ר' יצחק: מה ההבנה שלהם כביכול היא. שואל הוא על פי קבלה, על פי אמת, לא יודע, אבל זו ההבנה שלהם, זה כביכול נותנים משהו לקב"ה, כמו לולב, אתרוג, ספר.

ר' יואל אשר: זה לא מהסוג הזה של מצוה.

ר' יצחק: בוודאי. בוודאי צריך יהודי חסידי לומר שזה כן, אבל...

ר' יואל אשר: עזוב את זה, עזוב את זה, עזוב את זה. זו דרך של התמודדות עם דברים. איך אפשר לאכול בהמה דרך שחיטה? איך אפשר להיות עם אישה דרך קידושין? אבל זה שעושים את זה כתיקונו זה עדיין מצוה. ואם אתה לא עושה על פי תיקונו, לא עשית את המצוה. אוקיי, זה אמת, לא ממש נוגע. השאלה היא האם לומר ליהודי, הוא יראה לתפוס עוד זיווג שני, יעשה כתקנו, כדי שיוכל...

ר' יצחק: לא, הוא פשוט לא יעשה כך, זה לא דבר יפה לגנוב, ובטוח לא לקדש עם הדבר ההוא. השאלה שלנו היא רק למעשה, האם מקודשת או לא? כלומר, בגלל זה אנחנו מדברים על זה, לא כי זו שאלה מה לעשות.

ר' יואל אשר: לא כי הוא שואל תיקון תשובה, כן.

הלכה: הנכנס לבית חבירו ולקח כלי או אוכל

ר' יואל אשר: אז ככה, אוקיי, הלאה. "הנכנס לבית חבירו" - הבא הוא עוד חוצפן גדול יותר. הוא נכנס לבית של אחד, "ולקח כלי או אוכל" - הוא לא רוצה לקרוא לזה גנב כי זה חבר, כן. קודם היה זר, מזר גוזלים, מחבר לוקחים.

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: זה השאלה. הוא נעשה מאוד נוח בבית של חברו, הוא מחפש אותו כאילו היה ביתו, והוא לוקח כלי או אוכל, **"וכיוצא בהן"**, משהו שיש לו ערך, **"וקידש בו אשה"**. בלי לשאול רשות מהבעלים, בלי לעשות קנין. קנין לא היה עוזר כלל. אז עכשיו, למעלה על הבנה אנחנו כבר מבינים את השאלה. אבל עכשיו השאלה היא אם... כלומר זה כמו גזל, כי אולי בעל הבית היה מסכים, וכדומה.

תגובת בעל הבית

אתה עושה עכשיו את העבירה, זה לא היה עובד. אז זה מעניין, כי בקידושין יש גם חלק שהוא מצוה. אז יכול להיות שבמקרה כזה יהיה קנין היה, אבל מצוה לא, כי במצוה יש משהו דין של מצוה הבאה בעבירה שמעכב. אני לא יודע אם יש דבר כזה.

ר' יצחק: כי אולי לא יוכלו לעשות ברכה.

ר' יואל אשר: זה מטורף מה שאני אומר עכשיו?

ר' יצחק: לא.

ר' יואל אשר: ההלכה... לא, אני יכול להבין אבל למה מצוה הבאה בעבירה לא תהיה מעכבת קידושין.

ר' יצחק: את זה אפשר מאוד להבין. מה? זה לא מצוה. כלומר זה מצוה, אבל...

ר' יואל אשר: יש מין מצוה, אבל עדיין יש על זה ברכת המצוה. כן? זה מעניין, אין ברכת המצוה אחרת, אני לא יכול לומר.

ר' יצחק: מצוה הבאה בעבירה היא לא תמיד משהו כלל. אני לא יודע למה, אבל אני לא מבין שיש כלל כזה.

ר' יואל אשר: מצוה הבאה בעבירה אני מבין כשזו מצוה כמו... מצוה של אכילה, אני לא יודע, של אכילת מצה, וזו עבירה, אז לא עושים טובות, הקב"ה, "הקריבנו נא לפחתך הירצך", אבל כאן זה מין דבר אחר, כאן זה קנין.

ר' יצחק: אני רוצה לומר שאני לא יודע שום כלל של מצוה הבאה בעבירה, כי בואו נזכור מעשרה מקומות. פעם אומרים את הטעם הזה, פעם אומרים טעם אחר, פעם יש חילוקים. אין לי פשט ברור. יכול להיות שאתה אומר, מצוה הבאה בעבירה היא רק נושא של כמו בנין למקום.

ר' יואל אשר: הקב"ה לא צריך את הטובה שלו, אבל כשהשאלה היא האם קרתה חלות, זה קרה. בגלל זה אני אומר, האדם עדיין לא קיים מצות קידושין, היתה לו חתונה, אבל מצוה בקידושין כתקנו עדיין לא זכית לקיים.

ר' יצחק: זה כבר לא הגיוני. הצעד שהיה הולך הלאה כבר לא הגיוני.

ר' יואל אשר: זה אמנם לא. איך הוא יכול לעשות ברכת המצוה כשהעבירה קורית בשעת המצוה? מהקנין קרה, אבל מצוה לא היתה לו.

ר' יצחק: לא, כי אם אתה אומר שמצוה הבאה בעבירה, זה מדבר על סוג כזה של מצוות שכביכול נותנים משהו לקב"ה, אומר הקב"ה מוחל טובות. קידושין, אפילו זו מצוה, אז איך המצוה שאומרת, איך הקנין? אוקיי, יש גם חיוב.

ר' יואל אשר: זה תערובת. קורה כאן קנין, אבל גם אתה עושה מצוה שאתה עוקב אחרי דבר ה', שאתה עושה את זה באופן הרצוי. ואתה לא עשית את זה באופן הרצוי. כלומר, החכמים גזרו שאתה תעשה את זה בפרטים שכשרים. אתה עושה עכשיו עבירה בשעה שאתה עושה את זה? אתה יכול כבר לעשות את הברכה.

ר' יצחק: לא, אני לא מסכים. אם אתה מסכים לחילוק הזה שמצוה הבאה בעבירה...

נותן לו. הוא לא אמר לו שזה אוקיי, אז גם היה טוב. אבל הוא גם לא מיחה, כי אז היינו מבינים בעניין מקודשת. כאן זה קצת נשאר פתוח, אומרים אנחנו הכלל שאנחנו מכירים אנשים, אנשים לא רוצים שיגמרו מהם. ואפילו כשהם אומרים את זה בדרך מעניינת, הם אומרים את זה רק כי הם לא רוצים לעשות לאף אחד לא נוח. יש כזה, כי לכאורה עם זה נוכח תוכיח. לא תעמוד על דם רעך. אבל יהודי היה צריך, כשיהודי שואל את הרב, מה אני צריך לעשות במקרה כזה? צריך לומר לו, אתה צריך למחות ולומר, יהודי יקר, לא גונבים, ומי שגנב לא מקדש.

ר' יצחק: אני מתכוון שזה נכנס להרבה הלכות, אין לי ספק. יש מושג כזה כמו משתתני כך.

ר' יואל אשר: או...

ר' יצחק: אני צריך להבין את המציאות של אנשים. אותו עומד באמצע לקחת כלתו, והוא נתן לה דבר, ולא מתאים לומר, כאילו גם יצא רע. אתה לא נותן לאותו לעשות חתונה עם האישה שלך, הוא שילם על זה אלף דולר שנה שעברה. בקיצור, זו בעיה. אתה נתת לי איזה מצב, מה אתה צריך למחוק את המצב? יודע, כלים הם פניא בראט, הם חברים, אבל הם לא.

ר' יואל אשר: ולכאורה, נניח כששני האנשים מסיימים בבית דין חודשיים אחר כך, אם הוא רוצה לתבוע ממנו בחזרה את הכלי, הוא גם יאמר, לא, הוא אמר לי, נניח נשתמש תלוי. הוא ימשיך לענות, אני רק אמרתי את זה כי לא יכולתי במצב.

ר' יצחק: נכון, זו ההלכה.

פסק: גזל - אינה מקודשת

ר' יואל אשר: והואיל וקידוש בממון חבירו שלא מדעת חבירו הרי זה גזל ואינה מקודשת. אבל ואם קידשה בדבר שאין בעל הבית מקפיד עליו, אם הוא קידש אותה עם משהו שאנחנו יכולים לקבל את הכלל שאין בעל הבית מקפיד עליו, כגון תמרה או אגוז, איזה אוכל, הרי יש כאן דבר קטן. בתורה יש תקנה כזו, שכשאדם נכנס לשדה הוא מחויב שם עם "כי תבא בכרם רעך". אוקיי, הגמרא אומרת שזה דווקא בפועל, אבל זה קצת רחב, שאוכל יש כלל כזה לתת לאדם. על זה התשובה ההלכה, הרי זו מקודשת מספק.

דיון: פשט ב"מקודשת מספק"

ואני יודע שמסוימים לומדים פשט אחד, אבל אני מתכוון לפשט אחר. הרבה מפרשי הרמב"ם אומרים מקודשת מספק, שאולי אנחנו לא יודעים אם זה שווה פרוטה. כלומר כך: על איזה דבר אדם לא מקפיד? הדבר שהוא בדרך כלל שווה מעט. אז הכלל הוא, יותר משווה פרוטה אדם מקפיד. אז אנחנו לא יודעים אם זה שווה פרוטה, אם זה שווה פרוטה במקום אחר, או אם זה שווה פרוטה בכלל. הרי זו מקודשת מספק.

אבל אני מתכוון שהדבר של ספק שווה פרוטה אנחנו כבר יודעים. אני מתכוון שאפילו כשמדברים שהתמרה או האגוז הוא בוודאי פרוטה. רק השאלה כאן היא אם ה"אין בעל הבית מקפיד עליו" אינו דבר מאה אחוז. בדבר שאפשר לחשוב שאין בעל הבית מקפיד

אומרת ההלכה כך: אפילו אם קרה, המעשה היה לו המשך, "**ובא בעל הבית**", ובעל הבית בא, והוא לא צעק עליו, אלא הוא אמר לו... הוא מצא איזושהי דרך החוצה, הוא השאיר את זה פתוח. הוא לא אמר, "היי, חוצפן, מה אתה גונב?" הוא גם לא אמר לו, "אוקיי, אני מקנה לך את זה." בשני המקרים היה ברור. הוא השאיר את זה כך מעורפל, אפשר לומר. הוא אמר לו, "למה לא לקחת את הגביע הזהב שלי?" זו גם דרך צינית לומר. זה מערכת יחסים מוזרה שיש לשני האנשים. אתה מחשיב את עצמך החבר הכי טוב שלי, כן? אבל שנינו יודעים שאתה גנב. למה אתה לא לוקח את כוס של אליהו שלי? זה שווה קצת יותר. הוא תיקן אותו ככה. אז אתה לא יודע עכשיו. אדם היה יכול לומר שאולי הוא התכוון בזה לומר אני מסכים.

ר' יצחק: מסכים זה דבר מצחיק, כי הוא היה צריך לומר שלמפרע כדי שהוא לא מקפיד. לא, יש דבר כזה שנקרא מקפיד. זה לא שהוא מקנה, אבל הוא מקנה אחר כך. כמו שאתה הולך לומר, דבש אינו מקפיד, והכי נמי, היא מקודשת מספק.

ר' יואל אשר: יש לא מקפיד, אבל יש גם הוא שמח, אני שמח עם השידוך שלך, אני רוצה את זה עכשיו מקפיד.

ר' יצחק: הוא שמח, שתעשה שידוך, עם הכסף שלך, לא עם הכסף שלי. האיננו מקפיד, יש מצב כזה, יש אכן אנשים שהם כן לכאורה חברים כל כך טובים, שהם למעשה, הם יכולים לעמוד, כל מה שתיקח מהבית שלי יהיה שלך. זה כבר היה למפרע ידיעה כזו, מעין דעת, אני יודע מה. אני מסכים.

ר' יואל אשר: אני מתכוון שהוא רוצה לבוא לעשות חתונה לאישה, והוא רוצה לקחת משהו מהמטבח שלי שם על המקום. מטבח.

ר' יצחק: אבל לא מחדר האוכל.

ר' יואל אשר: אה, אוקיי. אני רוצה לעמוד כלי או אוכל. אוקיי, הלאה.

ר' יצחק: אני כבר אראה, תסתכל על הדבר הבא.

הטעם לדברי בעל הבית

ר' יואל אשר: למה? כי אנחנו אומרים שלא אמר לו דבר זה אלא כדי שלא להתבייש עמו, כדי לא להתבייש איתו.

ר' יצחק: כלומר, עומד שם עם החברה שלו אותו, מה שזה לא יהיה עם הקאלה שלו.

ר' יואל אשר: אה, לא, תראה, אנחנו צריכים להבין את המילים. הוא לא אומר שלא לבייש עמו, שלא להתבייש עמו. כל המצב היה מאוד מוזר.

ר' יצחק: מאוד לא נוח. הוא תפס מצב. ועומדת שם גם האישה, האישה הספק. הוא עדיין לא יודע אם היא אשתו.

ר' יואל אשר: בשבילו זה גם בושה, הוא חבר שאני מכניס, שמסתובב בבית שלי. הוא מתבייש איתו, כן? לא שלא לבייש עמו. כשאנשים אומרים שלא לבייש מהמצב, זה מצב פגיע מוזר, הוא אמר לו מעין ציני, הוא לא אמר לו שהוא מוחל, כי אז הוא היה

ר' יואל אשר: מה הבעיה? המשנה למלך, הוא על המקום אומר פשט אחר. אני לא יודע למה. אוקיי.

חידוש: הסכמה שלא מדעת — אנלוגיה ליאוש שלא מדעת

ר' יצחק: הוא מביא שאחרים פירשו אחרת. הוא לא רואה למה. זה יכול להיות מאוד טוב. יש, הוא מביא את המהרי"ט, זה ידוע. יש תוספות על זה, על גזילה. יש מושג כזה של יאוש שלא מדעת.

ר' יואל אשר: תוספות שטוען... ביטוי מאוד יפה. כמו שיש יאוש שלא מדעת, יש הסכמה שלא מדעת.

ר' יצחק: יש בעצם שאלה אם מותר לעשות את זה. שאתה נכנס לבית של החבר שלך, נניח אתה חבר טוב. אוקיי, כך דיברנו. אצלי ואצלך, אם מישהו אצלנו בדרעם, גאסט, מדברים כבר שמישהו נכנס, אין לו זכות להיות. הוא יכול לקחת מה שהוא רואה ב... מדברים בדרך אדם.

ר' יואל אשר: על כל ההלכות. אני צריך לשאול על חלב אם אני אלך למקרר לקחת חלב. אוקיי, עכשיו היתה מגלה דעת.

ר' יצחק: אמרתי.

ר' יואל אשר: נעשים הרבה פעמים מצבים כאלה, שני חברים לומדים אצל אחד.

דיגרסיה: דוגמאות מעשיות של נהנה מחברו

ר' יצחק: ראה, זה פשוט. אבל כאן מדברים נורמלי. לא, בין יהודים חסידיים אין שאלה. כל השאלה היא אצל ליטאים.

ר' יואל אשר: כמו שכתוב, שלישה לך שלישה לך שלישה לך.

ר' יצחק: פעם, אתה נכנס לשירותים שלי, אתה משתמש בטישו? אתה נכנס, אתה מטופש.

ר' יואל אשר: יש דווקא ליטאים, כן.

ר' יצחק: תעשה מקלחת עם הסבון שלי? לא? אתה מטופש.

ר' יואל אשר: אצל הסטייפלר בבית משהו היה מונח בצד, כמה טישו שמישהו פעם השאיר בשירותים, לא ידעו מאיפה הגיעו הטישו, איפה אותו קנה אותם. כן? יכול להיות שזה הוכנס. שנה שלמה הוא, אה, הטישו הזה מספק. אבל בין רוב האנשים יש אני אומר שמעשית אני מתכוון שבין נורמליים

ר' יצחק: חסידים ולב-באטישע יהודים אין שאלה. מובן מאליו, אל תיקח הביתה את שולחן האוכל של אותו, אבל אם יש אוכל או סתם דבר שדרך להשתמש אין שאלה. אבל נניח צריך לא צריך שאלה, אצל חסידים כן תהיה שאלה, כי יש שאלה. תוספות תענית, זה יאוש שלא מדעת, ואנחנו פוסקים שיאוש שלא מדעת אינו יאוש. אז, יוצא, איך אתה יכול לומר? כלומר, "יש לו מדעת" מתכוון, כשהיה יודע היה בטוח מסכים, אבל למעשה הוא לא ידע. אז אולי זה לא אומר טוב? על זה יכול להיות שזה ספק המהרי"ט. למהרי"ט היה ספק אם ההסכמה שלא דעת עובדת.

ר' יואל אשר: תראה, לפי איך כותבים היום ספרים, אני בטוח שיש כבר ספר שלם לאורח כמה... אני מארח הרבה אורחים. כל אחד מבין ש... אף אחד לא יכול להיות לו ביקורת שאורח אוכל הרבה מאוד. אבל כל אחד מבין, נניח שמביאים קינוח והוא שם

עליו. כאן נעשית השאלה, זה לא שווה אלף דולר, אבל זו לא שאלה בשווה פרוטה, כי אם כן הרמב"ם היה צריך להזכיר את הירושה הקודמת שלו.

ר' יצחק: שתמרה או אגוז...

קידושין בשווה פרוטה, שותפות, וגזילה — דיון בהלכות אישות פרק ה

הלכה ה (המשך) — דיון בשווה פרוטה והקפדת בעל הבית

ר' יצחק: למדנו, תמרה ואגוז הם ממש הדוגמאות של הגמרא לדבר ששווה פרוטה במדם. צריך לומר שתמרה

ר' יואל אשר: זה דבר שנקרא קאליע.

ר' יצחק: לא, זה יכול להתייבש.

ר' יואל אשר: כמו שחשבנו אז. לא, אבל אני חושב שהמילה כאן היא יותר, וזו השאלה, האם באמת אותו בעל הבית מקפיד? או לא. מדברים, כל הזמן מדברים גם כשאנחנו לא יודעים, כשבעל הבית כאן ואפשר לשאול אותו, גם קודם אין שאלה, שואלים אותו, אתה מקפיד? אתה מקנה? מדברים כשזה לא. אז כאן המילה, עד כמה אנשים מקפידים? על זה היא מקודשת מספק, שצריך גט וכדומה, שלוקחים לחומרא. ואני מסכים איתך שזה בשכל הישר.

ר' יצחק: למה בעצם המפרשים האחרים אומרים אחרת? זה שהיתה להם איזושהי סברא למה זה לא טוב הפשט.

ר' יואל אשר: כן, תן לי לנסות.

ר' יצחק: כי אולי יש אכן כלל כזה שאחד מקפיד נעשה אחד? אני למה אתה מבין מה אני אומר? אוקיי, אנחנו צריכים ללכת הלאה.

ר' יואל אשר: אבל, אני לא אתקע. אני רוצה להיתקע? לא, לא.

ר' יצחק: למה לא? איך יהודי רוצה להיתקע אם לא

ר' יואל אשר: בפיסת רמב"ם?

ר' יצחק: אבל אני לא אתקע. אוקיי. אני בקרוב אסתכל במפרשים האחרים, ונראה מה זה.

דיון: שווה פרוטה לעומת הקפדה

ר' יואל אשר: אבל אני לא רואה למה אתה צריך להכניס שוב את הנושא של שווה פרוטה, סתם כי רמב"ם רוצה לכסות את כל הצדדים?

ר' יצחק: הסברת מאוד יפה, כי כל הסיבה למה אותו לא מקפיד, כי זה בקושי שווה פרוטה.

ר' יואל אשר: לא, הייתי אומר לא כך. הייתי אומר ששווה פרוטה זה דבר אחד. אדם לא מקפיד על... נניח יותר משווה פרוטה. כשאדם נכנס לבית שלי והוא לוקח משהו ששווה שני דולר, אני עדיין לא מקפיד. זה אני אומר, זה לא חייב להתייחס לדין של שווה פרוטה. זה מתייחס כאן לדין של מתי אדם מקפיד על שידוך? אני מוכן לתת עוגת קוקוס שלמה לשידוך של אותו.

ר' יצחק: אוקיי, יודע מה? הוא מביא שרוב מפרשים אומרים כמוך, וה...

ר' יצחק: שומא מתכוון, הוא מביא, זה מתכוון שווי כסף. אם זה כסף, כלכלה, אם אתה הולך עם קופה רשומת, אתה מזומן, אתה יכול אפשר לספור. אם אותו גנב, זה לא על זה צריך שומא. שומא פשט, זה איזה בית, מה שזה לא יהיה. יודעים, צריך שמאי, שהוא עוד יאמר כמה זה שווה.

ר' יואל אשר: אבל יש דבר כזה, אני תוהה, יש משהו כמו דין, כמו למשל כל אחד לווה מחבר אבל לפני שהוא ישלם עם לפני, על זה יש דין כזה איפשרו שצריך להשתמש בבית דין? זה נראה משהו, כאילו זה לא מומלץ.

ר' יצחק: מתכוון מקצועי כזה, משהו שידוע.

ר' יואל אשר: שומא, שמאי, לא השומא של בוגר ערוות. לא, אני אומר שכאן אין אפילו מקודשת מספק, אולי השותף מסכים על אותה הערכה. זה נראה יותר, זה נראה כמו תפילין זה לא. זה לא מומלץ, כי סופו עגמת נפש. אה.

ר' יצחק: זה לא הסדר. זה מה שזה מתכוון. הסדר של שותפים הוא שאסור לבד להתחלק. צריך לחכות לדעת רשמית. אוקיי. כבר.

הלכה ז — גזל ממנה וקידשה בו

ר' יואל אשר: מה קורה במקרה כזה? אדם... כאן מדברים... אני מתכוון שרמת החוצפה עולה בסולם. כאן זו החוצפה הגדולה ביותר. אדם גונב אישה. הוא גוזל, או הוא גונב, או הוא חומס, כמו שלמדנו קודם שהוא אלים והוא לוקח מאותה אישה. וחזר, מיד לאחר מכן, הוא חוזר עם חיוך, לבוש כבר עם הקיטל שלו, עם השטריימל שלו, והוא נותן לה את הכסף שהוא זה עתה גנב ממנה. "הרי את מקודשת בו". אז כך, **אם קדם ביניהן שידוכין**". אם לפני כן הם כבר היו משודכים, הם כבר ידעו, הם כבר יצאו או מה שזה לא יהיה, הם כבר ידעו שזה בא.

דין: מה משמעות שידוכין?

ר' יצחק: חקרתי מעט. שידוכים זה התרגום בערך כמו שאנחנו קוראים שידוכים. כלומר, שידוכים לא אומר רק בין המחותנים, אבל הרבה פעמים כן בין המחותנים. שידוך אומר, ראיתי שהראשונים אומרים ששידוך הוא מלשון, כתוב "ותשקוט הארץ", אומר התרגום "ושדכת ארעא". זה אומר מלשון מנוחה. אבל הר"ן אומר שמנוחה אומר, כי כתוב פסוק "ומצאן מנוחה", וזה "ומצאן מנוחה אישה בית אישה", שמנוחה זה כשיש חתונה. אבל אחרים ראיתי טוענים, בני זמננו, שלא צריך לומר שמנוחה זה השידוך עצמו, כי אז זה לא מתאים כל כך טוב.

ר' יואל אשר: עושק בשידוכים אומר שעדיין שלב לפני כן.

ר' יצחק: לא, שידוך, זה מה שאני אומר, נכון. ממילא, יותר משמע ששידוך אומר כאילו הגיעו להסכמה. כלומר, מתמקחים על הכסף, אתה צריך לתת נכסי מלוג כאלה, אני צריך לתת כך וכך,

בכיס שלו חבילה, מסתכלים עליו מוזר, אבל הוא גם עדיין לא גנב. הדברים, איפשרו התורה לא יכולה להסביר לאדם הכל. איפשרו אדם צריך להשתמש בשכל. אבל בוודאי כבר משהו כתב, מתי בעל הבית מקפיד כאן?

ר' יצחק: יש בהלכות דרך ארץ ראו הלכות כאלה, זוכר? אסור לומר שהוא לא יתן לבנו, כי אולי אין לו מספיק.

ר' יואל אשר: יש את ה... נכון.

ר' יצחק: הוא עוד למד בהלכות דרך ארץ.

ר' יואל אשר: כן.

ר' יצחק: כלומר, כל הדברים האלה הם מאוד עדינים, כי לפעמים יש משהו שאין לו באמת. צריך לדעת... לפי המצב, לא יכולות להיות הלכות על זה. אוקיי, אחר כך לומד אחד. ואחר כך, אולי אצל הקאזישן גם היום, בבית שלך, אם אתה לוקח חלב, אחד הולך לבית המדרש ולוקח חלב מבית המדרש ונותן את זה לאישה, והוא מקדש בזה. בוודאי מקודשת.

ר' יואל אשר: כי משהו יאמר לא, החלב נעשה ללומדים של בית המדרש לתפילה. אם משהו נכנס אחר הצהריים, שהוא באמת לא ייקח ללכת הלאה. אבל אנשים כן מורים לעצמם היתר, כי יש כאלה... כן.

ר' יצחק: אוקיי. אותו דבר, זה מתייחס.

ר' יואל אשר: גם כי איזה יהודי מבוגר יצא לצעוק. אוקיי.

ר' יצחק: עכשיו אנחנו כבר נלמד הלאה.

הלכה ו — שותפות: חילקה שלא מדעת חבירו

ר' יואל אשר: מה קורה במקרה כזה? "היתה סחורה בינו ובין חבירו". שני אנשים יש להם איזושהי שותפות, יש להם איזושהי סחורה, עסק ביחד. והאדם עשה לעצמו מעין מורה היתר, הוא היה, לבסוף כשהיה מאלה "וחילקה שלא מדעת חבירו", הוא עשה מהר אצלו שאנחנו שותפים חמישים שלי חמישים שלו, והוא נתן הערכה מהירה כזו והוא לקח מחלקו וקידש, לפני שיתחלקו בדרך הלכתית נכונה. האדם היה חושב שזה בערך חלקו, אולי אותו לא יקפיד. אז ההלכה כך, "הואיל וצריכה שומת בית דין", בדרך כלל כששני אנשים רוצים להתחלק, אחד יכול לדרוש? תמהתי על זה, "שומת בית דין" מתכוון שלכתחילה צריך שומת בית דין? אם שני האנשים אומרים שזה טוב, אנחנו יכולים להתחלק בינינו זה טוב. אם אחד מהם דורש שומת בית דין, הוא יכול לדרוש את זה. אז "אינה מקודשת שאין זה נוטל לעצמו מה שירצה ויניח מה שירצה". שותפות לא עובדת שזה תלוי בלב הטוב של האדם, ששניהם סומכים ש... אני מתכוון הדגש כאן של הרמב"ם, הרמב"ם הוא קצת לשון הומור, "ויניח מה שירצה". הוא הולך להיות עוד טוב גם, הוא הולך להשאיר.

ר' יצחק: וחמישים אחוז.

ר' יואל אשר: כשאתה מחלק חמישים, זה שמונים עשרים, הולך להיות לשותף האחר טענה. לכן צריך שומת בית דין.

דין: מה מתכוון שומא?

מה נראה לא כך? נראה שהמפרשים אומרים "שמחלה לו את הגזלה", היא מחלה, ממילא הוא קנה.

ר' יצחק: זה היה שלו, כן. נכון. אני חושב שזה שכל הישר, אני לא יודע. קידושין זה קצת...

ר' יואל אשר: עוד, כאן יש לו מחלוקת.

ר' יצחק: הרמב"ם אומר שצריך דווקא כמון,

ר' יואל אשר: אני צריך דווקא כן לשלם עוד. אני אומר, לפיך לפעמים אפשר

ר' יצחק: אני מבין ש

ר' יואל אשר: אתה נשאר גנב, אבל אני תופס עכשיו כסף. כן, היא גנבה ממנה סכום גדול, אז עכשיו היא מקבלת כפול. היא מקבלת עכשיו קידושין, והוא עדיין יכול לקבל מהחתן כפל עוד פעמיים.

ר' יצחק: אז היא מסכימה. כן, אבל זה חייב להיות תמיד איזשהו יאוש. כי מה יש כאן יאוש? מה יש? איך זה נעשה שלו?

ר' יואל אשר: איך זה נעשה שלו? זה לא צריך להיות שלו, זה מה שאני חושב. היא קיבלה בחזרה ממנו את הגניבה באיזה אופן אחר.

ר' יצחק: מה ההבדל? אבל עכשיו, עכשיו זה לא שלו. בשעת הקידושין צריך להיות איזשהו קנין, והוא נותן לה משהו שהוא שלו, והיא לוקחת את זה, נכון? אחרת איך קורים הקידושין.

ר' יואל אשר: לא, אבל שוב, נניח, אם היא יודעת שבעוד שבועיים יקראו לדין תורה ויקבלו ממנו כפל אחר, היא מקבלת ממנו עכשיו כסף טרי. היא מקבלת ממנו כסף שהיא מעולם לא חשבה לקבל ממנו. כי זה הלך, היא עדיין לא ראתה שהיא הולכת לקבל את זה בחזרה ממנו.

ר' יצחק: מאוד מעניין, כי כאילו... בקיצור, מאוד טוב, אבל לפני כן היה יאוש ושינוי רשות. זה בקידושין בגזל מקודשת.

ר' יואל אשר: אתה מתכוון שהיא מתייאשת? היא לא מתייאשת. היא עדיין רוצה לקבל בחזרה את אותו כסף.

ר' יצחק: כל הנגזלים רוצים לקבל בחזרה את כספם. אף אחד לא אומר מתייאש שהיא לא רוצה לקבל בחזרה את כספה. יאוש לא אומר את זה.

ר' יואל אשר: כן, אז גם סוג כזה של יאוש. אוקיי, בוא נראה.

ר' יצחק: אבל אני מתכוון שזה... אני מתכוון שב... אחר כך היא באה לבית דין שהיא תופסת את הדברים שלה, **ר' יואל אשר:** ויודעים שהיא התחילה. אוקיי.

"ואם לא שידך אותה מעולם" — כשלא היה שידוך

ר' יואל אשר: לא, יכול להיות שהסיבה שאני לא צודק היא בגלל החלק הבא. בוא נראה. **ואם לא שידך אותה מעולם**, אם מעולם לא קידש אותה, אפילו לא שידך אותה. אז לפי הפשט הפשוט זה כי... כאן היא בוודאי לא מחלה. כי היא לא עשתה שידוך מראש.

אבל לפי הפשט שלי אולי אפילו במקרה כזה, כי כמו שהיא תפסה כסף נוסף. היא תפסה עכשיו כסף מכסף קידושין.

ושידוך אומר שעובדים על להגיע למנוחה מסוימת, למעין מלשון שהוא השתווה עם הדברים שמסביב.

ר' יואל אשר: בשפה של היום הייתי אומר, זה אומר דווקא אחרי הלחיים, אבל זה יכול כבר להיות בשני הדייטים האחרונים? לא, אין כאן בין ההסכמה שלהם.

ר' יצחק: היום זה אחרת, כבר דיברנו, כי אצלנו שידוך אומר שלא עושים קידושין. אבל בעבר כן. כן, כבר דיברו, בקיצור שידוך זה משהו, כבר יצאו בדברים שמסביב.

נטלה ושתקה — הרי זו מקודשת

ר' יואל אשר: **"ונטלה ושתקה"**, היא לקחה בשתיקה, היא שתקה. האם היא הראתה בכך, היא יודעת את המצב, האם היא הראתה בכך שהיא מסכימה, **"הרי זו מקודשת"**.

ר' יצחק: וזה שהיא לוקחת, זה רק הכנה לכל החיים שהיא הולכת לקחת את הדברים שלה.

שאלה: מהו הקניין?

ר' יואל אשר: מה הפשט? מה הפשט "הרי זו מקודשת"? מה קורה לגבי קניין? הרי כאן אין שינוי רשות.

ר' יצחק: לא, לא, לא, לא קפיד, כמו שהם למדו, סוג כזה של דבר, לא?

ר' יואל אשר: חשבתי אולי אחרת. חשבתי שאלה כזו: הוא גונב ממנה, ואחר כך אומר לה "הרי את מקודשת", האם הוא לא יצא ידי "והשיב את הגזילה", האם הוא נתן לה עכשיו, והוא צריך עכשיו להמשיך לשלם. היא יכולה עכשיו לקרוא אותו לדין תורה ולתבוע את כספה. אולי בגלל זה הוא מקדש, שהוא קיבל עכשיו משהו כסף, כסף נוסף.

קידושין בגזילה, בפקדון, ובהחזרת חוב — רמב"ם הלכות אישות פרק ה

המשך דיון: קידושין בגזילה — האם האשה מקבלת "כסף נוסף"?

ר' יואל אשר: הרי כאן אין שינוי רשות.

ר' יצחק: לא קפיד, כמו שלמדנו סוג כזה של דבר, לא?

ר' יואל אשר: זה סוג של לא קפיד? לא, חשבתי אולי אחרת. חשבתי שאלה כזו: הוא גונב ממנה, ואחר כך אומר "הרי את מקודשת". האם הוא לא יצא ידי "והשיב את הגזילה", האם הוא נתן לה עכשיו, והוא צריך עכשיו להמשיך לשלם. היא יכולה עכשיו לקרוא אותו לדין תורה ולתבוע את כספה.

אולי בגלל זה "הרי את מקודשת", כי היא קיבלה עכשיו משהו כסף, כסף נוסף, היא קיבלה את הקידושין. האדם עדיין לא השתחרר עכשיו מלשלם. תחשוב, לכאורה, אם הוא אומר, "זה הכסף שגנבתי ממך, הרי את מקודשת לי, ואני לא חייב לך יותר כלום", אולי. אבל כשהוא משאיר את זה, "הרי את מקודשת לי", אוקיי, זה נתתי לקידושין, ועכשיו אני מחזיר את הגניבה שגנבתי ממני. לא?

הזה, שמרי את זה בשבילי. "וחזור ואמר לה, 'הרי את מקודשת בו'". אז כך, "אם אמר לה קודם שתיטלנו", אם לפני שהיא לקחה את זה ממנו הוא אמר "הרי את מקודשת בו", עם הדבר ש ר' יצחק: את הולכת לקבל בביתך,

ר' יואל אשר: "ונטלתו ושתקה", היא לקחה את זה והיא שתקה, "הרי זו מקודשת".

מה קורה לפיקדון כשהוא אומר "הרי את מקודשת בו"?

ר' יצחק: כלומר, זה נעשה עכשיו שלה, זה לא נעשה פיקדון אלא קנין.

ר' יואל אשר: זה נעשה שלה. הייתי אומר, זה נשאר פיקדון, רק יש לך הנאה שזה מונח בביתך.

ר' יצחק: לא, פיקדון זה לא הנאה. פיקדון זה אחריות,

ר' יואל אשר: להיפך. אחריות, אבל את תוכלי להשתמש בזה בשעת... לא,

ר' יצחק: לא, רק מעוות. לא, בוודאי.

ר' יואל אשר: בוודאי.

ר' יצחק: הוא מתכוון שהוא מחליט בשבילה. הוא רואה שהבעיה היא אחר כך, תראה מה הוא אומר, שתיקה לאחר מתן. הבעיה האחרת היא רק הבעיה האחרת.

ר' יואל אשר: כלומר, היא הולכת לקחת את זה עכשיו,

ר' יצחק: זה הולך להיות שלה. קידושין, קידושין חייב להיות שלה. אתה שואל שאלה, האם מקבלים פיקדון רגיל לרצון הנפקד. מה אני מתכוון? מה זה? אם זה איזה חתיכת כסף יפה? זה חוזר למגירה של משהו אחר בעוד עשר שנים, מה שלא יהיה. אבל אני מתכוון שלשם קידושין זה אומר, כאילו הוא מושך בחזרה מהפיקדון, זה נעשה שלה. אוקיי.

"ואם אחר שנטלתו" — שתיקה לאחר מתן מעות

ר' יואל אשר: אבל ואם אחר שנטלתו, אם הוא נתן לה בתורת פיקדון. כן, אתה שומע? היא לקחה את זה בתורת פיקדון, ואחר כך הוא קרא. אה, מאוד טוב. אז כשהוא אומר "כנסי פיקדון זה", הוא אמר דבר אחד. ואחר כך כשהוא אומר "הרי את מקודשת לי בו", הוא כאילו משך בחזרה. "יודעת מה? אני מושך בחזרה, אני רוצה לתת לך את זה, זה דבר יפה, אני רוצה שזה יהיה שלך עם קידושין." הגיוני, שלא יתן את זה סתם.

אבל אם כשהיא לקחה את זה, היא עדיין ראתה את זה כפיקדון, ורק אחר כך הוא קרא "הרי את מקודשת לי בו", אז משהו יחשוב למה? כי השתיקה הייתה לאחר מתן מעות. כשהוא נתן לה את הפיקדון, הוא התכוון לזה בתורת פיקדון. אחר כך כשהוא אמר "הרי את מקודשת לי בו", הוא התכוון להקנות לה. והשתיקה שלה היא... אתה רוצה לעזור לי כאן? השתיקה שלה היא כלום.

השתיקה שלה היא הסכמה. היא מסכימה שזה יהיה...

ר' יצחק: בוא נבין את המצב.

ר' יצחק: שוב, אבל היא צריכה להסביר בכלל שזה קידושין שלך. משהו גונב את כספך, והוא נותן בחזרה לצערנו גנב. הפשט הוא, הם מכירים זה את זה. זה נעשה קצת משחק כל העניין. אתה צריך לזכור שקידושין בסוף היום זה לא...

ר' יואל אשר: מדברים קודם, זה פורמליות.

ר' יצחק: זה קנין אמיתי, אבל זה עושה את... האישות עושה את זה אמיתי, אבל זה לא פשט שיש כאן עסק וצריך להרוויח משהו.

ר' יואל אשר: זה אמת, זה אמת. נראה יותר אחר כך, כן.

"ואם אמרה הין" — כשהאשה אומרת כן

ר' יצחק: אני יכול לתת, אנשים קיבלו למי שמגיע הבחור. בטוח שלמי שמגיע הבחור מסכים שהחתן יעשה עם זה קידושין. בדרך כלל צריך להכריע כך, כי...

ר' יואל אשר: ואם אמרה הין... אם היא אמרה כן על אחד מהמקרים, והיא הסכימה לשידוך, והיא מקודשת, כי פשוט שהיא מוחלת, והוא קונה את זה, והיא מקבלת את זה.

דיגרסיה: האם הכלה צריכה לומר "הן" בחופה

ר' יצחק: מעניין שאף אחד לא נוהג בחופה שהכלה תאמר כן. זה היה נושא של הרבה שאלות. אני לא יודע אם יש שאלות, מה אני אומר? רואים שיש מושג כזה, לא, יש תורה של... בעל התניא, שכתוב "עוד ישמע... קול חתן וקול כלה". אומר הוא שבזמנים של היום אין קול כלה, כי הכלה שותקת. לעתיד לבוא יהיה משהו... "נקבה תסובב גבר", ישמעו את קול הכלה. הפמיניסטיות כועסות שהכלה עומדת בחופה והיא שותקת. היא יכולה לומר, "כן, אני מסכימה." אתה רואה שיש מושג כזה. אני לא מסכים.

ר' יואל אשר: אני רוצה להיפך. האם זו דרך איך עוזרים לבחורה שהיא עדיין תוכל לומר "לא רציתי"? אם מלמדים אותה לומר "הן", היא הולכת לומר באותה דרך שכפו עליה לבוא לחתונה ולעמוד שם עם השמלה. שמו לחץ, היא אמרה "הן". לא, אני אומר, אתה רוצה כאן שגם לה יהיה מילה? אוקיי,

ר' יצחק: בסדר. אני רק אומר שאתה רואה שיש קונצפט כזה. אתה יודע שקידושין זה משהו שהוא תמיד מדעתה, אז הגיוני שהיא תבהיר את דעתה. למה לא תעשה את זה בטקס,

ר' יואל אשר: שהריטואל יהיה שזה מבהיר שהיא מסכימה? כן, אמת,

ר' יצחק: אמת. ברמב"ם כתוב דווקא בשעת השאלה שיאמרו "הן". כן, אז בוודאי לא שואלים. אוקיי. ר' נחום שואל מחליט לבנות קטנות, מה שלא יהיה, בגלל זה הסקנדל לא יעבור על הקטנה.

ר' יואל אשר: בסדר.

הלכה י"א: קידושין בפקדון

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה, "וכן אם נתן לה פיקדון", האיש, המקדש, נותן לאישה פיקדון, הוא רוצה, אני יודע, לשמור אצלה דבר יקר. "ואמר לה, 'כנסי פיקדון זה'", קחי את הפיקדון

ר' יצחק: היא לא מבולבלת,

ר' יואל אשר: היא חושבת שזה כלום, זה לא ברור אבל.

למדנות של שתיקה: שתי חקירות — דעת וקנין

ר' יצחק: כלומר, כל השאלות האלה זה קצת מעניין שמערבבים כאן, כל ההלכות האלה מערבבות כאילו שתי חקירות. חקירה אחת היא החקירה האם זה שלך, האם זה אומר שניתן וכדומה. החקירה השנייה היא החקירה האם היא מסכימה.

שתיקה היא תמיד... אתה יכול בדרך כלל שתיקה, כמו שאתה אומר, רוב הקידושין שלנו הם בשתיקה. היא לא אומרת כלום, והסימן שהיא לוקחת את זה זה פשוט שהיא מסכימה לקידושין. אני נותן לך משהו, אם את לא רוצה להתקדש את צריכה לומר לא, אני לא לוקחת את זה. אבל אם את כבר לקחת, זו לא ראייה, כי את כבר לקחת מסיבות אחרות, מבינה? אם את אומרת בבירור. זו הלמדנות של שתיקה.

אבל חוץ משתיקה יכולים להיות עוד דברים, יכול להיות שהיא שותקת ובכך כלול שהיא כבר מוחלת על הגזילה וכדומה.

הלכה י"ב: קידושין בהחזרת חוב

ר' יואל אשר: אוקיי, הבא, הלכה י"ב. "החזיר לה חוב שהיה לה אצלו". זה אומר, הוא היה חייב לה כסף, אז יש לו חוב אצלה.

ר' יצחק: יש לה חוב אצלו.

ר' יואל אשר: יש לה חוב אצלו. אוקיי,

ר' יצחק: טוב.

קידושין במלוה ובחוב — הלכות י"ב-י"ג

הלכה י"ב: החזיר לה חוב שהיה לה אצלו

ר' יצחק: אבל אם כבר לקחה, זה כבר נלקח מסיבות אחרות. מבין? אם היא אומרת בפירוש. זה הלימוד משתיקה. אבל חוץ משתיקה יכולים להיות עוד דברים, יכול להיות שהיא לא תובעת, ובזה כלול שהיא כבר מוחלת על הגזילה וכדומה.

ר' יואל אשר: אוקיי, הלכה הבאה י"ב. "החזיר לה חוב שהיה לה אצלו". פירושו, הוא היה חייב לה כסף, אז יש לו חוב אצלה. היא הלוותה לו כסף,

ר' יצחק: והוא החזיר את

ר' יואל אשר: הכסף שהוא חייב לה. ואמר לה הרי את מקודשת בו. אם זה קודם שטיילנו, עוד לפני שהיא לקחה אותו, אמר הרי את מקודשת בו, והיא לקחה אותו ושתיקה.

שתי בעיות: שתיקה ו"כספה"

ר' יצחק: אז כאן יש שתי בעיות, בעיה אחת היא השתיקה, והבעיה השנייה היא שזה כספה.

ר' יואל אשר: הוא מחזיר לה את כספה שהוא צריך לשלם בכל מקרה,

ר' יצחק: שאינו גזילה,

ר' יואל אשר: כשהוא מסר לה לידיה, הוא התכוון לתת כפיקדון או כקידושין? בוודאי, בוודאי. אחר כך שהיא כבר קיבלה, הוא התיישב שהוא אמר לה מקנה. מה הבעיה? זה לא עוזר. "שכל שתיקה שלאחר מתן מעות אינה מועלת". אבל מתן מעות קרה עכשיו כשהוא אמר "הרי את מקודשת לי בו". "אחר שנטלתו".

ר' יצחק: לא, אבל היא לקחה את זה בתורת פיקדון. אז עכשיו, כשהוא אמר "הרי את מקודשת לי בו", הוא הקנה לה.

ר' יואל אשר: זה הנושא של... איך קוראים לזה? כמו שלמדנו עם "ואם אמרה הין".

ר' יצחק: לא, כי... אני לא יודע, מה זה אומר שתיקה לאחר מתן מעות? מה זה אומר הוא כבר נתן בתורת פיקדון, ואחר כך הוא הקנה לה? כשהוא אמר "הרי את

ר' יואל אשר: מקודשת לי בו" הוא הקנה לה. אני מתכוון שהוא

ר' יצחק: מתכוון לומר ש

ר' יואל אשר: למפרע זה נעשה,

ר' יצחק: איך זה אומר.

ר' יואל אשר: נראה ששתיקה לאחר מתן מעות זה לא בעיה של הקנין, של כלי פיקדון. והכי נמי,

ר' יצחק: אם הוא היה נותן עכשיו ואומר "אני נותן לך את הפיקדון", ממילא.

ר' יואל אשר: אבל הוא אומר שזה

ר' יצחק: מה שהוא נתן לה קודם היה לשם קידושין.

ר' יואל אשר: הוא לא התכוון לפיקדון, הוא התכוון לקידושין, והיא מסכימה.

ר' יצחק: אבל ההסכמה לא נחשבת, כי ההסכמה כבר קרתה בזמן הלא נכון.

ר' יואל אשר: כאילו כבר נתתי לך, היא הסכימה קודם. כשהיא שותקת, אין לי ראייה שהיא רוצה להתקדש. יכול להיות שהיא

ר' יצחק: חושבת שזה סתם עושה בדיחה כי זה כבר היה פיקדון, משהו כזה. קצת אחמת מותא זה חסרון בה.

ר' יואל אשר: זה לא אומר שאחרי שהחתן נותן את הטבעת הוא אומר "מקודשת לי". זו לא בעיה. כאן יש משהו יותר, כאן יש משהו כי בשעה שאמרו את זה עדיין לא היה ברור

ר' יצחק: מה קורה כאן, כי היא חשבה... אתה צריך לזכור, כל השאלות האלה,

ר' יואל אשר: למה היא לא תבין מיד?

ר' יצחק: "שתיקה" זה לא טוב. אבל תראה, הוא ממשיך את זה,

"אבל אם אמרה הין" — כשהיא אומרת במפורש כן

ר' יואל אשר: "אבל אם אמרה הין הרי זו מקודשת", כי אז היא יודעת כן. אוקיי, השתיקה כאן היא משהו כזה, אולי זו מבוכה, היא לא יודעת בדיוק מה קורה, היא מבולבלת, כי דקה לפני כן רק אמרת בתורת פיקדון.

קידושין, אז אולי אפילו כש"הין" היה אחר כך, היה אולי, כי זה כסף נוסף מהחוב. אבל מאחר שאי אפשר לתבוע, אז רק השאלה האם היא שמחה ש

היסוד: לפני מתן מעות אפשר לעשות הסכמה, אחר מתן מעות לא

ר' יצחק: היא מקבלת כבר את הכסף, ממילא היא מסכימה על השידוך או שהיא מבטלת ממנו. הבעיה כאן היא מאוד פשוטה. קודם דיברנו שיש כאן שני נושאים, האם היא מסכימה והאם היא מקבלת משהו. אחרי שהיא מסכימה, לפעמים ההסכמה כל כך טובה שזה עושה כאילו היא מקבלת משהו. אבל זה, שני הדברים יכולים לעזור רק לפני מתן מעות. קודם כל, לפני מתן מעות עוזר. אחר מתן מעות, שתיקה לא אומרת שאת מסכימה, זה לא יכול, זו לא ראייה שהיא מסכימה. אבל למדו קודם שדיבור לאחר מתן מעות עוזר כן, נכון?

אז כאן באה ההלכה והיא אומרת שבחוב זה שונה. כי בחוב אפילו לומר אחר מתן מעות, זה לא עוזר. מדוע לא? כי היא לא מקבלת כלום. כשהוא נותן לה משהו שהוא באמת שלו, אז עכשיו למעשה הוא אומר, אני נותן לך, זה לא פיקדון, זה שלך. אז היא קיבלה משהו, השאלה רק האם היא אחר כך. אבל אומרים, היא יודעת בבירור שהיא מסכימה. זה שלה, הוא לא נותן לה כלום, היא קיבלה את כספה מאה אחוז. אין מה לעשות, אין מה לומר שהוא נתן לה פירעון, או שהיא מסכימה שהוא ייתן. על מה היא מסכימה? היא לא מסכימה על כלום.

ר' יואל אשר: אם מקבלת את שלה.

ר' יצחק: כן, אתה יכול עוד לומר שעכשיו למפרע היא אומרת שהיא תיקח את זה בתורת קידושין והיא מוחלת על החוב? אין חוב יותר למחול עליו, זה אומר הרמב"ם. על מה את מוחלת? את לא מוחלת על כלום. אין חוב למחול עליו,

ר' יואל אשר: זה כבר היה אחר כך. מדוע לא לומר ש"הרי את מקודשת לי" אומר שהחוב עדיין חוב, וזה קידושין? זה נראה לי כסברא מאוד טובה, אבל אז צריך להתחייב לשלם את החוב בנוסף.

ר' יצחק: שוב, נאמר לאחר מתן מעות. אחר כך בוודאי אי אפשר לעשות את זה. מה זה אומר קידושין? אין כבר חוב. לקחתי ממך חייב את הדולר, וגמרנו. אין חוב, זה היה חוב שהיה, זו היסטוריה. אתה רוצה לדעת לפני כן? זה אכן לפי הרמ"א שהבאת קודם, אולי כן כך, אבל כאן אתה רואה בבירור שזה לא מסתדר כך. זה חייב להיות שזה מתבטל החוב.

צורת נתינת ממון נחוצה

ר' יואל אשר: אבל מעניין שהדבר לומר שהיא מסכימה הוא גם רק כשיש פורמליות שהאיש נותן משהו. מה קרה כאן? כסף היא לא קיבלה, כי היא קיבלה את חובה. כאן, בהלכה הזו.

ר' יצחק: לא, היא גם קיבלה כסף.

ר' יואל אשר: היא לא חייבת יותר? לא. זה כספה. כשהיא... שלום אחר כך. כמו שהרמב"ם עונה.

ר' יואל אשר: אבל זה כספה. אז אותה הלכה, כמו קודם, אם כבר דיברו על שידוכים, כבר היה ביניהם קשר של שידוכים, הרי זו מקודשת, כי אנו רואים זאת כאילו היא מוחלת לו את החוב, והיא לוקחת אותו עכשיו בתורת מתנה,

ר' יצחק: בתורת קידושין. ואם לא שידך,

ר' יואל אשר: אבל אם לא היה שידוך ביניהם, אינה מקודשת, היא לא נעשית מקודשת. עד שתאמר הין, כי השתיקה אינה כלום,

ר' יצחק: כי השתיקה אינה ברורה.

מדוע לא עוזר "הין" לאחר מתן מעות

ר' יואל אשר: השתיקה היא על כסף שהוא צריך לתת לה, אז זה לא ברור. ואם אמר לה אחר שנטלה החוב שלה, כל זה כשאמר לה הרי את מקודשת לי בזמן הנכון, והיא שתקה בזמן הנכון. אבל אם נתן לה את החוב המגיע לה, ורק אחר כך שהיא לקחה אותו אמר לה הרי את מקודשת לי, אז אפילו אמרה הין לא עוזר, אפילו אם היא אומרת כן, אני רוצה להתקדש, אינה מקודשת, מדוע? שהרי לא הגיע לידה ממנו כלום, היא לא קיבלה ממנו כלום. אלא שלה נטלה, היא לקחה את שלה, היא לקחה כסף שהוא חייב לשלם לה, וכבר נפרע חובו משעה שנטלה, חובו נפרע כשהיא לקחה אותו. ואינה יכולה לחזור ולתבעו בחוב פעם אחרת, היא לא יכולה עכשיו לבוא שוב לתבוע את החוב פעם נוספת.

דיון: האם אפשר לומר שהחוב נשאר?

ר' יואל אשר: אז זה אנו רואים בבירור כך, כי כאן הייתי יכול גם לשאול את אותה שאלה. היינו יכולים לחשוב שכאשר אדם חייב לאחד כסף, הוא חייב שם אלף דולר, והוא מחזיר אלף דולר, והוא אומר "הרי את מקודשת לי בו", הייתי חושב שהיא יכולה חודש אחר כך לבקש ממנו את החוב. מה קורה עם החוב? אה, מה שנת לי, זה היה קידושין. את החוב אתה עדיין חייב לי. נראה שזה בוודאי לא, שאנו מבינים שזה הכסף של החוב. אלא מה אם כן?

ר' יצחק: כשהיו שידוכים,

ר' יואל אשר: אז היא מוחלת אולי? אולי יש כאן איזו הכרת טובה שהוא החזיר את הכסף?

ר' יצחק: צריך לחשוב. לא. הכרת טובה, זה נקרא ריבית.

ר' יואל אשר: שלמעשה, הוא לא נותן לה כלום, מדוע תהיה ביניהם ההסכמה שבשתיקה?

ר' יצחק: אני אומר בבירור כזה...

ר' יואל אשר: הוא מתכוון, איזו הנאה יש כאן, איזה דבר טוב יש כאן.

ר' יצחק: לא, ההנאה, היא מסכימה. הפשט הפשוט הוא, שוב, צריך לשאול יותר האם הוא נפטר מהחוב. הפשט הפשוט, הוא נפטר מהחוב.

ר' יואל אשר: זה לא מסתדר אחרת. לא, כי תראה את התשובה, הרמב"ם אומר, "שלה נטלה ואינה יכולה לחזור ולתבעו בחוב פעם אחרת". היא לא יכולה לחזור לקחת ממנו את החוב. אז זה מה שאתה אומר, שאם היה הווה אמינא שזה כסף נוסף, זה רק כסף

ר' יואל אשר: פירוש, אפילו אם הכסף באמת עדיין כאן, אבל "מלווה להוצאה ניתנה" עושה את זה כאילו זה כבר בדרך החוצה.

הפשט הלמדני ב"מלווה להוצאה ניתנה"

ר' יצחק: אתה יכול לומר כך. אתה יכול לומר יותר למדנית, כמו שאני חושב בדרך כלל, ש"מלווה להוצאה ניתנה" אומר שכאשר אני מלווה לך כסף, זה מיד נעשה הכסף שלך. כל הכסף הוא הכסף שלך. כן, אני חייב לך? יש "יש לו אצלה", כך קוראים לזה. זה אומר שאני יכול לתבוע אותך, את צריכה לשלם לי, אבל הכסף שלי לא נמצא אצלך. הכסף הוא שלך.

ר' יואל אשר: בואו נחשוב, כשהוא נותן לך עכשיו את הכסף, זה גם אותו דבר, כן? מדברים כאן דווקא "היה לו אצלה חוב". מה קורה כשאדם בא עם אלף דולר ואומר "אני מלווה לך את הכסף, והרי את מקודשת לי?"

ר' יצחק: נראה עוד. בואו נסיים את כל פרטי הרמב"ם של מקדש במלווה, אבל התרגשנו לחפש פשטים אחרים שרואים כאן. קודם, הרמב"ם אומר מקדש במלווה פירושו כשיש לה כבר את הכסף, ממילא "מלווה להוצאה ניתנה",

ר' יואל אשר: שההנאה -

לשון הרמב"ם של "הנאה"

ר' יצחק: הרמב"ם מכניס את לשון הנאה - בואו נאמר שיש הנאה בקבלת מלווה, אבל זה כבר היה אתמול. היום יש לה חוב, אבל למחול חוב לא נקרא הנאה. משהו כזה? מדוע למחול חוב לא נקרא הנאה? גם דבר שצריך להבין, אבל כך אומרים. זו הנאה גדולה, אני לא צריך לשלם, כן? היה לי יהודי, עשיתי... בקיצור, זה קורה, כן? אדם אומר במקום שאתן לך משהו, אני אמחל לך חוב שיש לך. זו הנאה גדולה,

ר' יואל אשר: אבל... נראה מאוחר יותר לגבי הנאה, צריך גם לתת משהו. בואו נראה. אני מתכוון...

ר' יצחק: מאוד טוב יהיה ברור. עכשיו, מה עם... זו המלווה הרגילה,

מלווה על המשכון

ר' יואל אשר: נכון? זו הלוואה רגילה כשהוא הלווה כסף. אבל מה קורה כשהוא הלווה כסף והוא קיבל משכון? "היה לו אצלה מלווה על המשכון", כלומר, היא לוותה ממנו אלף דולר,

ר' יצחק: והוא נתן לה פאה נכרית,

ר' יואל אשר: ועכשיו הוא נתן לה פמוט, כן? "וקידשה באותה מלווה והתחזיר לה את המשכון", הוא אמר "אני מוותר לך על האלף דולר, והנה לך בחזרה את הפמוט שלך". "הרי זו מקודשת", כי... מדוע? כי... הוא לא רק מקדש, לכאורה העיקר הוא חושב על המלווה, אבל למעשה היא מקבלת משכון. "שהרי היא נהנית במשכון מעתה", היא תהנה עכשיו מהמשכון שהוא החזיר. ממילא, "והרי הגיעה הגייה לידה", היא קיבלה הנאה לידה.

ר' יצחק: אחר כך, אחר כך, כי זה כבר היה שם במקרה שזה בשעת מעשה, הפשט שהיא לא מקבלת עכשיו פירעון חוב, עכשיו היא מקבלת קידושין. מה עם החוב? היא מוחלת עליו, היא מחזירה אותו לו לפני כן, כאילו זה נעשה שלו. או שתעשה איזה חשבון אחר, איך זה עובד דקליגס?

ר' יואל אשר: נראה לנו משהו כמו שרצונה להתקדש במקרה שיש מעשה נתינת ממון, אפילו אנו יודעים שבפועל אין כאן כלום כי הוא מחזיר לה את שלה, זו בכל זאת היתה איזו צורה של נתינת ממון, כי אם לא, מדוע יעזור רצונה להתקדש?

ר' יצחק: אמר החלק שהיא מוחלת את החוב והיא לוקחת לא קידושין. כך צריך לומר, כך אומר רש"י, חשבתי את הפשט. אם לא זה מאוד קשה. כלומר, אתה יכול סתם לומר, יש לה כסף? כאילו נתקדשתי בו. זה לא הולך.

הלכה י"ג: המקדש במלווה

ר' יואל אשר: בואו נמשיך למקדש במלווה.

ר' יצחק: אומר הרמב"ם הקדוש,

ר' יואל אשר: איפשרו בכיתה ו', ז', ח', ט', למדו "איש מקדש", והתלבטו על הסוגיא של "מקדש במלווה". המקדש במלווה, משהו מקדש בכך שהוא הלווה לה כסף.

ר' יצחק: רגע, בואו נבאר מה פירוש "מקדש במלווה", בסדר? כי יש מחלוקת שלמה מה הפירוש בכלל. אומר הרמב"ם קודם את הלשון:

לשון הרמב"ם וביאורו

ר' יואל אשר: "המקדש במלווה אפילו היתה בשטר" - אפילו אם היה שטר הלוואה על המלווה, הוא הלווה לה כסף ועשו שטר על כך - "אינה מקודשת". זו לא מקודשת. והרמב"ם מבאר, "כיצד? כגון שהיה לו אצלה חוב דינר" - היא חייבת לו כסף, הכסף שלו נמצא אצלה - "ואמר לה: הרי את מקודשת לי בדינר שיש לי בידך" - תהיי מקודשת עם הדינר שנמצא אצלך, עם הכסף שאת חייבת לי. "אינה מקודשת". היא לא מקודשת.

מה לכאורה אדם היה יכול לומר? שהוא נתן לה עכשיו משהו, הוא נתן לה את שווי הדינר שנמצא אצלה. אבל יש הלכה כזו, חכמים אומרים: "המלווה להוצאה ניתנה". כשאדם מלווה לאחד כסף, זה לא נעשה כדי שהלה ישמור אותו בבית. כשמישהו לווה כסף, זה בגלל שהוא צריך להשתמש בכסף. אז מלווה נעשתה להוצאה. "ואין כאן דבר קיים ליהנות בו מעתה". אנו מחשיבים שכאשר אדם מקבל הלוואה, חמש דקות אחרי שהוא מקבל אותה, אנו מחשיבים כאילו הוא כבר הוציא אותה. לא בודקים האם הוא הוציא אותה או לא הוציא. הלוואה נעשתה להוצאה, אז זה משהו שמוצאים. ממילא אין כאן כסף שבו הוא מקדש. "שכבר הוציאה אותו דינר ועברה הנאתו". זה כבר עבר, זה כבר לא קיים. עכשיו יש רק חיוב, חיוב שתצטרכי לשלם, אבל אין שום דבר ממשי. ממילא לא קידשת בשום כסף,

ר' יצחק: לא קידשת בדבר.

אבל הרמב"ם פירש, "המקדש במלווה" פירושו שהיא מוחלת מלווה שיש לה כבר. זה לא "מקודשת". כלומר, יש לה כבר, הוא כבר הלווה לה. ו"המקדש בהנאת מלווה" פירושו כך. כן,

ביאור הרמב"ם: "כגון שהלווה אותה עתה מאתים זוז"

ר' יואל אשר: "כיצד". "כגון שהלווה אותה עתה מאתים זוז", הוא מלווה לה עכשיו מאתים זוז. "ואמר לה", והוא אומר לה כך: "הרי את מקודשת לי בהנאת זמן שארויח לך במלווה זו". אני אתן לך יותר זמן ממה שסוכם.

ר' יצחק: לא ממה שסוכם, הוא עכשיו בעת ההסכמה,

ר' יואל אשר: נכון? אז, לדוגמה יש לי שאלה מאוחר יותר. אולי כמה הסטנדרט? כאילו, כולם יודעים שזה... הלוואות לחודש, אני הולך להרוויח לך, שתהיה בידך כך וכך יום, זה יוכל להיות בידך יותר, זמן ארוך יותר, ואיני תובעה ממך עד זמן פלוני, אני אתבע את זה רק כשיגיע אותו כך וכך יום. אז מה נתנו עכשיו? נתנו עכשיו משהו חדש, נתנו איזו הרווחת זמן. הרי זו מקודשת, שהרי יש לה הנאה מעתה להשתמש במלווה זו

תרגום לעברית

ר' יצחק: עד סוף זמן שקבע. הרמב"ם לא מניח... הרמב"ם מניח כאן, לא ברור איך לפרש את הרמב"ם, כי הרמב"ם מכניס כאן את הנושא של הרווחת זמן. אבל הרווחת זמן היא גם דבר שעומד בגמרא שצריך ללמוד. אבל אצל הרמב"ם, המילה אינה העיקר הרווחת זמן. המילה היא אותו דבר כמו מלווה. כל מלווה נקראת הרי תקופה, הזמן שיש לך את הכסף.

ר' יואל אשר: יחזירו לך בסופו של דבר, הרי הרווחת הרבה זמן, יותר זמן, עד סוף זמן. לא,

ר' יצחק: יחזירו לך בסופו של דבר

ר' יואל אשר: זה הפשט

דיון: הנאת מלווה היא עצם ההלוואה עצמה

ר' יצחק: שאתה מקבל כסף. מלווה, מה זה? הרווחת זמן של מלווה היא ריבית. זה הפירוש של מלווה. כשאני נותן לך את כספי לשבוע, מה אני נותן לך? אני נותן לך את הזכות להשתמש בכסף שלי לשבוע. שבועיים, מה ההבדל? זו ההנאה של מלווה עצמה. זה לא הכסף.

קודם, הבעיה של מקדש במלווה היא שהמלווה עצמה כבר לא שווה כסף, כי היא שלך, כאילו לא ניתן כלום. אבל הנאת מלווה, זה שווה כסף. יודע איך אני יודע שזה שווה כסף? משלמים על זה ריבית אפילו, נכון? מלווה שווה כסף. שיהיה לך את כספו של האחר ל

ר' יואל אשר: שבוע זה

ר' יצחק: שווה סכום מסוים. על זה, הרמב"ם סובר שזה טוב. מה שהרמב"ם אומר הנאת זמן שהרווחתי לך אינו יותר זמן מאשר משהו, זה כלום. ההנאה של שיהיה...

ר' יואל אשר: אתה יכול להשתמש בכספי, אתה יכול שיהיה לך את כספי

ר' יצחק: כי הרמב"ם מסתכל רק, הבעיה העיקרית היא שעכשיו כשהוא אומר "הריני מוחל לך את החוב" כביכול, היא לא מקבלת אז היא לא קיבלה. עכשיו היא כן מקבלת. זה אומר למעשה, היא ממשיכה, היא הולכת הביתה עם הפמוט,

ר' יואל אשר: כמו שאתה אומר. זה שוויתרו לה על המלווה הוא הרבה יותר "ביג דיל". אמת. וממילא זה מה שהיא חושבת עליו, אבל...

המקדש בהנאת מלווה — פשט הרמב"ם והמחלוקת עם רבותיו

המשך הלכה ז: הנאת זמן במלווה במשכון

ר' יואל אשר: היא תהנה עכשיו מהמשכון שהוא החזיר. ממילא "הרי הגיעה הנייה לידה", שם היא קיבלה הנאה לידה.

ר' יצחק: כי הרמב"ם נראה שהבעיה העיקרית היא שעכשיו, כשהוא אומר לה "הריני מוחל לך את החוב כביכול", היא לא קיבלה. עכשיו היא כן מקבלת. זה אומר למעשה, היא הולכת הביתה עם הפמוט, כמו שאתה אומר.

ר' יואל אשר: מעניין, היית יכול לחשוב כך, שמה שוויתרה על המלווה הוא הרבה יותר "ביג דיל", וממילא זה מה שהיא חושבת עליו. אבל לא אומרים כך. אומרים, למעשה היא מקבלת הנאה.

ר' יצחק: בוודאי, למחול כסף זה כסף, יותר מההנאה... המשכון הוא המשכון שלה, טכנית. אבל כאן יש לך את הראיה שמה שאין לך עכשיו הנאה, כי "למדה שלא ליהנות", עכשיו יש לך כן הנאה. זה פשט הרמב"ם.

ר' יואל אשר: אני רוצה לעלות רגע.

המקדש בהנאת מלווה — שלוש הלכות מוסכמות בגמרא

ר' יצחק: "המקדש בהנאת מלווה", כאן אנחנו. אז אתה יכול להמשיך שם לשנייה. "הרי זו מקודשת". אז הרמב"ם מבאר. כן, זה נאמר בבירור. בואו לא... לא, לא, הרמב"ם הולך לבאר. אבל קודם בואו נאמר, הגמרא עומדת בלשון כזו. בואו נעשה כמו שלוש הלכות, זה מוסכם. הלשון מוסכם, השאלה היא רק הפשט שלהם, נכון?

מספר אחת, "המקדש במלווה אינה מקודשת". זו מסקנת הגמרא, כן?

מספר שתיים, "מלווה במשכון מקודשת".

"המקדש בהנאת מלווה" גם כן "מקודשת".

כך עומד בגמרא, כן? זה הכל דברים שיוצאים מהגמרא, שאני חושב שהם מוסכמים. השאלה היא אבל מה הפירוש "המקדש במלווה"?

פירוש הרמב"ם בגמרא

הרמב"ם פירש, על זה אמר הרמב"ם "כיצד". איך "כיצד" אמר הרמב"ם את פשטו. כלומר, הרמב"ם אכן לא יחיד, זה פירוש הרמב"ם בגמרא, אבל מפרשים אחרים הולכים לפרש אחרת את כל הדברים האלה.

ר' יצחק: לפרק זמן.

דיון: מתי הוא אומר את הקידושין — בשעה שהוא נותן את הכסף

ר' יואל אשר: אז אני רוצה להבין קצת. כגון שהלוח איתה עתה פירושו, אחר כך הוא אומר.

ר' יצחק: לא, לא אחר כך.

ר' יואל אשר: לא בשעה שהוא נותן לך עכשיו את הכסף. כן, בשעה. כי זה בוודאי היה עוזר. וכשהוא אומר הנה לך המלוה ואני מוחל לך, זה בוודאי גם היה עוזר.

ר' יצחק: לא, לא מוחל כלום.

ר' יואל אשר: לא, אני אומר את המקרה הקודם של מלוה, אני מוותר על המלוה, ואני נותן לך עכשיו את הכסף, זה בוודאי גם היה עוזר.

ר' יצחק: כי אז זה לא מלוה להוצאה נתנה, כי עכשיו אני נותן את זה לך, ואני מוותר. או דרך הנאת מלוה. לפי הרמב"ם, שניהם מדברים על הזמן. אין הבדל. כלומר, קודם מדברים אחר כך סתם כי להסביר שמלוה להוצאה נתנה. אם נותנים את זה באותו זמן ומקדש בהנאת מלוה, יש על מה לדבר שעם עצם זה שאני נותן לך את ההלוואה, זו מקודשת, זו ההבנה של הרמב"ם.

ר' יואל אשר: הייתי לומד ברמב"ם, "כגון שהלוח איתה עתה מאתים זוז". הוא הלווה לה עכשיו,

ר' יצחק: שעה לפני,

ר' יואל אשר: ועכשיו צריך לדבר בדיוק על התנאי.

ר' יצחק: לא, לא, לא.

ר' יואל אשר: עכשיו אני מוסיף זמן.

ר' יצחק: לא, לא מסכימים, כי הרמב"ם חולק על הפירוש שיש הבדל מתי עושים את זה. זה לא פירוש אחר של הראשונים, שהרמב"ם אומר שזה בראוי לשמוע. הפירוש של הרמב"ם הוא, שמקדש במלוה פירושו שהוא מוחל את המלוה, ומקדש בהנאת מלוה פירושו עם עצם ההלוואה.

ר' יואל אשר: והוא נותן את זה לה עכשיו,

ר' יצחק: תמיד.

ר' יואל אשר: ולא מקדש עם משהו שהוא כבר נתן לה.

ר' יצחק: הוא נותן לה עכשיו את הכסף. לא,

דיון: למה זה יותר טוב מאשר למחול את המלוה?

ר' יואל אשר: אז חוזרים לשאלה הקודמת. הוא נותן לה את הכסף, אבל הוא נותן לה רק הלוואה. אבל אני נותן לך את ההנאה, מלבד מה שאני נותן לך, יש איזושהי צורה שאני נותן כסף, אני נותן לך את ההנאה שאת תוכלי להשתמש בכסף לכמה שבועות. משא"כ כשאני נותן לך את ההנאה, אבל הכסף כבר נמצא אצלך,

ר' יצחק: אז אין לך את זה. אפשר לומר כך, אבל אז גם לא נותן שום הנאה. רק כדי להבהיר, כשאני נותן לך, אני מוחל, זה הופך להיות הכסף שלך.

ר' יואל אשר: אני לא נותן לך שום מלוה. זה לא יותר גדול,

ר' יצחק: זה פחות, כי זה כסף שניתן, והמלוה לא

ר' יואל אשר: התנאי לא ויתר עליו.

ר' יצחק: זה לא... בדיוק, זה הכסף שלה. אתה מוחל שאתה לא צריך לשלם. זו הבעיה של המלוה עצמה, לפי היום. אומר הרמב"ם,

ואסור לעשות כן — כריבית

ר' יואל אשר: ואסור לעשות כן, אבל למעשה אסור לעשות כך כי זה כריבית. למה? כי ריבית פירושה תמיד שמשלמים כסף על הזמן שיש לך את כספי, אני אשלם לך על החוב. כאן הוא מרויח אישה מהזמן. הוא אומר, אני אוסיף יותר זמן, ארכה בזמנים, מה אני מקבל מזה? אני מקבל אישה. ממילא זה כריבית.

דיון: למה רק "כריבית" ולא ממש ריבית?

למה? לא ממש ריבית. ממש ריבית זה, לא שראיתי שמביאים מהירושלמי, כי הבעל צריך לתת דברים לאישה, האישה צריכה לתת דברים לבעל. זה הרי לא ממש קנין שיש לו הנאה ממנה, היא הרי יש לה הנאה ממנו. נלמד מאוחר יותר, יש הרי שייכות מגורים, יש הרי כל מיני דברים. אז בעצם זה כריבית, רק שיש לזה צורה כאילו היא צריכה לקנות עוד משהו עם הכסף.

ר' יצחק: הנקודה היא כך, זה ריבית לגמרי במילים אחרות. הוא מקדש אותה עם הדבר שריבית משלמת עבורו, לפי הפשט של הרמב"ם, מאה אחוז ריבית. רק שזה כריבית, כי הייתי אומר, אולי הירושלמי אומר בעצם את זה, אבל הייתי אומר פשוט שזה כמו שאנחנו לומדים כל הזמן. קדושה אינה קדושה אמיתית. זה לא מקח וממכר. ריבית היא כשקונים משהו. לקנות אישה היא פורמליות, כביכול כך נעשה הקנין, כך היא הופכת להיות אשתך,

ר' יואל אשר: אבל לא קנית משהו. לא, הייתי מבין שמי שאמר שזה לא עיקר ריבית זה פשט כי הוא מקבל הרי עכשיו אישה. אז מלבד שהוא מקבל כסף, שהוא עוד יקבל את הכסף בחזרה כשזה מסתיים, יש לו עכשיו הנאה

ר' יצחק: שיש לו אישה.

ר' יואל אשר: זה היה ממש ריבית כשהבעל יש לו ממש רק הנאה מהאישה והאישה היא שפחה. נניח כך, כשזו הייתה שפחה זה אכן היה ריבית.

ר' יצחק: נניח,

ר' יואל אשר: כן. אבל אישה היא הרי לא, זה הרי כמו שאתה אומר, זה... שניהם נהנים אחד מהשני, אבל גם זה רק קנין פורמלי. כן, אוקיי, שניהם נהנים.

ר' יצחק: זה אולי אותו דבר, זה מה שאני אומר. לפי הפשט של הרמב"ם זה אותו דבר. הוא מקדש עם הדבר שריבית משלמת עבורו, רק קידושין לא נקראים ריבית. זו הבחירה שנקרא ריבית.

"ופירשו רבותי" — ביקורת הרמב"ם על רבותי

ר' יואל אשר: אז, "ראוי לשמען" פירושו לציית להם, לציית להם, כי באמת זה לא יהיה קידושין טובים לפי הרמב"ם.

ר' יצחק: יכול להיות שזה דווקא כן יהיה, לא ברור שהרמב"ם חולק על ההלכה.

ר' יואל אשר: אה, הוא לומד שזה לא נלמד טוב מהגמרא?

ר' יצחק: כן, צריך לדעת. אולי כנראה, זה נשמע מצחיק אם זה "אינו ראוי לשמען", כנראה הוא לא מסכים עם הגמרא. בקיצור,

ר' יואל אשר: הרמב"ם לכאורה, הדרך שבה הוא אומר את זה היא פשוט שהוא היה אומר שהיא מקודשת, הוא אומר שמן התורה היא לא הייתה מקודשת.

ר' יצחק: אבל הרמב"ם לא נכנס למה הדין של אותו מקרה אחר שרבותיו אמרו פשוט.

ר' יואל אשר: הוא אומר שהוא רק רוצה לרמוז לך שלא תלמד פשוט שגוי בגמרא, הוא הרי ספר הלכה, כמו שהוא מתכוון כן להתייחס.

ר' יצחק: הרמב"ם הוא ספר של כל ההלכות שעומדות בגמרא, אלו שלא עומדות בגמרא,

ר' יואל אשר: לא עומדות, הוא לא צריך לומר.

סיכום: השאלה הגדולה — מה שווה יותר?

צריך להבין, זה עדיין גדול עבורי... זה מאוד קשה לי. אם אני מסתכל על הכל, האם הוא נותן לה עכשיו משהו, או שהוא רק מוותר על משהו שכבר הוצא, הכל יותר או פחות יסתדר. כי למרות שכשמישהו מוותר על חוב, הוא נותן הרי את המירב, הוא נותן יותר מאשר פחות.

רמב"ם הלכות אישות פרק ה — המשך: מקדש במלוה, בחוב שיש לו ביד אחרים, בפקדון ובשאלה, בהנאה, ובמלאכה

הלכה: מקדש במלוה ופרוטה — דעתה אפרוטה

ר' יואל אשר: הוא אומר שהוא רק מתכוון לרמוז שלא תלמד פשוט שגוי בגמרא. הוא הרי ספר הלכה, כמו שהוא מתכוון כן להתייחס. בכל אופן.

ר' יצחק: הרמב"ם הוא ספר של כל ההלכות שעומדות בגמרא. אלו שלא עומדות בגמרא, לא עומדות.

ר' יואל אשר: הוא לא צריך לומר. צריך להבין, זה עדיין גדול עבורי... זה מאוד קשה לי. אם אני מסתכל על הכל האם הוא נותן לה עכשיו משהו, או שהוא רק מבטל משהו שכבר הוצא, הכל יותר או פחות יסתדר. כי למרות שכשמישהו מבטל חוב, הוא נותן הרי את המירב, הוא נותן יותר מאשר כשהוא נותן הנאת מלוה.

ר' יצחק: הרבי היה את הסברות רבותיו של הרמב"ן, שיש הבדל אם זה כבר הלילה, אבל הוא נותן עכשיו.

ר' יואל אשר: ממילא, יש לה את הכסף עכשיו מוכן, פירושו כאילו הוא נותן לה את זה. הוא ממתין לה והוא נותן לה להחזיק,

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם, הפשט שנתתי לך עכשיו בסוגיא של המקדש במלוה לעומת המקדש בהנאת מלוה הוא הפשט שלי.

ר' יצחק: אבל "ופירשו רבותי",

ר' יואל אשר: רבותי, כלומר המפרשים של הגמרא לפני הרמב"ם, הרי"ף ואחרים, פירשו בענין הנאת מלוה "דברים שאין ראוי לשמען". הם פירשו פירושים לא טובים. כלומר, הרמב"ם לא סובר את הפירוש שלהם, ולא רק שזה לא פשוט טוב שנלמד בגמרא, אלא שזה ממש לא טוב, "דברים שאין ראוי לשמען".

פירוש הרי"ף: ארכה לזמנו כפשוטו

ר' יצחק: הוא מפרש, הרב, מגיד משנה, המגיד משנה וכולם לומדים כמו שאתה אומר, שהרמב"ם מתכוון לפירוש הרי"ף. פירוש הרי"ף היה שהארכה לזמנו היא כפשוטה, שאם הוא כבר הלווה קודם כסף והוא מוסיף עכשיו זמן על ההלוואה, אז זה משהו יותר טוב מההלוואה הראשונה לכתחילה. לא ברור להבין למה זה יותר טוב. זו הבעיה. ממילא הרמב"ם למד לגמרי אחרת, ואנחנו לא נכנס לזה עכשיו.

הראב"ד גם הביא את הפירוש של רבותיו של הרמב"ם, והוא אומר כך פירשו הראשונים, וזה אולי יותר טוב. הראב"ד אומר שהוא מסכים שסוג הקנין של הרמב"ם יעבוד, אבל אפילו אם לא עושים את זה, אפילו אם רק מוסיפים זמן מאוחר יותר, זה גם עוזר.

ר' יואל אשר: אה, זה בא עם תנאי שיש לה כבר את הכסף מוכן לשלם, ועכשיו היא יכולה להשתמש בכסף שוב, כי אין יותר את הבעיה של מלוה להוצאה נתנה?

ר' יצחק: הבעיה הקודמת? אני שומע. כן. אוקיי. אולי.

מה פירוש "דברים שאין ראוי לשמען"?

על כל פנים, אני חושב ש"דברים שאין ראוי לשמען" הוא פשוט, כי אחרת הרמב"ם היה צריך להביא את הפירוש ולומר "ואני אומר". הוא אומר שזה פירוש כל כך רע, שאין ראוי לשמוע אותו, אתה אפילו לא צריך לכתוב אותו ברמב"ם.

ר' יואל אשר: אבל למה הוא אומר את זה בכל זאת? כי סביר מאוד שאתה לומד רי"ף.

ר' יצחק: כולם היו לומדים רי"ף. גם, "לשמען" יכול להיות, חשבנו קודם שזה יום טוב, הוא אומר שזה כפירה, אסור לרצות לשמוע. יכול להיות "לשמוע", אני רואה כך מתרגם המתרגם כאן. "לשמוע" יכול להיות כמו, אני אראה בתרגום, "לאדם אמר כי שמעת לקול אשתך". מה פירוש "כי שמעת"? האם שמעת? לא, זה שהקשבת. "שמיעה", התרגום מתרגם "קבלת".

ר' יואל אשר: "שמע" הרבה פעמים פירושו "לקבל",

ר' יצחק: לא "שמר". "שמע". "שמיעה" בתורה יכולה הרבה פעמים להיות לציית, לקבל. "ראוי לשמען" פירושו אולי שלא לקבל. בוודאי מותר ללמוד את הרי"ף, זו לא עבירה ללמוד את פירוש הרי"ף.

פירושו שהוא נותן לה את זה.

ר' יצחק: כי השאלה היא שאז אפשר כבר לומר לכתחילה. זה בעצם מה שהרמב"ם אומר. כשהוא נותן לך לכתחילה, אתה יכול גם לומר שהוא נותן לך את המלוה. למה זה נקרא הנאת מלוה וזה... מבין?

ר' יואל אשר: יכול להיות שכשהרמב"ם אומר דברים שאין ראוי לשמען, היית מתבייש את רבותיי. היו תלמידי חכמים כל כך גדולים. כאן הם טעו. זו בושה, זו בושה, זה עושה חולשה. אחרים היו אומרים תלמוד תורה כתבו. הרמב"ם לא אומר תלמוד תורה כתבו, אלא אל תזכיר את זה. זו בושה עבורם.

ר' יצחק: הרמב"ם הקדוש אומר שהוא לא מבין מה הרבי כל כך... הרמב"ם מתפלא על זה. אוקיי.

לשון הרמב"ם: אמר לה הרי מקודשת לי בפרוטה זו ובחוב שיש לי אצליך

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה, אמר לה, מקרה כזה, הרי מקודשת לי בפרוטה זו ובחוב שיש לי אצליך. יש לי אבל אצליך חובה, מלוה, מלוה, פרוטה. הרי זו מקודשת. הגמרא קוראת לזה מלוה, פרוטה, דעתה, פרוטה.

אומר כבר, למרות שהמלוה היא יותר, אבל מאחר שמלוה להוצאה נתנה, אבל הפרוטה היא—

ר' יצחק: הרי כן משהו מקבלת.

ר' יואל אשר: השברים האחרים היו, מאחר שזו פרוטה קטנה, היא נעשית בטלה למלוה, ומלוה היא אינה מקודשת. הוא לא אומר כך. וכן אם אמר לה, אבל במלוה שיש לי אצליך ובפרוטה. הקודם הוא קודם מלוה—

ר' יצחק: אז דעתה על פרוטה.

הלכה: חוב שיש לו ביד אחרים — במעמד שלשתן

ר' יצחק: זו עוד שאלה דומה של מלוה. אבל לא מלוה שהיא חייבת לו, אלא...

ר' יואל אשר: כן, היה לו חוב ביד אחרים. אדם אחר חייב לו כסף. יהודי שלישי חייב כסף. האם הוא היה אומר, נניח קרוב שלה או מה? והוא אומר לה, הרי את מקודשת לי בחוב שיש לי ביד זה, אני הרי חייב כסף לאותו אדם.

ר' יצחק: אותו אדם חייב לי כסף.

ר' יואל אשר: אה, חייב. אה, אותו אדם הרי חייב לי כסף. סליחה, לא יהיה קרוב. מקרה כזה. אותו אדם חייב לי כסף, והוא אומר שהיא מקודשת עם החובות שיש לאותו אדם. אותו אדם צריך לשלם את זה, הוא צריך לשלם את זה לך. במקום לשלם לי, אותו אדם צריך לשלם לך.

והוא אומר שזה במעמד שלשתן. נמצא שם הבעל, האישה, והאדם שחייב את הכסף. במעמד שלשתן, אני מתכוון שיש שיטה בגמרא שמאותו רגע הוא כבר חייב לאותו אדם. זה לא שכשאותו אדם יבוא להחזיר את הכסף, זו לא רק הבטחה, אני מבטיח שכשאותו אדם ייתן לי את הכסף, אני אגיד לו אה, תביא את זה

לאותו אדם. אלא החיוב על האדם השלישי, על בעל החוב, הוא לשלם עבור אותו אדם. קונים כבר מאותו רגע.

ר' יצחק: אז ממילא—

ר' יואל אשר: כאילו הוא נותן לה...

דיון: למה עובד חוב שיש לו ביד אחרים, למרות מלוה להוצאה נתנה?

ר' יצחק: אה, מלוה להוצאה נתנה, זה רק כשזה אצלה. כשזה אצל אותו אדם, היא מקבלת את שווה פרוטה האמיתי. זה מסתדר עם מה שלמדתי מלוה להוצאה. מלוה להוצאה פירושו, אין כסף, יש רק חוב. חוב שווה כסף, אבל עכשיו הוא נותן לה חוב שנמצא אצל אותו אדם, אז זה שווה כסף.

ר' יואל אשר: זה צ"ק, זה צ"ק.

ר' יצחק: כשמישהו נותן צ"ק, כן? צ"ק הוא בעצם מלוה, נכון? צ"ק אומר לבנק, שאני הלוויתי לבנק כסף, נכון? הוא מלווה לכל אחד כסף, ואני כותב צ"ק. הוא מפרש, אני מורה לבנק, אני כותב שטר, מה שלא יהיה, בסופו של דבר אני מורה לבנק, לשלם לאותו אדם. כן? זה הפירוש, חוב שיש לי ביד אחרים, זה אומר שעם צ"ק אפשר לקדש. ושואלים רבוננו של עולם—

ר' יואל אשר: זה אומר שזה מעמד שלשתן. מה פירוש?

ר' יצחק: לא, יכול להיות שעם שטר זה עובד אפילו, לא שאדם עומד ויודע. כמו שראיתי כאן למטה.

ר' יואל אשר: אוקיי, הלאה.

הלכה: קידשה בפקדון או בשאלה שבידה

ר' יואל אשר: קידשה בפקדון שיש לו בידה.

ר' יצחק: צ"ק הוא טכנית שטר. יש הרבה חקירות לגבי טעם.

ר' יואל אשר: אוקיי, הוא קידש אותה בפקדון. זאת אומרת, הוא חייב לה כסף, ויש לו פיקדון שלה. להיפך, סליחה. הוא חייב לו כסף, והוא לקח את... אתם צוחקים.

ר' יצחק: לא כסף, סתם פיקדון. פיקדון שיש לו בידה, הוא נתן לשמור את השולחן שלו.

ר' יואל אשר: אה, לא משכון, סליחה, פיקדון. אוקיי, שיש לו בידה. או שאלה שהשאלה במשהו שהיא השאלה לו, חפץ שהיא השאלה לו.

ר' יצחק: על מה הוא השאל לך? כן. ההבדל בין פיקדון לשאלה הוא רק שפיקדון הוא שומר, שאלה הוא שואל.

ר' יואל אשר: אוקיי, טוב מאוד. אז כסף, שוב, בעצם דומה למלוה, זאת אומרת כסף או משהו שנמצא אצלה.

ר' יצחק: לא כסף, מלווה פירושו כסף, ופיקדון פירושו לא כסף.

ר' יואל אשר: אני לא יודע כסף, או פיקדון או חפץ שנמצא אצלה. אבל זה נמצא אצלה בפיקדון או בהלוואה. אז אם היה הפיקדון והשאלה או שווה פרוטה מהם קיים ברשותה, אם הפיקדון או

ר' יצחק: אני לא יודע. לא עבר שום כסף ממנו אליה. אני לא יודע אם זה, לא עבר כלום ממנו אליה. אתה לא צריך צורה, אתה צריך לתת משהו. לא בא כלום ממנו אליה. היה משהו שהיא תיאורטית, אפשר לומר. זה הסוד שיש אנשים שירצו, בואו לא נגיד את הסוד, בואו נשמור את זה בסוד.

ר' יואל אשר: מה שאומרים על מצלמה, כן? כן. אולי צריך לעשות שה...

ר' יצחק: יש לי סוד כאן, במיוחד למנויים.

ר' יואל אשר: למנויים הפרימיום, אלה ששומעים כל שיעור, שיוכלו לקבל כמה סודות.

ר' יצחק: כן, אבל רק כמה... לא, סוד הוא לא כי לא משלמים כסף, זה סוד כי צריך להיות ראוי לשמוע.

ר' יואל אשר: סוד, העיקר משמעות סוד פירושו כשאנשים באים יחד, "סוד חכמים ונבונים". אז הסוד לא אומרים על מסך, סוד צריך להיפגש.

ר' יצחק: ואחר כך מדברים, ונדע. אוקיי.

הלכה: מקדש במלאכה – השכירות יזכה בה הפועל מתחילה ועד סוף

ר' יואל אשר: הלאה. "הרי את מקודשת לי במלאכה זו שאעשה עמך", הלכה דומה, מקרה חדש שיש לו דמיון. את מקודשת ב, אני הולך לעבוד בשבילך, אני איש מקצוע, אני הולך לבנות לך מטבח.

מה ההלכה? "אינה מקודשת, אלא אם כן נתן לה פרוטה משלו", הוא הוסיף עוד פרוטה. למה? אומר הרמב"ם דבר מעניין. כשאדם עובד עבור משהו, פרויקט, אז "השכירות יזכה בה הפועל מתחילה ועד סוף".

דיון: למה שכירות היא כמו מלווה

ר' יצחק: זאת אומרת, לא פשוט מתי נוצר החיוב. החיוב הוא כך, זה חיוב מתחילה ועד סוף. הוא צריך לשלם כשהסכימו שצריך לשלם. אבל למעשה, כשאני עובד בשבילך, מתי נעשה קצת כסף משלך כאילו שלי, או אני חייב? מתי אתה חייב לי את הכסף? אפשר לומר שנעשה חייב? בסוף כל העבודה אתה מקבל מאה דולר. לא, התשובה היא, שאני בונה לך בית של מאה דולר, כל אגורה שאני בונה לך—

ר' יואל אשר: אני נעשה חייב. אתה יודע שכל הזמן הוא זוכה בכסף. זאת אומרת כך: הוא הולך לבנות לה משהו, כן? הוא הולך לבנות לה שולחן יפה. אם היו אומרים שעד שהוא מסיים לבנות זה עדיין לא של אף אחד, נניח, ועכשיו הוא מקנה לה את זה.

ר' יצחק: אנחנו מדברים עכשיו על השולחן. אנחנו מדברים עכשיו על השכירות. זה השולחן שלה. הוא בונה על העץ שלה, מה שלא יהיה. הוא בונה לה שולחן, ולא השאלה.

ר' יואל אשר: אוקיי, זה שנותן לה מתנה. אוקיי, הוא בונה בבית שלה משהו.

השאלה, או לפחות חלק מזה, נמצא ברשותה, הרי זו מקודשת, כי היא קיבלה משהו דבר ממשי.

ר' יצחק: עבר אליה הדבר.

ר' יואל אשר: שונה ממלווה שלהוצאה ניתנה, והדבר הרי קיים כאן דבר אמיתי, והדבר הזה היא כן קיבלה. מה קורה במקרה כזה? **ר' יצחק:** אפשר לומר עוד עניינים של...

ר' יואל אשר: כאן אנחנו פותחים דברים שהם הנאה כמו... לא חפץ או לא כסף ממשי.

ר' יצחק: לעשות איזה פרק כזה, הנאה? הנאה היא שווה פרוטה? משהו כזה... כן. אוקיי.

הלכה: מקדש בשכר שאדבר עליך לשלטון – ההנאה שבאה לה מדבריו הרי היא כמלווה

ר' יואל אשר: מה קורה כשאדם אומר כך, הרי את מקודשת לי בשכר שאדבר עליך לשלטון?

ר' יצחק: אני אומר דברים טובים בשבילך—

ר' יואל אשר: לשלטון שלא תצטרכי לשלם מיסים למשל. ודיבר עליה לשלטון, הוא דיבר אכן, והניחה השלטון ולא תבעה, השלטון אכן השאיר אותה ולא לקח ממנה כסף שהיתה חייבת. האם קיבלה עכשיו ערך גדול, הנאה גדולה. אבל אינה מקודשת, היא לא מקודשת. למה? **אלא אם נתן לה פרוטה משלו.** אם הוא הוסיף עוד פרוטה, אז כן, היא מקודשת בפרוטה. אבל בהנאה לבדה אי אפשר לקדש.

למה? **שההנאה שבאה לה מדבריו הרי היא כמלווה.** ההנאה שבאה דרך השתדלותו היא כמו מלווה. זאת אומרת, שהיה לה לחץ, והממשלה עכשיו הורידה את הלחץ. אבל זה לא פשוט שהממשלה נתנה לה כסף. כשהממשלה נתנה לה את הכסף, במקרה כזה זה היה עובד. הוא היה נכנס לקדש אותה בכסף שאחר נותן לה. אבל בסך הכל הוא הוריד לחץ, הוריד חוב. זה אותו דבר כמו מלווה. כשאדם מקדש במלווה, מה הוא עשה? הוא הוריד את הלחץ שאת צריכה לשלם לי. המקדש במלווה אינה מקודשת. מעניין. אני צריך להבין את המהות של מלווה.

דיון: למה חיסכון אינו נתינה – היסוד של צורת הנתינה

ר' יצחק: אותו דבר, למחול כסף לא אומר.

ר' יואל אשר: כל הזמן אנחנו חוזרים לזה, בכל הדברים האלה שהצד השווה הוא שחסרה צורה של לתת משהו. כי אפשר לומר שבאופן מופשט מקבלים הרבה יותר. נניח, זה חסך לה מאה אלף דולר במיסים. אבל לא היתה צורה של לתת כסף.

ר' יצחק: חיסכון אינו נתינה.

ר' יואל אשר: חיסכון הוא נתן הרבה יותר מאשר לתת פרוטה.

ר' יצחק: זה מאוד יפה, אבל לא לקידושין. תן פרוטה.

ר' יואל אשר: תן פרוטה משלו. למה אדם, אדם רגיל אכפת לו הרבה יותר ממאה אלף דולר מאשר מהפרוטה. על זה הוא חושב שהעיקר הוא הצורה. יש צורה איך נותנים כסף ורוכשים.

ר' יצחק: בהנאת מתנה זו שקיבלתי ברצונך, את מקודשת ב
ר' יואל אשר: מה שקיבלתי.

ר' יצחק: כן, כי מישוהו אחר נתן קידושין בשבילה. מה הוא נתן בשבילה? הוא נתן בשבילה את ההנאה שיענקל קיבל כסף,
ר' יואל אשר: הוא קיבל מתנה. זה דבר מעניין.
ר' יצחק: הרי זו מקודשת בהנאה.

קידושין דרך הנאה שבאה מצד המקדש
ר' יצחק: אמר לה,

ר' יואל אשר: הא לך דינר זה מתנה והתקדשי לפלוני, קחי את הדינר הזה מתנה והיי מקודשת לפלוני. אבל הוא לא אומר את זה בתורת שליח, הוא לא שליח. הוא עושה את שלו, הוא נתן לה מתנה.

ואחר כך בא פלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו הבאה לך בגללי, בגללי. הרי זו מקודשת אף על פי שלא נתן לה המקדש כלום, המקדש לא נתן כלום, פלוני נתן. אבל למעשה היא קיבלה את הכסף, וזה היה בגללו. זה כמו זכות, לא?
ר' יצחק: זה אותו דבר,

ר' יואל אשר: עובד בשני הכיוונים.

ר' יצחק: כמו שהוא יכול לתת לכבודה לאחר, ובזה היא מקבלת, היא יכולה לקבל מאב.

אדם חשוב: כשהאישה נותנת לאיש

ר' יואל אשר: מה קורה במקרה מעניין כזה? אמרה לו, היא פמיניסטית, היא אומרת בדיוק להיפך, אני הולכת לתת לך כסף. אמרה לו, הא לך דינר זה מתנה ואתקדש לך, אני נותנת לך דינר מתנה, ואני אהיה מקודשת לך.

ולקחו, הוא מציית, הוא לוקח את הדינר, ואמר לה, הרי את מקודשת לי בהנאה זו שקיבלתי ממך מתנה, תהיי מקודשת לי בהנאה שקיבלתי ממך מתנה.

אז אם אדם חשוב הוא, אם הוא אדם חשוב, וזה שהוא קיבל ממנה מתנה הוא בשבילה הנאה, כבוד, הרי זו מקודשת, שהנאה יש לה בהיותו נהנה ממנה. יש לה הנאה שהוא נהנה ממנה, ובהנאה זו תקנה עצמה לו. בהנאה הזו היא קונה את עצמה.

ר' יצחק: היא הרי קיבלה משהו. אבל מה היא מקבלת? היא מקבלת שאני לוקח את המתנה שלה. לקיחת מתנה היא גם נתינה מסוימת.

דיין: האם "אדם חביב" יכול לעבוד במקום "אדם חשוב"?

ר' יואל אשר: אדם חשוב הוא, אבל אני חושב לעצמי, אנחנו מסתכלים על זה כאילו הכל הוא כבוד, אבל אפשר גם אם אדם חביב הוא. היא אוהבת אותו מאוד מאוד, ויש לה הנאה כזו שהוא קיבל ממנה מתנה. יהיה לכאורה אותו דבר. זה חייב להיות אדם חשוב שיש לו ערך, כאילו הרב שאנשים קונים ממנו מפטיר יונה?

ר' יצחק: אולי צריך להיות דבר שאפשר למכור לאחר. זאת אומרת,

ר' יצחק: הוא עושה לה. הוא עובד בשבילה. השאלה, העבודה שווה משהו. אבל השאלה היא האם הוא נותן—

ר' יואל אשר: לה פרוטה כמו בשעת... הוא עדיין לא מחויב להיות משולם, אלא בסוף, כשהוא סיים את עבודתו. זה נותן לה עכשיו אז את הערך של כך וכך כסף. אבל דין ששכירות זוכה מתחילה ועד סוף, שכל הזמן כשהוא עובד, נעשים חייבים לו משהו.

ר' יצחק: אה, לא צריך לשלם. פשוט זו הלוואה.

ר' יואל אשר: בסוף צריך לשלם לו על הכל מההתחלה. פשוט כשהוא עבד שנים עשרה שעות, משלמים לו עכשיו הלוואה של שנים עשרה שעות אחורה, והלוואה של עשר שעות אחורה, וגם הלוואה של חמש דקות אחורה. אבל חמש הדקות אחורה זה כבר מעט מאוד, זה כבר יותר על מלווה. זה נעשה מאוד דומה למקדש מלווה. כל זמן שיעשה מקצת מן המלאכה, יזכה במקצת מן השכר. ונמצא יוצא שהשכר כולו הוא מלווה. זה כמו מלווה אצלה, כי היא צריכה עכשיו לשלם לו על כל העבודה.

ר' יצחק: הוא כולל על המלווה.

ר' יואל אשר: מלווה על המלווה, מלווה על המלווה.

הלכה: תן דינר לפלוני ואתקדש אני לך

ר' יואל אשר: בואו נמשיך הלאה. האשה שאמרה, תן דינר לפלוני, מתנה, תן לפלוני, תן לאבא שלי, נניח, דינר למתנה, ואתקדש אני לך, ואני אהיה מקודשת לך. ונתן נתן, ואמר לה, ואני אמרתי, הרי את מקודשת לי.

קידושין דרך הנאה: מתנה לשלישי, משכון, ועל מנת להחזיר

הלכה ה (המשך) — קידושין דרך הנאה ממתנה לשלישי

ר' יצחק: בואו נמשיך הלאה.

ר' יואל אשר: האשה שאמרה תן דינר לפלוני מתנה, תן לפלוני, תן לאבא שלי נניח, דינר למתנה, ואתקדש אני לך, ואני אהיה מקודשת לך. ונתן, והוא נתן, ואמר לה, והוא אמר לה, הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שנתתי על פיך, שתהיי מקודשת לי בהנאה של הכסף שנתתי לפלוני.

הרי זו מקודשת, היא כן מקודשת, אף על פי שלא הגיע לה כלום, הרי נהנת ברצונה שנעשה, ונהנה פלוני בגללה, שיש לה הנאה מזה שנתנו לאותו אדם כסף, היא יכולה להיות מקודשת בהנאה הזו.

וכן אם אמרה תן דינר לפלוני מתנה ואתקדש לו, אני אהיה מקודשת לא

ר' יצחק: לך אלא לפלוני. זאת אומרת, מקרה הפוך מזה.

ר' יואל אשר: נו, פלוני צריך עוד לומר "הרי את מקודשת לי",

ר' יצחק: כי אי אפשר לומר סתם כך.

ר' יואל אשר: ועשו כך, ונתן לו וקידשה אותו פלוני ואמר לה הרי את מקודשת לי

שלה. זה הרי רק נעשה איזה סימן ש... משכון. זו הודעה שאני חייב לתת לך כסף. זה הרי לא הכסף שהוא נתן לה. היא לא קיבלה כלום.

בעל חוב קונה משכון

והלאה כך: **היה בידו משכון על חוב שיש לו אצל אחרים**, יש לו משכון שאדם אחר נתן לו. אדם לווה ממנו כסף והוא נתן לו משכון. הוא לקח את המשכון ונתן אותו לאישה. המשכון הרי לא שלו, זה הרי שייך לבעל חוב מסוים.

אף על פי שאינו שלו הרי זו מקודשת, לפי שבעל חוב יש לו מקצת קנין בגופו של משכון. לבעל חוב יש קנין מסוים, זכות מסוימת, או בעלות מסוימת, בגופו של משכון. זאת אומרת, מותר להשתמש בזה או מה? או איזה קנין מסוים עליו?

דיון: מה פירוש "מקצת קנין" במשכון?

ר' יצחק: הוא יכול לקחת את זה אם הוא לא ישלם. אז זה אומר שיש לו קנין מסוים.

ר' יואל אשר: אם הוא לא ישלם.

ר' יצחק: זו אחת הנפקא מינות. מה זה משכון?

ר' יואל אשר: משכון יקבל משהו. מה יהיה, כשהוא נותן לה את המשכון, פשוט שהיא הולכת לקבל את החוב? או לאו דווקא? היא הרי תחזיק עד שיביאו את זה.

ר' יצחק: היא מקבלת את זכות המשכון, עד שפלוגי יביא את הכסף. אני לא יודע אם אפשר להשתמש בזה. מה שהקנין הוא, פירושו מסוים...

ר' יואל אשר: זאת אומרת קיבלו משכון, כן. אני מתאר לעצמי שמקצת הקנין צריך להיות שווה שווה פרוטה.

ר' יצחק: מדברים הרי, זה לא...

ר' יואל אשר: אני אומר, זה שהדבר שווה מיליון דולר עדיין לא עוזר לי. שההנאה שזה נמצא בארון שלי, או שהוא יכול להשתמש בזה, חייב להיות שווה שווה פרוטה.

ר' יצחק: לא כתוב כאן שהוא יכול להשתמש בזה. אני לא יודע מה אתה רוצה לומר. לא כתוב כאן כלום על שימוש. אם הוא יכול להשתמש בזה, צריך לשאול שאלה אחרת. מה שכתוב כאן זה שיש לו זכות מסוימת, וזה... סתם כך. סתם כך, זה... האם הוא יכול לתת בזה... האם הוא יכול לתת בזה...

ר' יואל אשר: לא, אני מתכוון אולי המילה היא משהו אחר. ה"יש לו מקצת קנין בגופו" פירושו, ממילא הוא רשאי לתת זאת לאחר. זה לא אומר כמו שהוא מקדש בגזל או משהו. כי... מה שזה לא יהיה שווה, אם השימוש שווה שווה פרוטה, היא מקודשת.

ר' יצחק: לא, אני לא מסכים. זה אומר בדיוק את זה, שיש כאן למדנות שבעל חוב קונה משכון. זה דבר למדני. זה שייך לבעל חוב.

ר' יואל אשר: זה לא הנאה,

ר' יואל אשר: רק אדם חשוב כאילו, אפשר בדיוק שהוא יהיה חביב כמו חשוב. לא,

ר' יצחק: חביב פירושו שבשבילה נעשה, אבל בשבילה נעשה זה לא דבר שאפשר...

ר' יואל אשר: לא שווי של שווה פרוטה. אני יודע, אני לא יודע. מה שאדם יכול לתת לאדם האהוב עליו ביותר, מתנה, יש לזה ערך. אני יודע שהגמרא אומרת אדם חשוב, מסתכלים על זה יותר כמו פוליטית, כמו האנשים החשובים של בית הכנסת. העיקר הוא הרי ההנאה, יש הרי את ההנאה של נהנה ממנו.

ר' יצחק: אמרתי לך, אני לא יודע.

ר' יואל אשר: לא, אני אומר, לפי זה יכול לצאת שזה תמיד בא. אתה יודע, לר' משה יש שאלה האם הבחורה נתנה לבחור את הטבעת?

ר' יצחק: מה הבעיה? אין שאלה,

ר' יואל אשר: אין שאלה. יש שיחה של אדם חביב. אני מתכוון, אני לא מדבר שם ששניהם נותנים. אבל אני אומר שאחד נותן בדיוק כמו אדם חשוב, אחד נותן למי שהיא אוהבת מאוד, והיא לוקחת, הוא עומד אותו דבר.

ר' יצחק: שמעתי את הסברא שלך. זה לא מה שכתוב בגמרא. אבל הגמרא מדברת על אדם חשוב. כן. הלאה. מה אתה מתכוון,

ר' יואל אשר: זה נעשה עוד תקוע. לא, אני שואל את השאלה מה יותר קרוב למציאות שלנו. למה היום אין אדם חשוב? אדם לא רוצה להתחתן עם ראש הישיבה. אנשים מתחתנים כשהם בני שמונה עשרה,

ר' יצחק: תשע עשרה, עשרים. מה זה קשור? בחור יפה.

ר' יואל אשר: זה עניין של חיבה. היא שמחה שיש לה ערך שהבעל לקח ממנה.

ר' יצחק: מה זה קשור שאין אדם חשוב? אז כמה היה פעם? יש דבר כזה חשיבות. יש אדם שהוא...

ר' יואל אשר: כל כלה מתרגשת לחתן שלה,

ר' יצחק: וכאן כתוב שזה לא מספיק.

ר' יואל אשר: אוקיי.

הלכה ו – קידושין במשכון

ר' יואל אשר: האומר לאשה התקדשי לי

ר' יצחק: בדינר והרי זה

ר' יואל אשר: המשכון בידך עד שאתה הדינר, הוא אומר לה, "תהיי מקודשת לי בדינר", אבל הוא לא נותן לה עכשיו דינר. הוא נותן לה משכון, "עד שאתה הדינר, הנה יש לך את המשכון בידך, עד שאתה את הדינר תוכלי להחזיק את הכובע שלי".

אינה מקודשת, היא לא מקודשת. למה? **לא הדינר הגיע לידה,** היא הרי לא קיבלה את הדינר. אי אפשר לקדש בהבטחת דינר. היא לא קיבלה למעשה את הדינר. אה, היא קיבלה את המשכון, אבל **ולא המשכון נתן להיותו שלה,** המשכון הרי לא באמת נעשה

ר' יואל אשר: זה לא נתינה על מנת להחזיר. אבל, אוקיי, ולא הגיע לידה כלום.

ר' יצחק: המילים ולא הגיע לידה כלום זה עוד ה... לא, על מנת להחזיר פירושו להחזיר.

ר' יואל אשר: הוא קיבל משהו, אבל אוקיי. צריך לדעת על הענין של... כן, כתוב. אוקיי. צריך לדעת כמה צריך בפועל ליהנות מהמתנה.

ר' יצחק: לא צריך ליהנות כלום. אני לא מבין מה הוא אומר, לא כתוב כלום על הנאה.

ר' יואל אשר: כשנותנים כסף לא צריך הנאה, זה הכסף עצמו. אבל כשמקדשים בהנאה, זה שונה...

ר' יצחק: כלומר, הוא נותן לה דינר. דינר זה כסף.

ר' יואל אשר: המשכון, אני מדבר על זה. אוקיי, בואו נמשיך הלאה.

ר' יצחק: דינר זה כסף. אני לא מבין את הבעיה.

הלכה ח – הדסים ומטבעות מוחבאים

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה: נתן לה אגודה של הדס, הוא נתן אגודה של הדסים,

ר' יצחק: וכיוצא בה, זה דבר שלא שווה אפילו שווה פרוטה.

ר' יואל אשר: אוקיי, לך תבדוק כמה עולים הדסים ברחוב. כן, הדסים אחרי יום טוב. ואמר לה הרי את מקודשת לי בזו, בזה, וקיבלה אותו, היא לקחה את זה. אמרו לו, אמרו לו, והלא אין בה שוה פרוטה. ואמר, יודע מה, תתקדש... הוא עושה טריק כזה, תעלול. הרבה פעמים אנשים שומרים את הטבעת שנותנים לכלה, איזה סגנון כזה. אומר הוא, תתקדש אז בארבעה זוזים המוחבאים בתוך האגודה. תסתכל טוב.

קידושין בספק: אגודה עם מעות מוחבאים, תמרות, וכוס עם תכנים שונים

הלכה: קידושין באגודה שיש בה מטבעות מוחבאים (המשך)

ר' יצחק: אז ככה,

ר' יואל אשר: אם אמרה הין, אם היא אמרה שהיא מסכימה לשידוך, לקידושין של הארבעה זוזים, הרי זו מקודשת. אם אמרה הין, הרי זו מקודשת, שהיא מסכימה לקידושין, והיה שם כסף. אבל ואם שתקה אינה מקודשת במעות אלו, למה? שהשתיקה שלאחר מתן מעות לידה אינה מועלת. היה כאן ככה, כאן היה, הוא נתן קידושין שלא היה שווה פרוטה בשעה שהוא אמר הרי את מקודשת לי. רק אחר כך התברר שהוא כן נתן בפועל, מלבד ה"בזו" שלא עבד, היה משהו חדש, ההפתעה שהוא הטמין באגודה.

ר' יצחק: אבל בשעה שהוא אמר,

ר' יואל אשר: אם היא אומרת הין, וההין מתחבר למילים של ארבעה זוזים המוחבאים בתוך האגודה, קורה כאן משהו. אבל אם

ר' יצחק: זה שלו. הוא נותן לה את שלו. אה, היא צריכה להחזיר את זה אם האחר משלם בחזרה את החוב? נו, בעיה. אז היא תצטרך להחזיר את הדבר שלה. לא, אבל אז זה יהיה למפרע...

ר' יואל אשר: לא למפרע כלום.

ר' יצחק: זה לא... זה שלו, זה שלו. זה לא למפרע.

ר' יואל אשר: אם האחר בא שעה אחר כך והוא מביא בחזרה את הכסף, והוא לוקח את הכסף והיא נשארת עם המשכון, במה היא נתקדשה? היה לה משכון לשעה. היה לה משכון לשעה.

ר' יצחק: השימוש צריך להיות תשיש ששווה פרוטה.

ר' יואל אשר: לא כתוב כאן כלום תשיש.

ר' יצחק: איך?

ר' יואל אשר: הוא אומר שיש מקצת קנין, וממילא הוא רשאי...

ר' יצחק: אם זה שווה שווה פרוטה. לא, לא אמת. אתה לא אומר אמת. כי "בעל חוב קונה משכון" זה דבר ישן, זה אומר שמשכון שייך לך. לא לגמרי, כי אתה צריך להחזיר אותו, אבל זה כאילו שלך. כשהאחר נותן משכון, כאילו הוא החליף איתך את המשכון עם הכסף שלו לעכשיו. אם יש עסקה, כאילו, אפשר לומר שיש עסקה שאם הוא רוצה הוא יכול להחליף בחזרה, אבל עכשיו זה שלך, זה המשכון שלך. תחשוב על זה, הכסף של המשכון שייך לו, נכון? כאילו, מה הכסף שכנגד המשכון? זה רק נמצא אצל האחר, שהוא הכסף שלו כאילו. עכשיו יש לו את המשכון.

הלכה ז – על מנת שתחזיריהו לי

ר' יואל אשר: אוקיי. "האומר לאשה הרי את מקודשת לי בדינר זה על מנת שתחזיריהו לי אינה מקודשת". אבל "על מנת שתחזירי לי", עושים תנאי כזה, בואו לא נלך לתנאי עדיין.

ר' יצחק: אחר כך נדבר יותר על תנאי.

ר' יואל אשר: אבל זה... אבל את תחזירי את זה. זה נקרא מתנה על מנת להחזיר. בואו נזכור את זה מהלכות אתרוג. בהלכות אתרוג, כן. "אינה מקודשת". בין החזירה בין לא החזירה, בין שהיא ציתתה והחזירה, ובין שהיא לא החזירה. אז למה? למה?

אומר הרמב"ם אופן יפה כזה. שאם לא החזירתו, אם היא לא החזירה, הרי לא נתקיים התנאי, הרי התנאי לא התקיים, אז היא לא מקודשת כי היא לא החזירה.

ר' יצחק: היא לא קיבלה כלום.

ר' יואל אשר: שוב, אם היא לא החזירה, היא מעולם לא קיבלה כלום והיא לא נתקדשה. או שהתנאי לא קרה, היא לא מקודשת כי זה לא היה קידושין טוב, היא לא ציתתה לקידושין, והיא לא קיבלה כלום.

ואם החזירה, אם היא כן החזירה, היא לא נהנתה כלום מהדינר, ולא הגיע לידה כלום, לא הגיע לידה כלום. אני אחשוב עכשיו על... עכשיו גורמים לי לחשוב שוב על משכון,

דיון: חילוק בין משכון ועל מנת להחזיר

ר' יצחק: כי במשכון אין נתינה על מנת להחזיר. משכון הוא שלך.

ר' יואל אשר: אם יש באחרונה שוה פרוטה, אם האחרון שהיא עדיין לא אכלה הוא שווה פרוטה, אז מקודשת בשווה פרוטה. ואם לאו, אינה מקודשת אלא מספק. למה? שאותן תמרים שאכלה, הרי כבר נאכלו.

ר' יצחק: נו מה יש?

ר' יואל אשר: היא צריכה לשלם. היא צריכה לשלם, יש משהו מה...

ר' יצחק: את זה צריך לדעת, צריך לשלם. כן, בוודאי צריך לשלם. זה לא קידושין. בוודאי. אז אותן תמרים

ר' יואל אשר: שאכלה הרי הן כמלוה. הוא רוצה בסוף...

ר' יצחק: הוא רוצה בסוף שהתמר האכול יהיה חלק מהקידושין שלו עכשיו. זה נאכל, נשאר רק מלוה. והמקדש במלוה אינה מקודשת. הכלל הקודם, הוא רוצה שהתמר האכול יהיה חלק מהקידושין שלו עכשיו. זה נאכל, נשאר רק מלוה. ונמצא שאין הקידושין אלא בתמרה אחרונה, ומה עוד יש ספק שאולי ה

ר' יואל אשר: תמרה אחרונה שווה משהו. ואולי ההנאה שהיא עכשיו שבעה? את זה אי אפשר לומר, זה גם שווה חלק מפרוטה, אבל ההנאה... הוא לא התקדש בהנאה, הוא התקדש בכסף כמו שאני מבין.

הלכה: אמר לה באלו — והיא אוכלת ראשונה ראשונה

ר' יצחק: אמר לה,

ר' יואל אשר: אמר לה הרי את מקודשת לי באלו, והוא נותן לה קבוצה של תמרות. הוא לא אומר בזו בזו בזו,

ר' יצחק: אבל הוא נותן אחד בכל פעם,

ר' יואל אשר: הוא אומר באלו. אם יש בכולן שווה פרוטה מקודשת, אף על פי שהיא אוכלת ראשונה ראשונה, שלה היא אוכלת, היא אוכלת כבר את שלה, כי הוא אמר לה באלו ואז הוא נותן לה את זה.

ר' יצחק: קודם דיברנו שהוא אומר בזו

ר' יואל אשר: בזו בזו בכל פעם.

ר' יצחק: אני עדיין באמצע האמירה. הלכה חדשה. אומר הרמב"ם כך,

הלכה: התקדשי לי בכוס זה — כוס עם תכנים שונים

ר' יואל אשר: האומר לאשה הרי את מקודשת לי בכוס זה, בכוס הזה. נעשית עכשיו השאלה האם מתכוונים לכוס, או מתכוונים למה

ר' יצחק: שנמצא בכוס.

ר' יואל אשר: אז כאן אומרים שהכל תלוי בהקשר ובתוכן הדברים. אם היה מלא מים, אם הכוס מלא מים, מים לא שווים הרבה, הרי זו מקודשת בו ובמה שבתוכו. סופרים את שניהם, המים פלוס הכוס ביחד. אם בין שניהם ביחד יש פרוטה, טוב. ואם היה מלא יין, היין שווה הרבה יותר מהכוס. הרי זו מקודשת בו,

היה רק שתיקה, כשהוא אמר, הרי לא היו הארבעה זוזים. ומה כן היה? שתיקתה. הרבה פעמים אומרים שתיקה כהודאה, אבל שתיקה שלאחר מתן מעות אינה מועלת. מה יקרה? ותהיה מקודשת בספק מפני האגודה שמא תשוה פרוטה במקום אחר. האגודה הוא כן אמר, על ההדס עצמו הוא אמר הרי את מקודשת לי בזו, ועל זה היא שתקה, בדרך כלל שתיקה עוזרת. רק מה הבעיה? שאולי לא שווה שווה פרוטה. אז אם זה בוודאי לא שווה שווה פרוטה, לא יעזרו הארבעה זוזים, כי שתיקתה אחרי השני, ה"תתקדש בארבעה זוזים" היה כבר אחרי המעות, היה כבר אחרי הנתינה. ותהיה מקודשת בספק, שמא תשוה פרוטה במקום אחר. צריך גם להתחבר להלכה של ההלכה הקודמת של הרמב"ם, שזה רק במקרה שאפשר ללכת למכור את זה.

ר' יצחק: אוקיי, אבל זו ההלכה.

הלכה: התקדשי לי בתמרה זו — תמרות בנפרד

ר' יואל אשר: הרמב"ם, האומר לאשה...

ר' יצחק: עוד אדם מעניין.

ר' יואל אשר: יש הרבה אנשים מעניינים בעולם. אבל כשמדובר באנשים שפוגשים נשים, כל הדברים שלהם נעשים מעניינים, אני חושב. האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו, בתמר הזה, ואחר כך הוא נותן לה עוד אחד ועוד אחד, והוא אומר התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו. אז ככה, אם יש באחת מהן שווה פרוטה, אם אחד מהם לבד הוא שווה פרוטה, הרי זו מקודשת. ואם לאו, אם לא, נעשית השאלה כך, אולי הוא התכוון לומר זה וזה וזה, כל השלושה ביחד. אבל למעשה הוא אמר בנפרד, התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו, כאילו שאחד מהם לבד צריך להיות מספיק לקידושין. אינה מקודשת מספק, שמא תשוה תמרה אחת פרוטה במדינה אחרת.

ר' יצחק: כשהוא אומר התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו, בנפרד, אז בוודאי הוא מתכוון לאחד בנפרד. צריך לוודא שאחד הוא שווה פרוטה. מובן, חוזרים לנושא, כמו שלמדנו את הכלל קודם, ושומרים הכל בחזרה, שכל דבר שהוא שווה כסף, יש לו שם של שווה פרוטה. אבל אם הוא אומר, אמר לה,

ר' יואל אשר: התקדשי לי בזו ובזו ובזו,

הלכה: התקדשי לי בזו ובזו ובזו — תמרות ביחד

ר' יצחק: הוא לא אומר התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו,

ר' יואל אשר: הוא אומר כמו חבילה אחת, קידושין אחד עם כמה חפצים בתוכו, אז אפשר כן לספור את כולם ביחד. כלומר, יש כמה תמרות, אז אם יש בכולם שווה פרוטה, בין כל שלושת התמרים יש שווה פרוטה, אז מקודשת. ואם לאו, אינה מקודשת אלא מספק. מספק של שמא שווה, כן. מה קורה במקרה כזה? היתה אוכלת ראשונה ראשונה, הוא נותן לה התקדשי לי בזו, והיא אוכלת את זה, וכן הלאה.

הלכה: היתה אוכלת ראשונה ראשונה

ר' יצחק: אז ככה,

ר' יצחק: להיפך, אתה מתכוון שתשתה, אבל אתה לא נותן את זה. אני לא יודע. כי היין חשוב, הוא לא בטל. ממילא, אם הוא לא בטל זה דבר נוסף. הוא אומר בכוס, הוא לא אומר ביין. **ואם היה מלא שמן,**

ר' יואל אשר: אז הרי זו מקודשת במה שבתוכו, בשמן, ולא בו, לא בכוס. לפיכך, אם לא היה בשמן שוה פרוטה, אם השמן עצמו לא היה שווה שווה פרוטה, הרי זו מקודשת בספק שאולי במקום אחר זה

ר' יצחק: שווה שווה פרוטה.

ר' יואל אשר: ואם היה בשמן שוה פרוטה, הרי זו מקודשת ודאי ואין משגיחין על הכוס. מעניין שהוא לא אומר את אותו הדבר על הכוס, השאלה היא האם הכוס שווה שווה פרוטה. הוא הבין פשוט שהכוס תמיד שווה שווה פרוטה? למה? היה צריך לומר במים, כן? הרי זו מקודשת בו אם יש בו שוה פרוטה.

ר' יצחק: סתם כוס תמיד שווה שווה פרוטה, לא? אני לא יודע. כוס? לא כוס פלסטיק. כוס?

ר' יואל אשר: כוס של חרס? אני לא יודע.

ר' יצחק: אולי. הפשט של הרמב"ם הוא זה. בגמרא לא היה כתוב איזה הוא מה. הרמב"ם פירש כך. והמגיד משנה מסביר, מים אינם חשובים והם בטלים, ממילא מתכוון לשניהם. יין לא חשוב ולא בטל, ממילא מתכוון בו. שמן כל כך חשוב ולא שותים אותו, ממילא זה פשוט דבר שהוא אחד, אבל מתכוונים לשמן. אה, אז יתכוונו גם בו ובמה שבתוכו? הוא עושה את החילוק. הוא אומר שרש"י פירש אחרת. אני לא יודע, קשה להבין קצת את הפשט של הרמב"ם.

ר' יואל אשר: אז סיימנו בזה את הפרק החמישי של הלכות קידושין.

ר' יצחק: הלכות אישות, כן.

ר' יצחק: אז ממילא צריכה להיות כוונה לכאורה. הוא מתכוון, כשאני נותן לך כוס יין, אני לא מתכוון לכוס, אני מתכוון ליין. כשאני נותן לך כוס מים, אני מתכוון לשניהם.

ר' יואל אשר: להיפך, הרי זו מקודשת בו, בכוס, ולא במה שבתוכו, לא היין שבפנים.

ר' יצחק: אני לא יודע. אה, סליחה, להיפך, יין הוא בו ולא במה שבתוכו.

ר' יואל אשר: גם אני חשבתי שבמים, מים לא שווים כלום, הולכים על הכוס.

ר' יצחק: לא, הולכים על שניהם לפי הרמב"ם.

ר' יואל אשר: כך אומר הרמב"ם.

ר' יצחק: מה הפשט? וביין, אני לא יודע. הוא לא מסביר. זו גמרא שהרמב"ם למד כך. למד כך. פירוש,

ר' יואל אשר: כשלמדתי את הגמרא, אם אני זוכר טוב, אמרו פשוט, אם זה מים, עיקר הכוס,

ר' יצחק: כי מים לא שווים. אני חושב שרש"י ואחרים יש להם מחלוקת בפשט. כן, שוב, מה דעת הרמב"ם? מים זה בו ובמה שבתוכו, יין זה בו ולא במה שבתוכו, ושמן, נראה שהרמב"ם סבר שיין גם לא שווה כל כך.

ר' יואל אשר: יין בוודאי שווה יותר ממים.

ר' יצחק: לא כל כך כמו שמן.

ר' יואל אשר: טוב, אבל למה זה יהיה חלש יותר ממים?

ר' יצחק: כי יין שותים מיד. כך הוא אומר, לא שומרים את זה. כך הוא אומר פירוש, אני לא יודע.

ר' יואל אשר: כשנותנים כוס יין, מתכוונים לתת את המשקה. אבל הוא אומר בדיוק להיפך.